T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAVUNMALAR AÇISINDAN NARSİSİZM VE BENLİK SAYGISININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çiğdem KARAKUŞ

İstanbul

Mayıs, 2017

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAVUNMALAR AÇISINDAN NARSİSİZM VE BENLİK SAYGISININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çiğdem KARAKUŞ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Enver Demirel YILMAZ

İstanbul

Mayıs, 2017

Çiğdem Karakuş

Mayıs, 2017

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAVUNMALAR AÇISINDAN NARSİSİZM VE BENLİK SAYGISININ KARŞILAŞTIRILMASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim BilimleriAnabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Yrd. Doç. Dr. (Danışman) Enver Demirel YILMAZ

Üye

Yrd.Doç.Dr. Turgay ŞİRİN

Üye

Yrd.Doç.Dr.Mehmet PALANCI

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr.İbrahim GÜNEY

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu araştırmada lise öğrencilerinde psikolojik savunmalar açısından benlik saygısı ve narsisizmin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Çalışmalarım süresince manevi desteğini benden esirgemeyen eşim Müjdat KARAKUŞ'a sevgi ve şükranlarımı sunarım. Mesleki ve Kişisel gelişimime büyük katkısı olan Sevgili Hocam Dr.Tahir ÖZAKKAŞ'a ve yardımlarından dolayı saygı değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Enver Demirel Yılmaz'a şükranlarımı sunar, teşekkür ederim.

Çiğdem KARAKUŞ

Mayıs, 2017

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAVUNMALAR AÇISINDAN NARSİSİZM VE BENLİK SAYGISININ KARŞILAŞTIRILMASI

Çiğdem Karakuş

Yüksek Lisans, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr.Enver Demirel YILMAZ

Mayıs-2017, Sayfa:108

Narsisizm ve benlik saygısı birbiriyle karıştırılan, iç içe geçmiş iki kavramdır. Narsisizm benlik saygısını korumak için her birey için normal ölçülerde gerekliyken, abartılmış bir narsisizm patolojiye işaret eder. Savunma mekanizmaları, abartılmış bir narsisizmi, normal bir narsisizmden ya da benlik saygısından ayırt etmek için geçerli bir dayanak noktası olabilir. Çünkü bugün pek çok psikolojik yaklaşım, patoloji ile bireyin kullandığı savunma mekanizması arasında bir ilişki olduğunu kabul etmiş durumdadır. Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinde kullanılan savunma mekanizmaları açısından narsisizm ve benlik saygısını karşılaştırmaktır. Araştırmanın örneklem grubu, İstanbul Kartal ilçesinde bulunan 4 farklı lise türünde öğrenim gören 425 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubu tesadüfü yöntemle seçilmiştir. Araştırmanın verileri, "Bireysel Bilgi Formu", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği", "Narsisistik Kişilik Ölçeği" ve "Savunma Biçimleri Testi"nden elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, SSPS 17 programı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 kabul edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler neticesinde, narsisizm ile hem ilkel hem de olgun savunmalar arasında pozitif bir ilişki tespit edilirken, benlik saygısı ile sadece ilkel savunmalar arasında bir ilişki bulunmuştur. Benlik saygısı düşük kişilerin daha çok ilkel savunma kullandıkları görülmüştür. Benlik saygısı ile narsisizm arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, benlik saygısı yükseldikçe, narsisizm puanlarının artığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Savunma Mekanizmaları, Narsisizm, Benlik Saygısı

ABSTRACT MASTER THESIS

COMPARISON OF NARCISSISM AND SELF-ESTEEM IN TERMS OF DEFENCE MECHANISM IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Çiğdem KARAKUŞ

Supervisor: Assist. Prof. Dr.Enver Demirel YILMAZ

2017, Page: 108

Narcissism and self esteem are two intertwined concepts. An exaggerated narcissism refers to pathology, while narcissism is necessary for normal self-esteem to protect self-respect. Defensive mechanisms can be a valid foothold to distinguish an exaggerated narcissist from a normal narcissist or self-esteem. Because many psychological approaches today have acknowledged that there is a relationship between pathology and the defense mechanism used by the individual. The purpose of this research is to compare narcissism and self-esteem in terms of defense mechanisms used in high school students. The sample group of the study consisted of 425 students studying in 4 different high school types in Istanbul Kartal. The study group was chosen by random method. The data of the study were obtained from the "Individual Information Form", "Rosenberg Self-Esteem Scale", "Narcissictic Personality Inventory " and "Defense Style Questionnaire-40". In evaluating the results; SSPS 17 program was used. The level of significance was accepted as 0.05. As a result of the data obtained in the research, there was a relation between self-esteem and immature defenses only when a positive relationship was found between narcissism and immature and mature defenses. It was found that people with low self-esteem used more immature defense. When the relation between self-esteem and narcissism is examined, as the self-esteem increases, the scores of narcissism increase.

Key Words: Defense Mechanisms, Narcissism, Self-esteem

İÇİNDEKİLER **Sayfa No**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI ……I

ÖN SÖZ ……...II

ÖZET ……III

ABSTRACT……IV

İÇİNDEKİLER…….....V

TABLOLAR LİSTESİ……..VIII

BÖLÜM I……...1

1.GİRİŞ ……1

1.1.Problem……2

1.2.Amaç…….....5

1.3.Araştırmanın Önemi ...……6

1.4.Varsayımlar ……6

1.5.Sınırlılıklar ……..6

1.6.Tanımlar ……..7

1.7.Kısaltmalar……9

BÖLÜM II ……..10

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR…….10

2.1.Savunma Mekanizmaları ……...….....10

2.1.1 Savunma Mekanizması Tanımı ……10

2.1.2 Savunma Mekanizmalarının Tarihi ……11

2.1.3. Savunma Mekanizmalarının İşlev ve Özellikler…….14

2.1.4. Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırılması……...15

2.1.5. SBT-40'a Göre Savunma Mekanizmaları Grupları……16

2.1.5.1 İlkel Savunmalar……...16

2.1.5.2 Nevrotik Savunmalar……22

2.1.5.3 Olgun Savunmalar…….24

2.2.Benlik Saygısı ……26

2.2.1 Benlik Saygısı Kavramı……...26

2.2.2 Benlik Saygısı Kavramının Tarihçesi ……26

2.2.3 Benlik Saygısı ile İlgili Kavramlar……..30

2.2.3.1 Düşük / Yüksek Benlik Saygısı…….…30

2.2.3.2 Gerçek/ Savunmacı Benlik Saygısı……...31

2.2.3.3 Güvenli/ Kırılgan Benlik Saygısı ……31

2.2.3.4 Kararlı/ Karasız Benlik Saygısı ……31

2.2.3.5 Açık/ Örtük Benlik Saygısı……...31

2.2.3.6.Şartlı/ Şartsız Benlik Saygısı…….31

2.2.3.7.Küresel/ Özel Benlik Saygısı……31

2.3.Narsisizm …..…….....……..31

2.3.1. Narsisizm Kavramı…….32

2.3.2.Narsisizm Kavramının Tarihçesi ……..33

2.3.3.Narsisizm Alt Türleri …….....37

2.3.4.Narsisizm ve Benlik Saygısı Kavramlarının Karşılaştırılması……39

2.4.İlgili Araştırmalar …….41

BÖLÜM III .....……... 47

3. YÖNTEM ...……... 47

3.1. Araştırmanın Modeli...…..…… ……47

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi……47

3.3.Veri Toplama Araç ve Teknikleri …….……48

3.4.Verilerin Toplanması ……51

3.5.Verilerin Analizi ….……..52

BÖLÜM IV ...…… 53

4.BULGULAR VE YORUMLAR ……..53

BÖLÜM V ..……...75

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER ……...75
5.1. SONUÇLAR ……75
5.2. ÖNERİLER ……..83
KAYNAKÇA …....……...……..85
EKLER ……..……..……...95
Ek-1 Bireysel Bilgi Formu …..……..……95
Ek-2 Savunma Biçimleri Testi …….……..……...96
Ek-3 Tülin Genç Öz'ün İzin Yazısı……..……99
Ek-4 Narsisistik Kişilik Ölçeği ……..…….……..100
Ek-5 Hakan Kızıltan'ın İzin Yazısı……..……104
Ek-6 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği…….……..…..……105
Ek-7 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği'nin İzin Yazısı ……106
Ek-8 İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Sabahattin Zaim Üniversitesine Yazısı……..107
Ek-9 İstanbul Valiliğinin Olur Yazısı …..……..……..108

TABLOLAR LİSTESİ **Sayfa no**

TABLO 1. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı …..……...48

TABLO 2. Ölçekleri Dolduran Öğrencilerin Okul Türleri …….....49

TABLO 3. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları (N=381)……53

TABLO 4. Öğrencilerin Savunma Biçimleri Testi Alt Boyutlarından, Narsisitik Kişilik Envanteri ve Benlik Saygısı Envanterinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri……...56

TABLO 5. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarını Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t-testi ……57

TABLO 6. Öğrencilerin Savunma Biçimleri Alt Testleri Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t-Testi 58

TABLO 7. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi ……...……60

TABLO 8.Öğrencilerin Savunma Biçimleri Alt Testleri Ortalama Puanlarının Anne-Baba Birlikteliğine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t-testi ……61

TABLO 9. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi ……62

TABLO 10.Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi……...62

TABLO 11.Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Zayıf Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi……64

TABLO 12. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Benlik Saygısı düzeyine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi……...64

TABLO 13. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t Testi ……..65

TABLO 14. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi…….65

Tablo 15. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Anne Baba Birlikteliğine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine t Testi……66

TABLO 16. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Anne Eğitimi Değişkenine Göre Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Tek Yönlü Varyans Analizi……..67

TABLO 17. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek YönlüVaryans Analizi……..68

TABLO 18. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Zayıf Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi……..68

TABLO 19. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Benlik Saygısı düzeyine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi…….....69

TABLO 20. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Mann Whitney U Testi……..69

TABLO 21. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi……70

TABLO 22. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Anne-Baba Birlikteliğine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Mann Whitney U Testi……...70

TABLO 23. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi…….71

TABLO 24. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi……71

TABLO 25. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Zayıf Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi……71

TABLO 26. Savunma Biçimleri Testi Alt Boyutları ile Narsisizm ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler……...72

TABLO 27. Savunma Biçimleri Alt Ölçekleri ile Narsisizm ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler …….72

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Benlik saygısı kavramı, populer psikolojinin de etkisiyle gündelik konuşmaların içinde genellikle, “kendini sevmek”, “kendiyle barışık olmak”, “kendini olduğu gibi kabul etmek” gibi ifadelerle yer almaktadır. Günümüzde ebeveynler, eğitimciler ve terapistler, çocuk ve gençlerin benlik saygılarını artırmanın yollarını aramaktadırlar. Zira Mutlu, sağlıklı, zihinsel ve duygusal açıdan dengeli, üretken, girişimciliğe önem veren bireyler yetiştirmek eğitimin önemli bir amacı haline gelmiştir. Ruh sağlığı uzmanları ise, danışanların kendilerini oldukları gibi kabul edip, sevmeleri, kendine güvenli bireyler haline gelmeleri, potansiyellerini kullanabilmeleri için benlik saygısının geliştirilmesi üzerinde durmaktadırlar (Burger, 2006). Yüksek benlik saygısına sahip olmaya psikolojik iyi oluşun bir gerekliliği gözüyle bakılmaktadır (Rosenberg, 1965). Bununla birlikte benlik saygısını belirleyip–ölçmek bazı zorluklar taşımaktadır. Bu zorluklardan en önemlisi, yüksek benlik saygısını narsisizmden ayırt etmede ortaya çıkan sorunlardır. Narsisizm, sağlıklı bir benlik gelişimi için gerekli bir unsur olmakla beraber, aşırı narsisizm, psikopatolojiye işaret etmektedir. Yüksek benlik saygısının uyumlayıcı doğası ile narsisizmin psikopatolojik doğasını anlamak ve birbirinden ayırt etmek bu anlamda önemlidir. Savunma mekanizmaları kavramı, bu sorunun çözümünde bir anahtar olabilir. Savunma mekanizmaları, kişiyi hoşa gitmeyen duyguları deneyimlemekten alıkoyan ve bilinç dışı çalışan başa çıkma tekniklerdir (Burger, 2006). İlkel savunmaların kullanımı ile psikopatoloji arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır (Cramer, 2009). Narsisisitik kişiler, yansıtma, yansıtmalı özdeşim, değersizleştirme, bölme gibi ilkel savunmalar kullanmaktadırlar (Masterson, 2012). Yüksek benlik saygısı ise sağlıklı bir benlik yapısına işaret etmektedir. Sağlıklı bireyler, savunmalara daha az ihtiyaç duymakta ve daha çok beklenti, mizah, yüceltme gibi olgun savunmaları kullanmaktadırlar (Cramer,

2009). Bu araştırmanın amacı, benlik saygısı ile narsisizmin savunma mekanizmaları açısından ayırt edilebilir olup olmadığını incelemektir.

1.1.Problem

Benlik saygısını artırma çabası, yüksek benlik saygısının birçok faydası olduğu varsayımına dayanmaktadır (Baumeister, Campbell, Krueger, Vohs, 2003). Benlik saygısı kavramı kişinin kendisini nasıl değerlendirdiği ile ilgilidir. Kişinin kendisini değerli görmesi, kendisinden memnuniyet duyması, yüksek benlik saygısına, kendisinden memnuniyet duymaması, kendisini değersiz hissetmesi ise düşük benlik saygısına işaret etmektedir (Rosenberg,1965). Narsisizm ise kendiliğin sağlıklı bir şekilde gelişmesi, benlik saygısının korunabilmesi için benliğe yapılan libidinal bir yatırımdır (Hartman, 1958/2004). Kişinin kendisini şüpheye kapılmaksızın değerli ve yeterli hissetmesi, olumsuz ve sarsıcı yaşantılar karşısında enerjisini koruyabilmesi, amaçlarını gerçekleştirebilmesi için gereklidir (Rozenblatt, 2012; Lieberman, 2012). Freud'a (1914/1986) göre, narsisizm benlik saygısının da kaynağıdır. Aşırı narsisizm psikopatolojiye işaret ederken, normal narsisizm normal populasyanda dağılım gösteren, kişinin benlik saygısını sürdürebilmesi ve koruyabilmesi için gerekli normatif bir özelliktir (Raskin ve Hall, 1979). Psikopatolojik boyuttaki narsisizm, ilk kez DSM-III'te (APA, 1980) narsisitik kişilik bozukluğu tanı kategorisi içinde yer almıştır. Kişinin kendisini başkalarından üstün ve ayrıcalıklı görmesi, buna eşlik eden hak etme duygusu, başkalarından aşırı övgü ve saygı beklentisine karşılık, empati eksikliği şeklinde tanımlanmaktadır (APA, 2007).

Narsisizm ve yüksek benlik saygısı kavramları, benliğe karşı olumlu tutum içermeleri noktasında kesişmektedir. Narsisitler ve yüksek benlik saygısına sahip kişiler kendilerini sevmekte, birçok alanda kendilerini yeterli ve yetenekli görmektedir (Cambell, Rudich ve Sedikes, 2001). Bazı psikologlar, narsisizm kavramını yüksek benlik saygısı ile birlikte tanımlamakta (Pincus ve Lukowitsky, 2010; Miller ve Campbell, 2008) ve narsisizmi 'şişirilmiş yüksek benlik saygısı', 'abartılmış yüksek benlik saygısı' ya da 'savunmacı yüksek benlik saygısı' ile özdeşleştirmektedir (Brummelman, Thomaes ve Sedikides, 2016). Örneğin, Brummelman ve arkadaşları (2016), narsisizm ve yüksek benlik saygısının, kişinin benliğine karşı olumlu bir tutum içermesine rağmen, bu tutumların nitelikleri farklı olduğunu belirtmektedirler. Kişinin benliğine karşı gerçekçi olumlu hisleri ve başkalarına karşı empatik olabilmesi yüksek

benlik saygısının işaret etmektedir. Narsisist kişinin benlik saygısı ise şişirilmiş, abartılı bir benlik saygısına işaret etmektedir (Morf ve Rhodewalt, 2001). Bunun yanında bazı araştırmacılar narsisizm ile yüksek benlik saygısını ayrı kavramlar olarak ele almakta ve benlik saygısını kişinin kendisini nasıl değerlendirdiği ile ilişkilendirirken, narsisizmi başkaları ile karşılaştırma yaparak ya da başkalarının gözünde, kişinin büyüklenmeci kendiliğine onay araması olarak ele almaktadır (Bushman ve Baumeister, 1998; Raskin, Novacek ve Hogan, 1991). Ayrıca, kavramı kişilik perspektifinde ele alan araştırmacılar, narsisizmi normal popülasyonda dağılım gösteren boyutsal bir kişilik özelliği olarak kavramlaştırmaktadır (Sedikides ve ark.,2004).Yapılan bazı araştırmalar narsisizm ve yüksek benlik saygısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir (örn. Emmons, 1984; Raskin, Novacek, Hogan, 1991; Watson, Taylor ve Morris, 1987). Literatürde yüksek benlik saygısının, ideal seviyede psikolojik sağlığı ve işlevselliği gösterdiğini savunan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, yüksek benlik saygısının daha az depresyon (Schmitz, Kugler, Rollnik, 2003), daha az nevrotizm (Schmitz ve ark. 2003), daha çok hayattan memnuniyet duyma (Myers ve Diener, 1995) ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, abartılmış benlik saygısının ya da narsisizmin özde değersizlik hissi ve kırılgan bir benlik saygısı (Kernberg, 1975/2012; Kohut, 1971/2015) ile ilintili olduğu görüşünün yanı sıra bazı araştırmalarda narsisizm ile mutluluk, daha düşük depresyon seviyesi, düşük nevrotizm gibi olumlu özelliklerle ilişki ortaya konulmaktadır (Sedikides, Rudic, Gregg, Kumashiro ve Rusbult, 2004). Narsisizm ile yüksek benlik saygısı arasında pozitif ilişki (Emmons, 1984; Raskin ve ark. 1991; Watson, ve ark. 1987) ve sağlıklı özelliklere sahip narsisistler bulunması, narsisizm ile yüksek benlik saygısı kavramlarını ayırt etmede güçlük yaratmakta, narsisizm ile yüksek benlik saygısının sınırlarını çizmeyi güçleştirmektedir (Rosenthall, Hooley, 2010).

Narsisizm ile yüksek benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılar, benlik saygısını açık/örtük, güvenli/kırılgan, kararlı/kararsız, gerçek/savunmacı, şartlı/şartsız benlik saygısı gibi farklı boyutlarıyla ele almışlardır (Zeigler-Hill, 2006; Rhodewalt ve Morf, 1998; Kernes, 2003). Örneğin, Rhodewalt ve Morf (1998), narsisistlerin, benliklerini olumlu değerlendirmelerine rağmen, bu değerlendirmenin kırılgan olduğunu çünkü benlik saygılarını sürdürülebilmek için dışarıdan gelecek olumlu geri bildirimlere ihtiyaç duyduklarını belirtmektedirler.

Kendine güvenen, sosyal hayat içinde iddalı bir şekilde ön plana çıkan ve beğenilmekten, takdir edilmekten hoşlanan bir kişinin yüksek benlik saygısına mı sahip yoksa narsisistik bir kişi mi olduğunu ayırt etmek güç olabilmektedir. Kendine güven, atılganlık, liderlik gibi normatif özelliklerin, benlik saygısı kadar narsisizmin de özellikleri arasında tanımlanması bu güçlüğe neden olmaktadır (Rosenthall ve ark., 2010). Her iki kavramın toplumsal görünümünün birbirine benzer olması, kavramların ilk psikoanalitik kuramcılar tarafından birbirinin yerine kullanılması (Pulver, 1970), narsisizmin benlik saygısı ile tanımlanması, yüksek benlik saygısı ile narsisizm arasındaki pozitif ilişki, bu iki kavramın ayırt edilmesi sorununun nedenleri arasında gözükmektedir. Bu kavramların ayırt edilmesinde, savunma mekanizmaları kavramı bir ölçü olarak kullanılabilir. Çünkü narsisist bireyler benlik saygılarını koruyabilmek ve büyüklenmecilikleriniğini sürdürebilmek için ilkel savunmalara başvurmaktadırlar (Kernberg, 2012/1975; Materson, 2012).

S.Freud (1894) hastalarının kabul edilemez düşünce ve dürtülerini bilinç dışına ittiklerini, bu şekilde bu dürtülerin yarattığı kaygı, suçluluk gibi sıkıntı verici duygularla baş etmeye çalıştıklarını keşfetmiştir. Benliğin bu rahatsız edici düşünce ve isteklerle baş etmek için kullandığı yöntemleri savunma mekanizmaları olarak adlandırmıştır. Kızı Anna Freud (2004), babasının savunma kavramını geliştirerek, savunma mekanizmlarını, psikolojik denge durumunu gözeterek içten gelen dürtüsel istekleri kontrol altında tutmak veya uygun şekilde deşarj imkânı sunmak için egonun kullandığı mekanizmalar olarak tanımlamıştır. Amerikan Psikoloji Derneği (2007), savunma mekanizmalarını, içten ve dıştan gelen çatışmalara ve kaygıya karşı geliştirilen bilinç dışı psikolojik tepkiler olarak tanımlamaktadır.

Savunma mekanizmaları, çeşitli kuramcılar tarafından olgun savunmalardan ilkel savunmalara doğru sınıflandırılmış ve olgun savunmaların kullanımının kişiliğin sağlıklı işlevine işaret ettiği, ilkel savunmaların kullanımının ise psikopatolojiye işaret ettiği görüşü benimsenmiştir (Cramer, 2009; Kernberg, 2012/1975; Kohut, 2015/1978; Vaillant,1977). Kullanılan savunma mekanizmaları ile psikopatoloji arasındaki ilişki birçok araştırmacının dikkatini çekmiştir. Örneğin, Kohut (1978), narsisistik kişilik bozukluğunu, gelişimsel duraklamaya bağlı bozulmuş bir kendilik yapısı ve kendiliği dağılmaya karşı koruyan ilkel savunmaların kullanımıyla ortaya çıkan psikopatolojik bir görünüm olarak tanımlamaktadır. Birçok kuramcı ve klinisyen (Kernberg 2012/1975; Kohut, 2015/1978; Masterson, 2012), narsisistik kişilik bozukluğunun

tanısında, hastanın kullandığı savunmalar ve niteliklerinin değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin, Masterson (2012), narsisistik kişilik bozukluğunda, kişinin utanç, aşağılanma, değersizlik, incinme gibi yıkıcı duygulanımlara karşı, bölme, kaçınma, eyleme vurma, inkâr, yansıtma, yansıtmalı özdeşim, değersizleştirme gibi ilkel savunmaları kullandığını belirtmektedir.

Benlik saygısını artırmaya yonelık çalışan psikologlar, ebeveynler ve egitimciler tarafından narsisizm ve benlik saygısı iyi ayırt edilemezse, yanlışlıkla benlik saygısı yerine narsisizmi artırma ihtimali vardır (Baumeister, Campell, Krueger ve Vohs, 2003). Psikolojik savunmalar narsisizm ile benlik saygısını ayırt etmede önemli bir dayanak noktasıdır. Yüksek benlik saygısı ruhsal iyi oluşu çağrıştırırken, narsisistik olarak şişirilmiş bir benlik saygısı psikopatolojiyi çağrıştırmaktadır. Toplumsal olarak görünümü zaman zaman karışabilen bu iki durumun ayırt edilmesinde savunma mekanizmaları önemli bir dayanaktır.

Bu çalışmanın problemi lise öğrencilerinde kullandıkları savunma mekanizmaları açısından narsisizm ve benlik saygısı arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, lise öğrencilerinin kullandıkları savunma mekanizmaları ile narsisizm düzeyi ve benlik saygısı düzeyleri arasında ilişkinin var olup olmadığını ortaya koyarak, aralarında eğer bir ilişki var ise, nasıl bir ilişki olduğunu belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Öğrencilerin demografik özelliklerinden cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba birlikteliği, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, zayıf ders sayısı, akademik başarı düzeyi değişkenleri bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile narsisizm ve benlik saygısına ilişkin algı düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmakta mıdır?

Öğrencilerin kullandıkları savunma biçimleri ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin kullandıkları savunma biçimleri ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Eğitimciler açısından, yüksek benlik saygısı ile akademik başarı arasında kurulan pozitif ilişki, ebeveynler açısından mutlu ve başarılı çocuklar yetiştirme arzusu, yüksek benlik saygısına sahip bireyler yetiştirme amacını pekiştirmektedir. Özellikle popüler psikolojinin etkisi ile ebeveynler ve eğitimciler benlik saygısını artırmanın yollarını aramakta fakat yüksek benlik saygısı ile narsisizmin görünümünün birbirine benzemesi nedeniyle, yanlış pedogojik yöntemler kullanılabilmektedir. Benlik saygısı ile narsisizmin ayırt edilmesi, ebeveynlere, eğitimcilere, sosyal politikada karar verici merciinde olan kişilere, nelere dikkat etmeleri, nasıl bir yol izlemeleri konularında yardımcı olacaktır. Ayrıca, mutlu ve başarılı bireyler yetiştirmek için bireyin kullandığı savunmaların olgunluğunun dikkate alınması, eğitimciler ve psikologlar tarafından bireylerin egolarının desteklenmesi, yüksek benlik saygısına ulaşmada önemli bir yol olacaktır. Ek olarak, savunma mekanizmaları, narsisizm ve benlik saygısı ile ilgili yurt dışında yapılmış pek çok araştırma olmasına rağmen ülkemizde bu değişkenlerin yeterince incelenmemiş olması, bundan sonraki araştırmacılara model ve kaynak oluşturması açısından da önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Bu çalışmanın varsayımları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

1. Kullanılan Savunma Biçimleri Testinin güvenilir sonuçlar verdiği varsayılmıştır.

2. Kullanılan Narsisistik Kişilik Envanterinin, narsisistik kişiliği ölçmede güvenilir bir ölçek olduğu varsayılmıştır.

3. Kullanılan Benlik Saygısı Envanterinin, benlik saygısı düzeyini ölçmede güvenilir bir ölçek olduğu varsayılmıştır.

4. Örneklemi oluşturan bireylerin evreni temsil ettiği ve ölçme araçlarını samimi ve doğru olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu çalışma açısından sınırlama oluşturan bazı hususlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Bu araştırma, amaçlarda belirtilen sorularla sınırlıdır.

2. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından edinilen bilgiler, öğrencilerin bu ölçeklere verdiği samimi cevaplarla ve ölçeklerin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

3. Bu araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın yürütüldüğü örneklem grubu ile sınırlıdır.

4. Araştırmanın ikinci bölümü ulaşılabilen yayınlarla sınırlıdır.

5. Çalışma 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Savunma Mekanizmaları (Biçimleri): Psikolojik denge durumunu gözeterek içten gelen dürtüsel istekleri ve hoşa gitmeyen duyguları kontrol altında tutmak veya uygun şekilde deşarj imkanı sunmak için egonun kullandığı mekanizmalardır (A.Freud, 2004/1936).

Olgun Savunmalar: Sağlıklı bir egonun kullandığı, adaptasyon işlevi gören savunmalardır (Vaillant, 1977). Olgun savunmaların kullanımı ile empati, yüksek benlik saygısı, güvenli bağlanma, özgüven gibi olumlu kişilik özellikleri arasında pozitif bir ilişki vardır (Cramer, 2009; Davidson ve MacGregor, 1998). Yüceltme, mizah, beklenti, baskılama olgun savunmalara örnek gösterilebilir.

Nevrotik Savunmalar: Henüz egonun yeterince güçlü olmadığı çocukluk çağlarında adaptasyon işlevi görürken, yetişkinlikte kullanımının kişinin işlevselliğini bozduğu orta dereceli savunmalardır (A.Freud, 2004/1936) Yapma bozma, psödo altruizm, idealleştirme, karşıt tepki geliştirme nevrotik savunmalara örnek gösterilebilir.

İlkel Savunmalar: Bilişsel ve ruhsal gelişimin en erken döneminde kullanılan savunmalardır. Daha sonraki yaşlarda kullanımlarının devam etmesi kusurlu bir ego yapısına işaret etmektedir. Psikotik patolojilerin ve kişilik bozukluklarının ilkel savunmalarla yakın ilişkisi vardır (Öztürk,1989). Bu tür kişilerde, hafif bir duygulanım karşısında, benliği korumak için ilkel savunmalar devreye girer (Kernberg, 2012/ 1975). Yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi, inkar, yer değiştirme, disosiyasyon, bölünme, rasyonalizasyon, bedenselleştirme ilkel savunmalardandır.

Benlik Saygısı: Kişinin kendisinin değeri hakkındaki öznel duygu ve düşüncelerinin bütünüdür (Rosenberg, 1965).

Yüksek Benlik Saygısı: Kişinin kendisinin değeri ve yeterliliği hakkında olumlu duygu ve düşüncelere sahip olmasıdır (Rosenberg, 1965).

Düşük Benlik Saygısı: Kişinin kendisinden memnun olmaması, kendisini değersiz hissetmesidir (Rosenberg, 1965).

Narsisizm: Narsisizm benliğin sağlıklı bir şekilde gelişmesi, benlik saygısının korunabilmesi için benliğe yapılan libidinal bir yatırımdır (Hartman, 1958/2004).

Narsisistik Kişilik: Kişinin kendini başkalarından üstün ve ayrıcalıklı görmesi ve buna eşlik eden hak etme duygusu, başkalarından aşırı beğeni ve saygı talebine rağmen, diğerlerine yönelik empati yoksunluğu şeklinde tanımlanır (APA, 2007).

1.7. Kısaltmalar :

ANOVA: Analysis of varience (Tek yönlü varyans analizi)

APA : American Psychiatric Association

SBT-40 : Savunma Biçimleri Testi

NKE : Narsisistik Kişilik Envanteri

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

DSM : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

SPSS : The Statistical Packet for the Social Sciences

% : Yüzde

Sd : Birden fazla grup olması durumunda serbestlik derecesi

N : Örneklemdeki toplam kişi sayısı

P : Hata yapma olasılığı

Ss : Standart hata yapma olasılığı

X : Bir veri dağılımının aritmetik ortalaması

BÖLÜM II

2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal temelini oluşturan savunma mekanizmaları, benlik saygısı ve narsisizm kavramlarının tanımlarına, gelişimlerine, farklı kuramlar tarafından ele alınışlarına ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Savunma Mekanizmaları

2.1.1. Savunma Mekanizması Tanımı

İnsan zihni, kişiyi acı verici duyguları deneyimlemekten korumaya ve bu duyguları farkındalığının dışına itmeye yönelik mekanizmalar kullanmaktadır. Bu mekanizmalar, genellikle kılık değiştirmiş bir biçimde görülmekte ve bireyler tarafından kolay kolay fark edilememektedir. (Blackman, 2012). Savunma kavramı, bireyi özellikle hoşa gitmeyen duyguları ve düşünceleri deneyimlemekten alıkoyan her şeyi içermektedir (A.Freud, 1936/2004). Bu anlamda, gülmek, yürüyüş yapmak ya da uyumak gibi davranışlar savunma işlevinde kullanılabilmektedir. Savunmalar bilinç dışı işlemektedir. Savunmaların işlevi bireyi aşırı kaygıyı deneyimlemekten korumak ve benliği ve benlik saygısını tehdit edici duygu ve düşünceleri, bilincin dışında tutmaktır (Cramer, 2009).

Savunmalardan ilk defa bahseden kişi S.Freud (1894) olmuştur. Freud, zaman içinde savunma mekanizmaları üzerine görüşlerini geliştirmiştir. Psikanalitik ekollerin temel kavramlarından biri haline gelen savunma mekanizmaları, değişik ekollerce farklı şekillerde tanımlanmaktaıdr. Amerikan Psikoloji Derneği savunmayı, içten ve dıştan

gelen çatışmalara ve kaygıya karşı geliştirilen bilinç dışı psikolojik tepkiler olarak tanımlamaktadır (APA, 2007).

Psikopatoloji ile savunmalar arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Psikopatoloji ile savunmalar arasındaki ilişkiye dair görüş, ilk defa 1980'de DSM-III' de kabul görmüştür. Günümüzde araştırmacılar, psikolojik rahatsızlıklardan bahsedildiğinde bir grup sorunlu savunmanın bir araya gelmesinden ortaya çıkan bir durumdan da söz edildiğini savunmaktadır (Blackman, 2012; Kernberg, 2012). Bununla birlikte, A.Freud (1936/2004) savunmaların psikopatolojik yönleri kadar, günlük hayatın içinde normal bireyler tarafından da kullanıldığından, aynı zamanda bireyin stresle, hayal kırıklığıyla, dış dünyanın talepleri ve olumsuz duygularla baş etmesi için uyum sağlayıcı fonksiyonları olduğundan bahsetmiştir.

Savunma mekanizmaları Freud'dan itibaren birçok araştırmacı ve kuramcı tarafından sınıflandırılmış, kategorize edilmiş, ilkel savunmalardan olgun savunmalara doğru hiyerarşik bir sıralamaya konulmuştur.

2.1.2. Savunma Mekanizmalarının Tarihi

Psikanalizin fikir babası S.Freud, insanın ruhsal yapısını id, ego ve süperego ismini verdiği üç aygıtla tanımlamıştır (Freud, 1923/2001). İnsan, doğuştan itibaren id ismini verdiği cinsellik ve saldırganlık dürtülerini barındıran ve ruhsal yapının en temel öğesi olan bir sistemle dünyaya gelmektedir. Ego ve süperego, idden ayrışarak gelişmektedir. Egonun görevi, id'in sakıncalı isteklerini yönetmek, onlara gerçeklik ilkesine ve sosyal kabule uygun şekilde deşarj imkanı sunmaktır. Aynı zamanda ahlaki ve toplumsal kuralların içselleştirilmesi ile oluşan süper egonun üzerindeki baskısını dengelemektir (Özakkaş, 2008). İnsanın dürtüsel, hayvani yönünü temsil eden id ve idin arzuları, ruhsal yapı içerisinde gerilime sebep olmaktadır. İnsanın ruhsal sistemi, tıpkı biyoloijk sistemi gibi bir denge (homostasis) arayışı içerisindedir (Öztürk,1989). Egonun temel işlevi bu dengeyi sağlamaktır. Bu işlevi yerine getirirken ego, savunma mekanizmalarını kullanmaktadır. En temel savunma olan bastırmanın işlevi, idin kabul edilemez arzularını bilinç dışına iterek, bilince çıkmasını engellemekdir. Bastırmanın yetersiz kaldığı durumlarda, diğer savunmalar devreye girmektedir. Böylece iç içe geçmiş savunmalar yolu ile ruhsal denge sağlanmaya, ruhsal gerilim kontrol altında tutulmaya çalışılmaktadır (Öztürk, 1989; Gençtan, 2014). Örneğin, kişi kabul edilemez cinsel dürtülerini yeterince bastıramadığında, suçluluk duyguları ve kaygılarını denetim

altında tutabilmek için temizliğe yönelik yineleyici davranışlar geliştirebilmektedir. Sürekli el yıkama davranışı ile, bastırmanın yetersiz kaldığı gerilim yaratan bir durumu, yer değiştirme, simgeleştirme gibi farklı savunmalarla kontrol altında tutmaya çalışmaktadır (Öztürk, 1989).

Freud, hastalarının semptomlarını tedavi etmeye çalışırken, bu semptomların bilinçdışı kabul edilemez düşünce ve dürtülerin yarattığı kaygı, suçluluk gibi sıkıntı verici duyguları gizlemeye yönelik savunmalar olduğunu keşfetmiştir. 1894'te kaleme aldığı 'Savunma Psikonevrozları (Neuro-Psychoses of Defence) adlı eserinde, ilk defa savunma kavramını kullanmıştır (Freud, 1894). Başta savunma kavramını histeri nevrozuna ait bir psikopatoloji olarak düşünmüştür. Histeri Üzerine Çalışmalar (Freud, 1895) kitabında yer alan vakalardan biri olan Bayan Lucie R. vakasında, ilk kez bastırma kavramını kullanmış ve kabul edilemez duygu ve düşüncelerin bastırılması ile ilişkili nevrotik semptomların ortaya çıkışını anlatmıştır. Freud'a göre kişiyi rahatsız eden düşünceler, bilinçten koparılarak, bilinç dışına itilmekte, burada biriken düşünceler bir çekirdek oluşturmaktadır. Her ne kadar düşünce kısmı bastırılsa da düşüncenin duygusal içeriği hala ruhsal sistem içerinde boşta gezmektedir. Boşta kalan duygusal enerji kendine çıkış yolu olarak somatik bir yol bularak, bayılma, felç, körlük gibi histerik semptomları oluşturmaktadır. Başta bastırma kavramını genel bir savunma mekanizması olarak düşünürken, zaman içinde bastırmayı, duygu ve düşünceleri bilinç dışında tutma anlamında kullanmaya başlamıştır (Gençtan, 2014).

Freud'un araştırmaları ilerledikçe, düşünceleri de değişmeye başlamıştır. 1915'ten itibaren, savunma mekanizmalarını, bilinç dışı çatışmalarda kullanılan psikopatolojik olmayan genel bir ruhsal mekanizma adı altında dile getirmeye başlamıştır. Freud, savunma mekanizmalarını dürtüsel isteklerin, ego tarafından tehdit olarak algılanması durumunda, bilinç dışı olarak kullanılan ruhsal gerilimi azaltmaya yönelik işlevler olarak tanımlamıştır (Aktaran Zepf, 2011). Zaman içerisinde bastırma dışında farklı savunmaları keşfetmiş ve onların işlevlerini tanımlamışıtr. Freud, dokuz tane savunma tanımlamıştır. Bu savunmalar, gerileme, bastırma, karşıt tepki geliştirme, yalıtma, yapma-bozma, yansıtma, içe alma, kendine yöneltme, tersine çevirmedir (Zepf, 2011). Savunma mekanizmalarının dürtüleri ve duyguları yönetme de rol aldığını, adaptif olabildiği gibi, patolojik de olabileceğini belirtmiştir (Zepf, 2011).

Kızı Anna Freud (1936/2004), babasının savunma kavramı üzerinde çalışmıştır. İnsan psikolojisinin dürtüsel temellerinden ziyade egonun fonksiyonlarına vurgu

yapmıştır. Savunmaların psikopatolojik kullanımlarından ziyade, uyumlayıcı yönleri üzerinde durmuştur. Savunmaları içsel karmaşayı yatıştıran mekanizmalar olarak görmüştür. Babasına aykırı olarak, ego ve idden gelen kabul edilemez dürtülerin yarattığı anksiyete, utanç, suçluluk gibi duyguların dışında, egonun dürtüsel yapıdan bağımsız kendi duygusal deneyimlerinden bahsetmiştir. Ona göre, ego iddin baskısıyla oluşan duyguların yanında, kendi bağımsız duygusal deneyimlerine sahiptir.

A Freud'a (1936/2004) göre savunmalar, psikolojik denge durumunu gözeterek içten gelen dürtüsel istekleri kontrol altında tutmak veya uygun şekilde deşarj imkanı sunmak için egonun kullandığı mekanizmalardır. Savunmalar, yaşa uygunsa, sorunun geçek kaynağına yönelik uyum ve denge amaçlı kullanılıyorsa, sürekli ve katı bir şekilde tekrar edilmiyorsa psikopatolojik değil, normaldir.

A.Freud (1936/2004), babasının çeşitli yazılarında tanımladığı dokuz savunma mekanizmasının üzerine yüceltme, saldırganla özdeşleşme ve özgecilik savunmalarını da eklemiştir. Bu savunmaları kapsamlı bir şekilde incelemesine rağmen, kişiyi hoşuna gitmeyen duyguları deneyimlemekten alıkoyan her şeyin savunma olabileceğini vurgulamıştır.

Anna Freud, klasik psikanalizin, idden gelen arzuların ortaya çıkarılması ve yorumlanması üzerine yaptığı vurguyu, egonun iç ve dış tehditlerle mücadele etmek için geliştirdiği mekanizmalar üzerine kaydırmıştır. Böylece, S.Freud'un nevrotik semptomların oluşumu üzerindeki çalışmaları ile başlayan dinamik psikolojinin odak noktasını, kişilik patolojileri üzerine çekmiş ve ego psikolojisi isimli akımın başlamasına öncülük etmiştir (Gençtan, 2014). Ego psikologlarının, savunma mekanizmaları üzerine yaptığı çalışmalar ile savunma mekanizmaları sayısı otuzbire çıkmıştır (Kernberg, 1975/2012).

Freud insanın ruhsal yapısını dürtü odaklı tanımlarken arkasından gelen ego psikologları, ego ve egonun işlevlerine dikkat çekmiştir. Melaine Klein'in temsilciliğinde yeni bir akım olarak doğan nesne ilişkileri ekolü ise, dürtülerin nesne ilişkisi içerisinde oluştuğu görüşünü öne sürerek, nesne ilişkilerine vurgu yapmıştır (Gençtan, 2014). Klein (1932/2015) çocukların psikanalizi (The Psycho-Analysis of Children) isimli kitabında, daha yaşamın ilk başlarında, kaygıya yönelik kullanılan bölme, içe alma –yansıtma, yansıtmalı özdeşim gibi en ilkel savunmaların insanın psikolojik yapılanmasındaki öneminden söz etmiştir. Kişide kaygı yaratan çatışmaların

sadece dürtüler ile ego arasında değil, içselleştirilmiş nesne ilişkileri arasındaki çatışmaları da kapsadığını belirtmiştir. Nesne ilişkileri ekolü, bebeğin ilk yaşantıları içerisinde, nesne ile ilişkilerin oluşumunu, nesne ilişkilerinin içselleştirilmesini incelemiş, böylece dinamik psikolojiye, preödipal dönem üzerinde çalışma konusunda yol açmıştır. Preodipal döneme ait avunmalarla, psikopatoloji arasındaki ilişki birçok araştırmacının dikkatini çekmiştir. Örneğin, Kohut (1977/2013), narsisistik kendilik bozukluğunu tanımlarken, gelişimsel duraklamaya bağlı bozulmuş bir kendilik yapısından ve kendiliği dağılmaya karşı koruyan ilkel savunmalarından söz etmiştir. Kernberg ise (1975/2012), borderline psikopatolojiyi tanımlarken, bir dizi ilkel savunmayı sıklıkla kullanan bir bozukluk olduğunu vurgulamıştır.

2.1.3 Savunma Mekanizmalarının İşlev ve Özellikleri

Savunmalar bilinç dışıdır: Baş etme stratejilerinden farklı olarak, kişi kullandığı savunmaların farkında değildir. Savunmalar bilinç dışında çalışmaktadır ve verilen tepkiler otomatiktir (Cramer, 2009).

Savunmalar, aşırı kaygıya karşı kişiyi korur: Kaygının kaynağı klasik psikanalistlere göre rahatsız edici duygu, düşüce veya dürtüler olabileceği gibi, benlik saygısının tehdit edilmesi ya da benliğin dağılması tehlikesi de olabilmektedir (Davidson, MacGregor,1998).

Savunma mekanizmalarının ortaya çıkmasında gelişimsel bir sıra vardır: Cramer (2009), farklı savunmaların farklı gelişim dönemlerinde ortaya çıktığını veya daha baskın olduğunu, bilişsel yetiler geliştikçe, daha karmaşık savunmaların kullanıldığını bildirmiştir. Mesela; Cramer (2009) tarafından yapılan araştırmalarda, inkar mekanizması erken yaşlarda kullanılırken, orta çocuklukta yansıtma, ergenlikte ise özdeşim kurma daha baskın olarak kullanılmaktadır.

Olgun savunmaların kullanımı kişiliğin sağlıklı işlevine işaret ederken, ilkel savunmaların kullanımı psikopatolojiye işaret eder: Olgun savunmalar sağlıklı bir kişilik yapısı ile ilintilidir. Benlik saygısının yüksekliği, empati yetisi, kendine güven, iç görü, güvenli bağlanma gibi bir çok olumlu kişilik özellikleri ile olgun savunmalar arasında pozitif bir ilişki vardır. Bununla birlikte, ilkel savunmaların sürekli kullanımı psikopatolojiye işaret etmektedir. (Cramer, 2009; Kernberg, 1975/2012; Kohut, 1978/2015)

Savunmalar belli bir düzen içinde seyreder: Kernberg (1975/2012) borderline kişilik bozukluğunu tarif ederken, belirli bir savunma dizgesinin kullanıldığını söylemiştir. Savunmalar genellikle tek başlarına kullanılmazlar, gruplar halinde belirli bir dizilimde kullanılmaktadır. Mesela; obsessif-kompulsif bozuklukta dizilim şu şekildedir; yansıtma, yer değiştirme, simgeleştirme, somutlaştırma, yalıtma, aklileştirme (Blackman, 2012).

Ağır bir zorlanma durumunda savunma mekanizmalarının kullanımı artar: Ağır bir stres altında, kişi psikolojik bütünlüğünü ve benlik saygısını korumak için daha fazla savunmaya başvurmaktadır (Cramer, 2009).

Savunmalar adaptasyon işlevi görürler: Savunmalar günlük hayatın içinde normal insanlar tarafından da kullanılmaktadır. Savunmaların stresle, hayal kırıklılığıyla, dış dünyanın talepleri ve olumsuz duygularla baş etmek için uyum sağlayıcı bir işlevi vardır (A.Freud, 1936/2004; Davidson, MacGregor, 1998; Cramer, 2009). Bir ya da daha fazla savunmanın aşırı ve katı bir şekilde kullanımı, ilkel savunmaların kullanımı, gelişime uygun olmayan savunmaların kullanımı, kullanılan savunmaların kendiliğe zarar veriyor olması, kişisel ve kişilerarası ilişkileri ve iş yaşamındaki işlevleri olumsuz etkiliyor olması savunmaları psikopatolojik yapmaktadır (Davidson, MacGregor, 1998; Cramer, 2009).

2.1.4. Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırılması

Egonun gelişimi ile ilgilenen ego psikologlarına göre (A.Freud 1936/2004; Hartman, 1958/2004) egonun işlevlerinden en önemlisi, iç dünyanın istekleri ile dış dünyanın istekleri arasında uyumu sağlamak ve bu amaçla dürtüleri kontrol etmektir. Savunma, egonun adaptasyon ve dürtü kontrolü için kullandığı araçlardan biridir ve kullanılan savunma mekanizması ile egonun gelişim düzeyi arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre S.Freud (1894), savunmaları psikotik, nevrotik ve olgun savunmalar olarak üç seviyede gruplamıştır. George Eman Vaillant (1977) ise bu hiyerarşik yapıya olgun olmayan savunmaları da eklemiştir. Vaillant (1977) olgun olmayan savunmaların, psikopatolojinin bir belirtisi olduğunu belirtmiş ve savunma mekanizmalarını olgunluk seviyelerine göre şu şekilde gruplamıştır;

Psikotik savunmalar; psikotik yansıtma, inkar ve çarpıtma

İlkel savunmalar; yansıtma, şizoid fantazi, hipokondri, pasif aggresif davranış, eyleme vurma, çözülme

Nevrotik savunmalar; yer değiştirme, karşıt tepki geliştirme, aklileştirme, yapma bozma, yalıtma, bastırma

Olgun savunmalar; yüceltme, mizah, baskılama, özgecilik

Savunma mekanizmaları ilk kez DSM III-R de ele alınmış, kişilik bozuklukları sınıflandırılırken, savunma mekanizmaları da bir ölçü olarak kullanılmıştır (APA, 1991). Mesela, yansıtma ve şizoid fantazi savunmaları, A kümesi kişilik bozuklarıyla (paranoid, şizoid, şizotipal) aynı çizgide yer alırken, B kümesi kişilik bozuklukları (antisosyal, borderline, histrionik, narsisistik) eyleme vurma, bölme, değersizleştirme, çözülme gibi savunmalarla aynı çizgide yer almaktadır .

2.1.5. Savunma Biçimleri Testi- (SBT-40)'a Göre Savunma Mekanizmaları Grupları

Bu araştırmada ölçme aracı olarak kullanılan Savunma Biçimleri Testi-40 (SBT-40), DSM III-R'de ele alınan savunmalar göz önüne alınarak oluşturulmuştur. SBT-40 testinde savunmalar ilkel, nevrotik ve olgun savunmalar olarak 3 grup halinde sınıflandırılmıştır. Bu gruplar ve içerdiği savunmalar şunlardır:

2.1.5.1. İlkel Savunma Mekanizmaları

Yaşamın erken dönemlerinde kullanılan savunmalardır. Bu savunmaların ileri yaşlarda çatışmaları çözmek için kullanımı psikopatolojik bir uyuma neden olmaktadır. Kişilik patolojileri incelenirken, kişinin kullandığı savunmalar da değerlendirilmektedir. İlkel savunmaların sıklıkla ve birarada kullanımı kişilik bozukluklarının teşhisinde önemli bir ölçüdür (Materson, 2009).

Yansıtma (Projection) Kişide rahatsızlık yaratan, kabul edilemez duygu ve düşüncelerin bir başkasına atfedilmesi ya da dışardakilerce kendisine atfediliyormuş gibi algılanmasıdır (Blackman,2012). Yansıtma mekanizması ile kişi gerçekte kendi içinde olan fakat yadsıdığı bir duyguyu bir başkasında görür ya da başkalarının onun hakkında öyle düşündüklerini varsaymaktadır (Öztürk, 1989). Mesela, insanların onu aşağıladığını düşünen bir kişi, kendi içindeki yetersizlik hislerini yadsıyarak, başkalarına yansıtmaktadır. İlk kez Freud (1894) tarafından tanımlanmıştır. Freud, ego ile uyumsuz (ego distonik) olan duygu ve düşüncenin yarattığı rahatsızlıktan kurtulmak için, bunun başka bir nesneye yansıtıldığını ve yansıtmanın paranoid düşüncelerin

temeli olduğunu söylemiştir. Eşcinsel duyguları olan bir kişinin, başkalarını eşcinsellikle suçlaması ya da başkalarının onun eşcinsel olduğunu düşündüklerini söylemesi paranoid temelli yansıtmadır. Psikotik seviyede bir yansıtmada, kendilik nesne kaynaşması söz konusudur. Kişi yansıttığı malzeme ile yüzleştirildiğinde gerçekliği test edemez (Blackman, 2012). Başkasına yakınlık hisseden bir kadının, kocasının onu aldattığını düşünmesi, düşmanca hisleri olan bir kişinin, başkalarının ona zarar vereceğini düşünmesi yansıtma örnekleridir.

Pasif Saldırganlık (Passive Agression) Anal dönem savunmalarındandır (Blackman, 2012). Anal dönemde, çocukta tuvaletini yapma ve tutma iradi bir hareket olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde, çocuğun zorlanması, cezalandırılması gibi yanlış metodlar, pasif dirence neden olmaktadır. Çocuk, kakasını tutarak bakım veren kişilerin arzularını yerine getirmemiş, pasif şekilde direnç göstermiş ve agresyonunu 'vermeyerek' dile getirmiş olur (Özakkaş, 2008). Pasif saldırganlığın ileriki yaş dönemlerinde kullanımında, kişi kendisinden beklenen işleri, geciktirmek, yanlış yapmak, unutmak, inatçılık yapmak, sakarlık yapmak gibi davranışlarla beklenen performansın altında yürütmektedir. Bu şekilde düşmanlık ve öfke hislerini maskelemiş olur (Öztürk, 1989). Otoriteye karşı düşmanca hisleri olan bir öğrencinin bahanelerle sürekli derse geç gelmesi, bir çalışanın becerisi yeterli olmasına rağmen düşük performans göstermesi, kişinin eşinin istediği şeyleri almayı unutması pasif saldırganlık örnekleridir.

Eyleme Vurma (Acting Out) Freud, eyleme vurma savunmasını, analizini yaptığı bazı hastalarında gözlemlemiş ve bu hastalarının bilinç dışı isteklerini eylemle ifade ettiklerini belirmiştir (Aktaran Fenichel, 1945/1974) Eyleme vurma savunmasında, kişinin dürtülerinin yarattığı gerilime karşı koyma ya da kaygı, utanç, öfke gibi duyguları yatıştırma yetisi zayıftır. Kişi eyleme geçer fakat eylemi olumlu bir amaca yönelik değildir, gerilimden kurtulmaya, istenmeyen duyguları yatıştırmaya yöneliktir (Fenichel, 1945/1974). Alkol, madde kullanımı, cinsel eyleme vurumlar, hızlı araç kullanmak, suça yönelik davranışlar, aşırı alışveriş yapmak eyleme vurma örnekleridir. Eyleme vurma, borderline kişilik bozukluklarının tipik savunmasıdır (Masterson, 2012).

Yalıtma (Isolation) Kişinin duygularını, düşünce içeriği devam etse bile, bilinçli farkındalığının dışına itmesidir (Blackman, 2012). Acı verici duygular,

genellikle mantıksallaştırma ya da karşıt tepki geliştirme savunmaları ile birlikte kişi tarafından yok sayılmaktadır. Yaşantıların, bilişsel kısmı hatırlanmakla birlikte duygusal kısmı hatırlanmamaktadır (Gençtan, 2014). Obsesif kişilik yapısında ya da obsessif kompulsif nevrozda da sık rastlanan bir savunmadır. Kişi rahatsızlığının kaynağındaki olayları ince ayrıntısına kadar hatırlamasına rağmen, duygusal içeriği hatırlamamaktadır (Öztürk, 1989). Çocukken tacize uğramış bir kişinin, olayı serinkanlı bir şekilde anlatması, duygusal bir ipucu vermemesi, olayla ilgili hislerini anımsayamaması yalıtmaya örnektir.

Değersizleştirme (Devaluation) Narsisitik kişilik yapılarında aşikar şekilde görülen bir savunmadır (Masterson, 2009). Kişi benlik değerini korumak için içindeki değersizlik hislerini dışa yansıtır ve dışarıdakileri aşağılar. Nesne ilşkileri ve kendilik kuramcıları, (Masterson, 2009; Kernberg, 1975/2012; Mahler, 2005/1975; Klein 1932/2015), yaşamın ilk yıllarında bebeğin, 'nesneyi' ve 'nesne karşısındaki kendiliği' iyi ve kötü şeklinde böldüğünü belirtmektedirler. Bölmenin, "kötü nesne" ve "kötü kendiliğin" "iyi nesne" ve "iyi kendiliği" bozmasını engellediğini, bir süre sonra sağlıklı bir kişilik yapılanmasında bölmenin ortadan kalktığını belirtmektedirler. Böylece, iyi nesne, kötü nesne; iyi kendilik, kötü kendilik arasında bütünlenme sağlanmaktadır. Narsisistik kişilik yapılarında bölme kapanmadığı için, iyi şeyler kişinin kendisinde saklı tutulurken, tüm kötü şeyler, duygular dışarıya yansıtılmaktadır. Dışarısı değersizleştirilmekte, aşağılanmaktadır. Borderline kişilik yapılarında ise benzer bir biçimde, kötü kendilik aktive olduğunda, nesne-dış dünya- kötü, pis, aşağılık algılanmaktadır (Özakkaş, 2008).

Otistik Fantezi (Autistic Fantasy) Kişinin gerçek dünyada engellenen dürtü ve isteklerini hayal yolu ile deşarj etmesidir. Anna Freud (1936/2004), çocukların hayal kurma yolu ile ruhsal çatışmalara neden olan dürtü ve isteklerine doyum sağladıklarını belirtmiştir. Olgunluk artıkça, egonun gerçekliği test etme yetisi geliştikçe, dürtü ve isteklerin ertelenmesi, gerçeklik ilkesine uygun bir şekilde doyuma ulaşma yolları artıkça, çocuk fantezi yerine dış dünyaya yatırım yapmaya başlamaktadır. Fakat bu gerçekleşmezse, ego hem dürtüsel isteklerini ertelemede hem de dış dünyanın taleplerine uyum sağlamada zayıf kalırsa, fantezi yolu ile doyum arayışı yetişkinlik yaşlarında da devam etmektedir. Çocuğun, kendisini bir kahraman gibi hayal edip, öfke duyduğu, kötü kişileri cezalandırması otistik fantaziye örnektir. Bu şekilde çocuk, hem

gerçek dünyada güç yetiremediği düşmanlarını cezalandırmış olur hem de kahramanlık yaparak, güçlü olduğu ve herkesin ona hayran olduğunu hayalinde onaylamış olmaktadır. Yetişkinler için fantezi, günlük yaşamın zorluklarıyla baş etmede yetersiz kalındığında kullanılan bir savunmadır. Fakat fantezi, çaba göstermeyi gerektiren dış dünyanın yerine geçtiğinde patolojik bir hal almaktadır (Gençtan, 2014)

İnkar (Denial) Kişinin benliğinde rahatsızlığa neden olan, kaygı yaratan bir gerçekliği görmemesi, yok sayması, inkar etmesidir (Blackman, 2012). İnkar, gerçeklik testi yapılmasına rağmen devam ettiği takdirde psikotik bir hal almaktadır. Örneğin şizofreni hastaları gerçek yaşamdaki ağır bunaltı ile baş edemedikleri zaman, gerçek dünyanın bazı yönleri yok sayarak, kendilerine korunaklı bir dünya yaratabilmekteler (Öztürk, 1989). İnkarın normal kullanımında, kişi çok ağır bir kaygıya neden olabilecek bir gerçekliği başlangıçta reddetmektedir. Örneğin, daha sabah uğurladığı oğlunun öldüğüne dair telefon alan bir annenin ilk tepkisi inkar olabilir.

Gerçeklik testi yapıldığında, yani gerçekle yüzleştiğinde kişi, bunu kabul eder fakat inkarın patolojik kullanımında kişi acıyla baş etmek için bu gerçeği yok sayar.

Anna Freud'a (1936/2004) göre inkar savunması dört şekilde olmaktadır:

1- Gerçekliğin inkar edilmesi; mesela, kişinin sevdiği birinin öldüğünü tüm delillere rağmen kabul etmemesi, çocuğun ağlamasına rağmen üzgün olmadığını ya da ağlamadığını söylemesi bu tür inkara örnektir.

2-Davranışla inkar; sevilen kişinin ölümünün bilinç yüzeyinde kabul edilmesine rağmen böyle bir gerçek yokmuş gibi davranılması. Ölmüş kişi için yemek masasına tabak konulmaya devam edilmesi davranışla inkara örnektir.

3-Hayalde inkar; rahatsız edici bir gerçeğin yanlış inançlarla yok sayılması. Örneğin, "bir baba kızını asla taciz etmez" şeklinde düşünmek.

4-Sözle inkar; rahatsız edici gerçekliğin olmadığına kişinin kendini inandırmak için büyüsel, özel kelimeler kullanması. Örneğin, sevgilisi tarafından terk edilen kişinin, giderken ona kendi aralarında kullandıkları şekilde hitap ettiğini bunun da geri döneceği anlamına geldiğini söylemesi.

Yer Değiştirme (Displacement) Bu savunmada kişi kaygısı ile baş edemediği için kaygısına kaynaklık eden duyguyu veya dürtüyü ilgili nesne yerine başka nesneye yöneltmektedir (Gençtan, 2014). Örneğin, patronuna kızan birinin, evde eşine bağırarak, patronuna yönelik öfkesini eşine yöneltmesi yer değiştirmedir. Freud (1909/2017) özellikle fobilerde yer değiştime mekanizmasının kullanıldığını belirtmiştir. Ünlü Hans vakasında Freud (2017/1909), atlardan korkan Hans'ın asıl korktuğu şeyin babası olduğunu, babasına karşı hissettiği rekabete bağlı öfke, misilleme korkusu gibi duygularının babasından ata yer değiştirdiğini belirtmektedir. Bir başka örnek; obsessif kompulsif bozuklukta, kendi dürtülerini arzuları nedeniyle kendini kirli, pislenmiş hisseden kişi, kirlilik hissini başka nesnelerle yer değiştirir. Kişinin evde herşeyin kirli olduğunu düşünüp sürekli temizlemesi, ellerini sürekli yıkaması gibi yineleyici davranışlar sergilemesi yer değiştirme savunmasına örneklerdir (Öztürk, 1989).

Disosiyasyon (Dissociation) İlk kez P. Janet tarafından ortaya atılmıştır. Janet histeride, zihinsel malzemenin bir kısmının bilinçten koparak özerklik kazandığı; uyurgezerlik, çoğul kişilik, fügler, bayılma gibi durumları tanımlamıştır (aktaran Öztürk, 1989). Disosiyasyonda ağır bir bunaltı; ya da tramva durumunda, kişinin duygu ve düşünce kümelerinin olaya ilişkin kısmının bütünden koparak, kendi başına bir yapı olarak ortaya çıkması söz konusudur (Özakkaş, 2008). Kişi, egosunun zayıflığı nedeni ile bazı dürtülerini kontrol altına almakta güçlük çekmektedir. Dürtülerin egoyu zorlayarak kontrol altına almak istemesi nedeni ile ego bölünmekte ve bu dürtülerin egemenliğinde farklı alanlar hatta kimlikler yaratmaktadır (Özakkaş, 2008). Disosiyasyonun en çarpıcı örneği çoğul kişiliklerde görülmektedir. Kişi duygu, duyum ve yaşantıları, aynı beden de ancak zihinsel olarak bütünden ayrı ayrı hissetmektedir. Bu ayrı yaşantı kümeleri birbirinden habersizdir. Yaşantıların zamansal ve mekansal bağlantıları kopmuştur (Özakkaş, 2008).

Disosiyasyon günlük hayatta da tecrübe edilebilen bir durumdur. Derste çok sıkılan bir öğrencinin, zamandan ve mekandan koparak, hayal alemine dalması ve dersin bittiğini bile farketmemesi buna örnektir.

Bölme (Splitting) Nesne ilişkileri kuramcıları tarafından üzerinde çok çalışılmış bir savunmadır. Klein'e (1932/2015) göre, yaşamın ilk yıllarında, nesne sürekliliğine sahip olmayan bebek için nesne ile tüm ilişkiler her seferinde yeni bir deneyim şeklinde

yaşantılanmaktadır. Bebeğin zihinsel yapısı ve hafızası geliştikçe, nesne sürekliliği sağlanmaktadır. Bebek, artık tecrübelerinin içsel temsillerinin oluşturmaya başlamaktadır. Bebek artık dün deneyimlediği nesne, mesela annenin, bugün deneyimlediği anne ile aynı kişi/nesne olduğunu ayırt etmeye başlamaktadır. Artık bebeğin zihninde annenin ve tanıştığı diğer nesnelerin içsel tasarımları oluşmaya başlamış ve ilişki bu tasarımlar üzerinden kurulmaya başlanmıştır. Fakat henüz çok zayıf bir benliğe sahip olan bebek, iyi ve kötü nesneleri zihnin farklı yerlerinde kodlamaktadır. Bebek için kendisine sevgi ile bakan, şefkatle sarılan bir "iyi anne" ve bu iyi anne karşısında kendinden hoşnut, sevilen, değerli bir "iyi kendilik" vardır. Bununla birlikte zaman zaman kötü bir anne ortaya çıkmakta, bu kötü anne, kendisine kötü bakmakta ve bu bakışlar karşısında bebek kendisini kötü, pis, değersiz hissetmektedir. İyi ve kötü nesneler ile bu nesneler karşısındaki iyi ve kötü kendilik bölünerek kötünün iyiyi yok etmesi engellenmeye çalışılmaktadır. Çocuk olgunlaştıkça, egosu güçlendikçe ve dış dünyayı anlamlandırdıkça bölme kapanmaya, egonun kontrolü altında nesne ve nesne karşısındaki kendilik bütünleşmeye başlamaktadır. 4-5 yaşlarına gelen çocuk, iyi annenin de kötü annenin de aynı anne olduğunu öğrenmektedir. Bir başka ifadeyle "iyi ve kötü anne" kavramlarının biraradalığının yarattığı gerilimle baş edebilmektedir. Böylece kendiliği ile ilgili hisleri de tutarlı hale gelmektedir. Artık kötü anne yerine iyiliğin ve kötülüğün harmanlandığı bütün bir anne, bu anne karşısında, kötü bir çocuk yerine iyilik ve kötülüğün birleştiği bütün bir çocuk vardır (Özakkaş, 2008; Geçtan, 2014) .

Bölmenin sağlıklı bir şekilde kapanması kişilik gelişimi için hayati bir önem taşımaktadır. Patolojik bir aile ortamında bölme kapanmamakta ve kişilik bu mekanizmanın etkisi altında gelişmektedir. Şizofreni gibi ağır bozukluklarda da parçalanma ve dağılma bu mekanizma ile ilintilidir (Öztürk,1989). Kernberg (1975/2012), borderline kişilik bozukluğuna sahip kişilerin, karşısındaki kişiyi bütüncül algılamanın yarattığı zorluk ve kaygı ile baş etmede başarısız oldukları için bölme mekanizmasını kullandıklarını belirtmiştir. Borderline kişiler için kendilik ve nesne ile ilgili tutarlı bir duygulanım söz konusu değildir. Bir hafta hatta bir kaç saat öncesine kadar yere göğe sığdıramadığı bir kişi, bir anda dünyanın en kötü insanı haline gelebilmektedir. Kernberg (1975/2012) borderline kişilerin, birbirine zıt davranışlar ve duyguların sürekli yer değiştirmesinden; diğer insanların tümüyle iyi ya da tümüyle kötü şeklinde algılanması ve bu algının sık sık yer değiştirmesinden, kendiliğe dair hislerin iyi ve kötü tasarımlar arasında salınması durumlarından muzdarip olduklarını

belirtmektedir. Kernberg'ten farklı olarak Masterson (2009) ise borderline, narsisistik ve şizoid kişilik bozukluklarının, etyolojilerini farklı tanımlamış fakat her üç yapının da bölmenin etkisi altında olduklarını belirmiştir.

Rasyonalizasyon (Rationalization) Benliğe acı veren, rahatsız eden bir durumla ilgili akla yatkın gözüken açıklamalar bulmak, böylece kendini ve etrafını aldatmak şeklinde görülen bir savunmadır (Öztürk, 1989). Bu savunma hem yalıtmaya hem de yadsımaya yardımcı olarak kullanılmaktadır. Ders çalışma alışkanlığı olmayan başarısız bir öğrencinin, çalıştığı derslerden daha düşük notlar aldığını ve bu nedenle çalışmadığını ifade etmesi, çok yeme alışkanlığı olan birinin, ne yese yaradığını söylemesi aklileştirme örnekleridir. Kişi aklileştirme yoluyla kendisinde kaygı yaratan bir durumla ilgili davranışını haklı göstermeye çalışmakta ya da hayal kırıklığına uğradığı bir durumla ilgili kaygısını azaltmaya çalışmaktadır (Gençtan, 2014). 'Kedi ulaşamadığı ete murdar der' atasözü, hayal kırıklığına karşı akilleştirmeye güzel bir örnektir.

Bedenselleştirme (Somatizasyon) Tıbbi bir neden olmaksızın, beden ve bedenin işlevlerine dair bilinçli veya sembolik korkuların olmasıdır (Öztürk, 1989). Özellikle hipokondri nevrozunda sık görülür. Kişi bedeni ile aşırı uğraşır ve sürekli bedensel yakınmalardan muzdariptir. Genellikle oral dönem yoksunlukları ile ilgili tatminsiz, cinsel veya saldırganca dürtülerin yaratttığı gerilimden sakınmak için kişi bedenine odaklanmaktadır (Blackman, 2012). Bir nevi dürtülerin çatışmasının yarattığı psikolojik acılar, bedensel olarak kendilerini ifade etmektedir (Öztürk, 1989). Bedenselleştirme, çocuklukta sık rastlanan bir savunmadır. Okul kaygısı olan çocuğun, karnının ağrıdığını söylemesi, bir bedenselleştirme örneğidir.

2.1.5.2. Nevrotik Savunma Mekanizmaları

Yapma-bozma (Undoing) Bu savunmada kişi**,** dürtüsel isteklerin baskısı altında olup süperegoya ters bir şey yapmakta ya da düşünmektedir. Edimi neticesinde ortaya çıkan suçluluk, kaygı gibi hisleri yatıştırmak için başka bir sembolik davranış vasıtasıyla yaptığı şeyi telafi etmeye, yansızlaştırmaya çalışmaktadır (Gençtan, 2014). Özellikle obsesif kompulsif kişilerde ve nevrozlarda yaygındır. Kişi duyumsadığı rahatsız edici bir duyguyu ortadan kaldırmak için, karşı davranışlar, düşünceler ortaya koymaya çalışmaktadır (Öztürk, 1989). Örneğin, erkek kardeşine karşı öfke hisseden bir kişi, kardeşi askerdeyken başına bir şey gelecek endişesi ile ellerini sık sık

yıkamaktadır. Bir nevi, kardeşinin ölmesi isteği karşısında, ellerini yıkayarak bu duygusunu temizlemekte ve kardeşinin başına bir şey gelmesini engellemektedir. Halk arasında kötü bir şeyden bahsederken tahtaya vurmak, bir yapma bozma örneğidir.

Psödo Altruizm (Pseudo Altruism) Sağlıklı bir altruizm de (özgecilik), kişi diğerlerinin iyiliği için kendinden zaman, ilgi, maddiyat gibi şeyler vermekte fakat cömertliği ve paylaşımı süperegosu ile uyum göstermektedir. Sağlıklı bir özgecilik birçok toplumda erdem olarak kabul edilmektedir. Fakat sağlıksız bir özgecilikte, diğerleri ile ilgilenme aşırı uçtadır. Kişi kendi ihtiyaçlarını, kendisine zarar verme pahasına öteleyerek başkalarının ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyorsa bu davranışın altında nevrotik duyguların yatıyor olma ihtimali yüksektir (Blackman, 2012).

Psödo altruizmde kişi kendi oral dürtülerini inkar etmekte ve başkalarına yansıtmaktadır. Yansıtma yaptığı muhtaç kişilere yardımcı olmak için aşırı ve mantıksızca fedakarlıklar yapmaktadır Böylece, hem kendi oral dürtülerine doyum sağlamakta hem de açgözlülüğünden kaynaklanan suçluluk duygusunu azaltmak için, kendisini mahrum ederek cezalandırmış olmaktadır (Blackman, 2012).

Anna Freud (1936/2004), baskıcı bir anne babanın, çocuğun açgözlülük gibi oral ihtiyaçlarını görmezden gelmesi, cezalandırması sonucunda çocuğun bu dürtülerinden bir müddet sonra vazgeçtiğini ve katı bir süperego geliştirdiğini ifade etmektedir. Bu şekilde yetişen bir çocuk yetişkinlik döneminde kendi dürtülerini yaşamak yerine kendine ikame bir nesne bularak onun üzerinden doyuma ulaşmaktadır. Toplumumuzda sık görülen ebeveynlerin ‘bizim yoktu, bari çocuğumun olsun’ tarzı yaklaşımı, bu savunmanın yaygın bir görünümüdür. Bu yaklaşımda gerçekte çocuğun faydası düşünülmemekte, ebeveynin yarım kalmış isteklerinin doyumu esas olmaktadır. Hayvansever bir kişinin, evini hayvanlarla doldurması, sahte davaları kurtarmak için kişinin kendisini feda etmesi, kendi ihtiyaçlarını öteleyerek, kendisini harap etme pahasına başkaları için fedakarlıklar yapması bu savunmaya örneklerdir.

İdealleştirme (Idealization) Kişinin kendi yetersizliğinden duyduğu utancı hafifletmek, hayal kırıklığından korunmak gibi nedenlerle birini aşırı değerli görmesidir (Freud, 2006/1914). Kohut (2013/1971), idealizasyonu çocuk gelişiminin doğal bir parçası olarak görmektedir. Kernberg (1975/2012) ise idealizasyonu hem uyumlayıcı hem de savunmacı yönleri ile ele almaktadır. İdealizasyonda kişi, idealize ettiği nesnede istenmeyen özellikleri inkar etmekte ve kendi omnipotansını yansıtabileceği kusursuz bir nesne elde etmiş olmaktadır. Kişi idealize ettiği bir kişinin kusurlarını

görmemektedir. İdealize edilen kişi kusursuzdur, bu durumda kendi de kusursuzdur. Kernberg (1975/2012), borderline kişilik bozukluğunda, nesne sürekliliğinde kusur olduğu için, kişinin idealize etme ile devalüye etme arasında gidip gelen nesne ilişkileri ve kendilik yapısına vurgu yapmaktadır. Bu paterne bir hafta önce mükemmel olan sevgilinin, bir hafta sonra pisliğin teki olarak görülmesi örnek gösterilebilir. Kernberg, idealizyonun uyumlayıcı yönünü ise, olgun bir aşk duygusunun, idealizasyon içermesi ile ilintilendirmektedir.

Karşıt Tepki Geliştirme (Reaction-Formation) Kişi içindeki yasak dürtü ve rahatsız edici duyguların tam tersi yönünde tepkiler vererek, egoyu suçluluk ve utanç duygusuna karşı korumuş olur (Gençtan, 2014). Örneğin, kişi içindeki saldırganlık duygularına karşı, aşırı kibar ve naif davranabilmekte ya da cinsel dürtülerinin baskısı karşısında, aşırı ahlakçı ve yasakçı bir tutum benimseyebilmektedir (Öztürk, 1989) Karşıt tepki geliştirme, Fenichel'e (1945/1974) göre, bastırmanın bir devamıdır. Geçtan'a (2014) göre ise, karşıt tepki geliştirme, kişilik yapısını tamamen savunucu bir yapıya büründürerek, diğer savunma mekanizmalarına ihtiyacı ortadan kaldırabilmektedir. Tek bir nesneye karşı, örneğin kişinin eşine karşı öfke duyguları karşıt tepki geliştirme mekanizması ile sevecenliğe ve aşırı ilgiye dönüşebilir ve bu durum bastırmanın bir uzantısı gibi düşünülebilir.

2.1.5.3 Olgun Savunma Mekanizmaları

Yüceltme (Sublimation) Yüceltme mekanizması, kişinin dürtüsel istek ve duygularını, doğal nesneler ve amaçlar üzerinden değil, egonun gerçeklik ilkesine uygun, toplumca beğenilen, onaylanan, toplum ve benlik için yararlı olacak nesne ve amaçlar edinerek deşarj etmesidir (Özakkaş, 2008). İlk kez Freud tarafından tanımlanan yüceltme mekanizması, cinsel merakın sanatsal ve faydalı etkinliklere dönüşmesi olarak açıklanabilir (aktaran Fenichel, 1945/1974). Yüceltmede, dürtünün beslendiği cinsel ya da saldırganlık içeren enerji varlığını sürdürürken, dürtünün yöneldiği nesne ya da amaç, değişip toplum ve ego tarafından kabul edilen, beğenilen bir nesne ve amaça dönüşmektedir (Öztürk, 1989; Gençtan, 2014). Örneğin, çocuğun saldırganlık duyguları, yetişkinlik döneminde yönünü toplumun onaylayacağı bir şekilde dövüş sporlarında başarı elde etmek, asker /polis olup görevinde kahramanlık yapmak gibi olumlu bir amaca döndürmektedir. Yüceltme, olgun ve sağlıklı kişilerin kullandığı bir mekanizmadır (Özakkaş, 2008). Aslında egoyu savunmaya yönelik bir işlev

görmemektedir. Çünkü yüceltmede bilinç dışı dürtülere karşı bir savaşım verilmemektedir. Erken dönemdeki dürtülerin, enerjilerini koruyarak, olgun amaçlara ve nesnelere yönelmesi söz konusudur. Bu anlamda diğer savunmalarla ayırt edilmesi önem taşımaktadır.

Mizah (Humor) Kişinin, uygunsuz, yasak olan dürtülerini, herhangi bir rahatsızlık duymaksızın, diğer insanların da hoşuna gidecek şekilde şaka yollu ifade etmesidir (Blackman, 2012). Kişi bu şekilde saldırgan veya cinsel dürtülerinin yarattığı gerilimi azaltmaktadır. Özellikle ergenler mizah yoluyla dürtüye ilişkin fantezilerine ya da sadist fantezilerine gönderme yaparak hem dürtülerine hoşa gidecek şekilde bir rahatlama imkanı sağlamakta hem de kendilerine haz üretmiş olmaktadırlar (Blackman,2012). Mizah, kişinin kendisine yönelik iç görüsü arttığında, gözlemleyen ego güçlendiğinde kendi sorunu üzerinde bir bakış açısı yakalamasına yardımcı olmaktadır.

Beklenti (Anticipation): Beklenti bilinç düzeyinde yer alan bir mekanizmadır. Kişinin, kaygı yaratan bir durumla baş etmek için, sahip bulunduğu koşulları gerçekçi bir şekilde değerlendirip kaygısını engelleyecek, azaltacak tedbirler alması, düzenlemeler yapmasıdır (Watson ve Sinha, 1998). Sınava girecek bir öğrencinin, düşük not alma kaygısını, sınava iyi hazırlanarak azaltması bir beklenti örneğidir. Beklenti savunması, kaygı yaratan durumla ilgili olabilecek şeyleri önceden düşünme, öngörme ve öncesinde psikolojik bir hazırlama yapmayı içermektedir. Kişi, kaygısı nedeni ile ketlenmemekte, tersine çözümler üretebilmekte, kendisini bu duruma hazırlıklı hissedebilmektedir (Watson ve Sinha, 1998).

Baskılama (Suppression): Baskılama, kişinin kendisinde rahatsızlık yaratan duygu, düşünce ve durumları bilincinden uzak tutmasıdır (Blackman, 2012). Bastırmadan farklı olarak kişi, rahatsızlık hissinin farkındadır fakat dikkatini daha sonra o noktaya vermek üzere ertelemektedir. Eşiyle sorun yaşayan bir kişinin, eşinin hastalanması üzerine sorunlarını bir süreliğine askıya alması bir baskılama örneğidir. Savunma mekanizmaları her ne kadar bilinç dışı işleseler de, olgun savunmalar bilinçli ya da yarı bilinçli çalışmaktadırlar (Blackman, 2012).

2.2. Benlik Saygısı

2.2.1. Benlik Saygısı Kavramı

Benlik, kişinin özelliklerine, kendisini nasıl gördüğüne, yani ‘ben nasıl bir kişiyim?’ sorusuna yönelik duygu ve düşüncelerini içermektedir. Benlik saygısı ise, kişinin benliğine yönelik yaptığı değerlendirmeleri içermektedir. Benlik saygısı genellikle benlik kavramının önemli bir parçası olarak görülmüşse de, daha sonraları araştırmacılar tarafından ayrımı yapılmıştır (Burger, 2006). Benlik saygısı, kişinin kendisinin değeri hakkındaki öznel duygu ve düşüncelerinin bütünüdür (Rosenberg, 1965). Kişinin kendisi hakkındaki çok olumludan çok olumsuza kadar uzanabilen duygularını, inançları, yargılarını içermektedir (Gecas, 1982; Rosenberg, 1965). Yüksek benlik saygısı, bireyin kendisini değerli algıladığını, kendine saygı duyduğunu, düşük benlik saygısı ise, bireyin kendisinden memnun olmadığını, kendisini değersiz hissettiğini göstermektedir. Benlik saygısı yüksek kişiler kendilerinden memnundur fakat kendilerini başkalarından üstün görmek zorunda değillerdir (Brummelman, Thomaes ve Sedikides,2016; Rosenberg 1965). Benlik saygısının düşük ya da yüksek olması, kişinin kendisi hakkında içsel, duygusal geri bildiriminin yansımasıdır. Benlik saygısının farklı tanımları olmasına rağmen, bütün tanımların kesiştiği nokta, kavramın benlik ile ilgili, özne olan ‘ben’ in nesne olan ‘ben’ hakkında yaptığı, bir öz değerlendirme içeriyor olmasıdır (Leary ve Tangney, 2012).

Benlik saygısı ile ilgili araştırmalar genellikle üç farklı yaklaşımdan birine dayanır. İlki, Rosenberg’in (1965) başını çektiği, benlik saygısını bir sonuç olarak gören gruptur. Bu araştırmacılar yüksek benlik saygısı ile düşük benlik saygısına sebep olan süreçlere odaklanmışlardır. İkinci grup, benlik saygısını bir motivasyon olarak incelemişlerdir. İnsanların kendilik değerlerini korumak ve artırmak için nasıl davrandıkları üzerinde durmuşlardır (Coopersmith, 1967). Son grup ise, benlik saygısını, benliği zararlı deneyimlerden ve tehditlerden koruyan bir tampon olarak düşünmüşlerdir (Cast ve Burke, 2002).

2.2.2. Benlik Saygısı Kavramının Tarihçesi

James (1890) benlik üzerine çalışırken, benlik saygısı kavramını ortaya koymuştur. Benlik saygısını, kişinin kendisi hakkındaki duygu ve düşüncelerini içeren bir öz değerlendirme olarak tanımlamaktadır. Benlik saygısının, kişinin istekleri ve başarılarının bir bütünü neticesinde geliştiğini ileri sürmüştür. Kişinin istekleri ile başarılarının örtüştüğü oranda kendisiyle barışık olabileceği görüşünü benimsemiştir. James'e göre (1890) kişinin kendisi ile ilgili değerlendirmesinde bir diğer ölçü de,

yaşadığı toplumun belirlediği başarı ve statü kıstaslarıdır. Kişinin hayatındaki başarılar ve başarısızlıklar karşısında değişkenlik gösteren benlik saygısı düzeyinden bağımsız olarak, herkesin belli bir oranda kalıcı bir benlik saygısına sahip olduğunu, bu anlamda benlik saygısının bir kişilik özelliği gibi düşünülebileceğini söylemiştir.

James (1890) benlik saygısını kişinin istekleri ile bu istekleri doğrultusunda elde ettiği başarılarının oranı ile ilişkilendirirken, Cooley (1902), benlik saygısını, kişinin hayatındaki önemli diğer kişilerin onu nasıl gördüğü algısı ile ilişkilendirmektedir. Cooley'e (1902) göre, benlik saygısı diğer insanlarla etkileşim sonucu, diğerlerinden aldığı tepkiler neticesinde, kişinin kendisi hakkında edindiği izlenim ve yargılardan oluşmaktadır. Kişinin sosyal çevresi, kim olduğu üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Diğer önemli kişiler bir nevi ayna işlevi görerek, kişinin kendisi hakkında duygu ve düşüncelerini belirlemektedir. Cooley, bunu ayna benlik (Glass Self) olarak kavramlaştırmıştır.

Benlik saygısı hakkındaki teorilerin çoğu 1950'li yıllarda başlamıştır. Benlik üzerine yapılan çalışmaların artması ile benlik saygısı da kuramcıların ilgi alanına girmiştir.

Festinger (1954), sosyal karşılaştırma kuramında, kişilerin kendi yeteneklerini, kendileri hakkındaki görüşlerini başkaları ile yaptıkları karşılaştırma sonucu edindikleri görüşündedir. Kişi karşılaştırma yapmak için genellikle kendisine benzer kişileri seçmekte ve bu yolla kendisi hakkında bir değerlendirmeye varmaktadır. Karşılaştırmanın, kendisinden daha aşağı olanlarla yapılması benlik saygısını artırırken, daha yukarı olanlarla yapılması benlik saygısını düşürmektedir (Festinger, 1945).

Horney'e (1950/2011) göre, insanlar kendini gerçekleştirme kapasitesi ile doğmakta ve bu kapasitelerini benlik saygısı yolu ile geliştirmektedirler. Kişi kendi kapasitesine ve amaçlarına uygun bir ideal benlik geliştirerek kendisini kaygıdan korumaktadır. Benlik saygısı ideal benliğe ulaşmada anahtar bir rol oynamaktadır. Düşük benlik saygısına sahip kişiler, sürekli beğeni, onay ve başarı için nevrotik bir çaba göstermektedirler.

Hümanist psikologların benlik saygısı kavramına önemli katkıları olmuştur. Başta Rogers ve Maslow olmak üzere, hümanist psikologlar, insanların kendileri hakkında ne düşündükleri konusu üzerinde durmuşlardır. Rogers, psikoterapinin amacının danışanların kendilerini oldukları gibi kabul edip, sevmeleri olduğu görüşündedir (aktaran Burger, 2006). Maslow ise kendine saygı duyma ihtiyacının

önemi üzerinde durmuştur (Aktaran Burger, 2006). Rogers'a göre benlik saygısını belirleyen şey, kişinin kendisini ne kadar kabul ettiği ve ne kadar sevdiğidir (aktaran Burger, 2006). Benlik çevreyle etkileşim sonucunda, kişinin yaşamdaki deneyimleri ve değerlerinin birleşimi ile oluşur. Bu anlamda ideal benlik ve gerçek benlik olmak üzere iki çeşit benlik vardır. İdeal benlik, kişini olmak istediği benliktir. Gerçek benlik ise gerçekte ne olduğudur (aktaran Burger, 2006). Bu iki benlik arasındaki fark kişinin benlik saygısı düzeyini belirler. Kişi olmak istediği ideal benliğine yaklaştıkça benlik saygısı artar. Maslow ise ihtiyaçlar hiyerarşisinde 4. basamakta tanımladığı saygı ihtiyacını, kendini yeterli ve başarılı algılama ihtiyacı ile beğenilme, saygı duyulma ihtiyacı olarak ikiye ayırmıştır. Kişinin öz saygı ihtiyacını karşılayamadığı takdirde aşağılık duygusuna kapılacağını belirtmiştir (Aktaran Burger, 2006).

Rosenberg (1965), kişinin benliğinin çocukluk ve ergenlik boyunca bir yandan yapılanırken, bir yandan da değerlendirmeye tabi tutulduğu görüşündedir. Kişinin hayatındaki önemli kişiler benlik saygısının gelişiminde kilit rol oynamaktadır Bu kişilerden gelen gerçek ya da algılanan olumlu ve olumsuz değerlendirmeler benlik saygısının oluşumunda etkili olmaktadır. Kişi başkalarının kendisini değerlendirdiğini fark ettiğinde, yani başkalarının bakış açılarının nesnesi olduğunu öğrendiğinde, kendisine de bir nesne olarak bakabilmektedir.

Coopresmith (1967), de benlik saygısını Rosenberg gibi kişinin kendine karşı değerlilik hissi ile ilişkilendirmiş ve kişinin benliğine karşı geliştirdiği olumlu ya da olumsuz tutumlar olarak görmektedir. Benlik saygısının gelişimini incelemek için okul çocukları ile yaptığı gözlemler ve görüşmeler sonucunda, benlik saygısının temelinin çocukluk döneminde atıldığı, yetişkinlik döneminde daha yüksek benlik saygısının bu temel üzerine inşa edildiği görüşünü ileri sürmektedir.

Branden (1969), benlik saygısını hem değerlilik hem de yeterlilik yönünden ele alan ilk kişi olmuştur. Kendine saygı, kendine güven, yeterlilik, değerlilik hissi kavramları arasındaki ilişkiden bahsetmiştir. Branden'a göre (1969), benlik saygısının üç temel özelliği vardır.

1. Benlik saygısı sağlıklı bir gelişim için temel bir ihtiyaçtır.

2. Benlik saygısı kişinin bilinçli farkındalığının dışında, bir his olarak otomatik çalışmaktadır. (Hiç kimse benliğini değerlendirmekten kaçınamaz).

3. Benlik saygısı kişinin duyguları, düşünceleri, davranışları, değerleri, amaçları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir.

Epstein (1973) benlik saygısının düzeyleri olduğunu belirtmektedir.“Genel benlik saygısı”; kişinin kendisini bütün olarak nasıl gördüğü ile ilgilidir. “Özel benlik aygısı” belli alanlarla ilgili benlik saygısını ifade etmektedir. “Durumsal benlik saygısı” ise, olaylara göre günden güne değişebilen benlik saygısını belirtmektedir. Aynı zamanda genel benlik saygısı ve özel benlik saygısı durumsal benlik saygısını belirlemektedir.

Gecas (1982), araştırmacıların benlik saygısına bakış açılarını sosyal karşılaştırma ve kendine atfetme ile oluşan yetkinlik temelli benlik saygısı ve toplumsal ilişkilerdeki davranış, değer ve normlara dayanan erdem temelli benlik saygısı olmak üzere iki yönde gruplamıştır. Yazarın kendisi, benlik saygısını, yetkinlik, güç veya etkililik duyguları üzerine kurulu olan erdem veya ahlaki değer üzerine değerlendirmiştir.

Gecas’a göre benlik saygısının iki boyutu vardır. İlk boyutu kişinin kendisini istediği şeyleri başarmaya yeterli ve yetenekli görmesi ile ilgilidir. İkinci boyutu ise, kişinin kendisi ile ilgili hissettiği değerlilik duygusudur (Gecas 1982; Gecas & Schwalbe 1983).

Benlik saygısı yeni doğan için, bakım veren kişilerin koşulsuz sevgi, kabul ve değer vermesi ile filizlenmeye başlar ve sadece doğmuş olmak, koşulsuz sevgi ve kabul için yegane kriterdir. İlerleyen yaşlarda, dıştan gelen olumlu ve olumsuz değerlendirmelerin içselleştirilmesi ile benlik saygısının inşası devam etmektedir. Yaşamın ilk iki yılında temeli atılan değerlilik duygusu ileriki yaşlarda, sosyalleşmeyle beraber gelen olumsuz değerlendirilmeler ile baş etmek için de bir dayanak noktasıdır. Benlik saygısı ile erken bebeklik bağlanma stili arasındaki ilişkileri araştıran araştırmalar, bağlanma stilinin benlik üzerindeki etkisini ileriki yaşlarda da sürdürdüğünü göstermektedir. Örneğin; Sroufe (2005) yaptığı araştırmada güvenli bağlanan bebeklerin, ileriki yaşlarda daha kendine güvenen bireyler olduklarını, benlik saygılarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

2.2.3. Benlik Saygısı ile İlgili Kavramlar

Benlik saygısının ölçümü için araştırmacılar tarafından çeşitli tanımlar, kavramlar kullanılmıştır. Bu tanımlar şunlardır:

2.3.3.1. Düşük / Yüksek Benlik Saygısı (High / Low): Benlik saygısının düşük ya da yüksek olması, kişinin kendisini ne kadar değerli hissettiği ve kendisini ne kadar kabul ettiği ile ilgilidir. Rosenberg benlik saygısı ölçeği, benlik saygısını yüksek ve düşük olarak tanımlamaktadır (Rosenberg, 1945).

2.3.3.2. Gerçek / Savunmacı Benlik Saygısı (True / Defensive): Gerçek benlik saygısında kişi, iç dünyasında kendisinden hoşnuttur ve kendisini değerli görmektedir. Savunmacı benlik saygısında ise, aslında kendi içinde değerlilik duygusu düşük olmasına rağmen, kişi sosyal olarak kabul görmek için kendisini ve etrafını yanıltacak şekilde davranmaktadır (Horney, 1950/2011).

2.3.3.3.Güvenli / Kırılgan Benlik Saygısı (Secure / Fragile): Güvenli benlik saygısında kişi, benlik saygısını tehdit edici durumlara karşı dayanıklıdır ve benlik saygısının sürekli onaylanmasına ihtiyaç duymamaktadır. Kırılgan benlik saygısında ise kişinin benlik değeri olumsuz durumlardan kolayca etkilenmekte, sürekli onaylanma ihtiyacı hissetmektedir (Kernis, 2003).

2.3.3.4. Kararlı / Kararsız Benlik Saygısı (Stable / Instable): Kararlı benlik saygısına sahip kişilerin, kendilerine karşı tutumları genellikle aynıdır, zamana ve duruma göre çok dalgalanma göstermez. Kararsiz benlik saygısı ise kırılgandır, benliği zorlayıcı olaylardan kolayca etkilenmekte ve daha çabuk değişmektedir (Kernis, 2005). Yapılan bazı araştırmalarda, benlik saygısı yüksek kişilerin, düşük benlik saygısına sahip kişilere göre davranışlarının daha değişken olduğu bulunmuştur (Baumeister, 1993; Baumeister, Smart, & Boden, 1996). Kernes ve arkadaşları (1989), yüksek fakat kararsız benlik saygısı olan kişilerin düşmanlık seviyesinin, kararlı ve kararsız fark etmeksizin düşük benlik saygısına sahip kişilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bununla birlikte, en düşük düşmanlık düzeyinin kararlı yüksek benlik saygısına sahip kişilerde olduğu görülmüştür (Kernis, Grannemann, & Barclay, 1989)

2.3.3.5. Açık / Örtük Benlik Saygısı (Explicit / Implicit): Açık benlik saygısı, kişinin kendisine yönelik kontrollü, planlı duygularını içerirken; örtük benlik saygısı, kişinin kendisine karşı otomatik, bilinç dışı duygularını içermektedir (Bosson, Lakey, Campbell, Zeigler, Jordan, Kernis, 2008). Açık benlik saygısı ile örtük benlik

saygısının arasındaki farkın artması, daha kırılgan benlik saygısını göstermektedir. Yani, açık benlik saygısı yüksek, örtük benlik saygısı düşük olan kişilerin benlik saygıları kırıldandır (Bosson, Brown, Zeigler-Hill, ve Swann, 2003).

2.3.3.6. Şartlı / Şartsız Benlik Saygısı (Contingent / Non-Contingent) :Şartlı benlik saygısında kişi, benlik değerini bir takım standartlara, başarılara, dışsal ölçülere bağlamıştır. Kişinin değerliliği belirli şeyleri yapmasına ya da belirli bir tipte insan olmasına bağlıdır. Herkes belirli bir ölçüde şartlı benlik saygısına sahiptir (Croker, Wolfe, 2001).

2.3.3.7. Genel / Özel Benlik Saygısı (Global / Specific) : Genel benlik saygısı kişinin kendisini bütün olarak nasıl değerlendirdiği, özel benlik saygısı ise belirli alanlarda nasıl değerlendirdiği ile ilgilidir (Epstein, 1923). Genel benlik saygısı kişinin kendisi hakkındaki yoğun duygularını içerirken, özel benlik saygısı kendisi ile ilgili belirli alanlardaki değerlendirmelerini, düşüncelerini ölçmektedir (M.Rosenberg, Schooler, Schoenbach, F.Rosenberg, 1995). Örneğin kişinin genel benlik saygısı yüksek olmasına rağmen, spor alanında özel benlik saygısı düşük olabilmektedir. Özel bir alandaki başarı ya da başarısızlığın, benlik saygısını etkileme düzeyi, bu alana verilen öneme bağlıdır (Croker ve Wolfe, 2001).

2.3. Narsisizm

2.3.1. Narsisizm Kavramı

Narsisizm psikolojik ilginin kendilik üzerinde yoğunlaşması şeklinde tanımlanmaktadır (Fine ve Moore, 1967). Narsisizm kavramı, Yunan mitolojisinde, sudaki kendi aksine aşık olarak, ona ulaşmak için ömrünü harcayan Narcissus'dan gelmektedir. İlk kez Ellis tarafından, Yunan mitolojisine atıfla kadın otoerotizmini tanımlamak için kullanılmıştır (aktaran Kernberg, 2012). Narsisizme, ilk defa DSM-III 'ün revizyonunda, eksen II bozuklukları arasında, narsistik kişilik bozukluğu tanı kategorisi kapsamında yer verilmiştir (APA,1987). Bununla birlikte narsisizm, hala üzerinde tam anlaşmaya varılmış bir kavram değildir. Ağırlıklı olarak psikanalitik kuramcılar tarafından çalışılmış bir kavram olmasına rağmen, sosyal ve kişilik araştırmacılarının da ilgisini çekmiştir. Sosyal ve kişilik psikologları, narsisizmi normatif bir kişilik özelliği olarak ele almakta ve aşırı narsisizmi psikopatolojik olarak değerlendirmektedirler (Miller ve Campbell, 2008).

Narsisistik kişiler, sürekli kendilerinden bahsederler, başkalarının ilgi, övgü ve hayranlığına ihtiyaç duyarlar. Şişkin, abartılmış bir benlik saygısına sahip olmalarına rağmen, yoğun bir takdir edilme ihtiyacı içindedirler (Kernberg, 1975/2012). Narsisistik kişilerin duygusal hayatları yüzeyseldir, derin ve yakın ilişkiler kuramazlar. Bu kişiler toplum içinde cazip kimseler gibi görünseler de başkalarına karşı empati yetenekleri gelişmemiştir. Empati yeteneğinin yokluğu sosyal ve kişisel hayatlarında bir takım zorluklara neden olmaktadır (Kernberg, 1975/2012). Hayattan gerçek anlamda bir haz almazlar, sadece narsisistik ihtiyaçları görüldüğü zamanlar ve büyüklenmeci fantezileri sayesinde mutlu olurlar (Materson, 2009). Benlik saygılarının tehdit edildiği durumlarda yani yeterince takdir ve hayranlık toplayamadıklarında ya da aşikar bir başarısızlık durumlarında, huzursuzluk, sıkıntı, öfke hissederler (Kernberg, 1975/2012).

DSM-V 'te (APA, 2013) tanı kitabının eksen yapısındaki değişikliklerle birlikte "narsistik kişilik bozukluğu, genç yetişkinlik döneminde başlayan ve çeşitli koşullarda kendini gösteren büyüklenmeciliği, hayranlık gereksinimini, empati yoksunluğunu içeren ve aşağıdaki kriterlerden en az beşini kapsayan yaygın bir örüntü" şeklinde yer bulmuştur. Bu kıstaslar:

1. Kendisinin önemine dair büyüklenmeci bir duyguya sahip olmak,
2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik veya ideal sevgi fantezileriyle meşgul olmak,
3. "Özel" olduğuna ve ancak özel veya üst düzey insanlar tarafından anlaşılabileceğine, onlarla ilişkide bulunması gerektiğine inanmak,
4. Aşırı hayranlık beklemek,
5. Hak sahibi olduğuna inanmak (özellikle ayrıcalıklı muamele görme veya beklentilerine otomatik olarak uyum gösterileceğine dair makûl olmayan beklentilere sahip olmak),
6. Kişilerarası ilişkilerde sömürücü olmak (amaçlarına ulaşmak için insanları kullanmak),
7. Empatiden yoksun olmak (diğerlerinin duyguları ve gereksinimlerini kabullenme veya paylaşmada isteksizlik),
8. Diğerlerine haset duymak veya diğerlerinin ona haset duyduklarına inanmak,
9. Kibirli ve küstah davranış veya tutumlar sergilemek şeklinde belirtilmiştir (APA, 2013).

Narsisizm kuramcılar tarafından normal ve patolojik boyutları ile ele alınmaktadır. Normal narsisizm kendiliğin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için gereklidir.

Kişinin kendisini, hiç bir şüpheye kapılmaksızın değerli, yeterli, olumlu ve olumsuz özellikleri ile bütün olarak algılamasıdır. Kişinin kendisi ile ilgili duyguları kararlıdır ve dıştan gelen yorumlardan en az düzeyde etkilenmektedir (Rozenblatt, 2002). Kişinin benliğine karşı gerçekçi olumlu hisleri ve başkalarına karşı empatik olabilmesi sağlıklı bir narsisizmin işaretleridir. Sağlıklı narsisizm kişinin hedeflerine ulaşması ve kişisel yenilgiler karşısında tekrardan enerjisini toplaması için gerekmektedir. Sağlıksız bir narsisizmde ise kişinin benlik saygısını korumak için kullandığı baş etme mekanizmalarında aksaklıklar vardır. Kişinin kullandığı ilkel savunmalar, yaşamdaki işlevselliği ve sosyal ve yakın ilişkilerinde sorunları beraberinde getirmektedir (Pincus ve Lukowitsky, 2010).

2.3.2.Narsisizm Kavramının Tarihçesi

Narsisizmin psikanalitik bir kavram olarak kabul edilmesi Sadger'in, 1908 yılında yazdığı bir makalede, kavramı normal gelişim sürecinde yer alan bir dönemi anlatmak için kullanması ile başlamıştır (aktaran Pulver, 1970).

Freud, 1910 yılında kaleme aldığı 'Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Makale' isimli eserinde narsisizm terimini dipnot olarak kullanmıştır (Freud 2006/1905). Kavramı, cinsel dürtülerin kişinin kendi bedenine yöneltilmesi, bundan haz alınması anlamında bir tür sapkınlık olarak ele almıştır. Kuramcı sistemli bir şekilde narsisizm üzerine çalışmaya başlamış ve kavramı zaman içinde geliştirerek farklı psikolojik olguları açıklanmasında kullanmıştır. Freud'un narsisizm kavramını kullanımını şu şekilde özetlenebilir:

1.Libidinal enerjinin dış dünya yerine kişininin kendisine yatırılması olarak tanımlamıştır. Benlik aynı zamanda libidinal enerjinin yatırıldığı bir nesnedir (Freud, 1914/2006; Pulver, 1970). Freud (1914/2006), birincil narsisizm olarak adlandırdığı bu dönemi, normal gelişimin bir parçası olarak ele almaktadır.

2.Totem ve Tabu adlı eserinde narsisizmi, insanlığın ilkel çağlarındaki düşünce ve hissetme biçimi olan animistik, büyüsel, tümgüçlülük olguları ile ilişkilendirmiştir (Freud 1913/1998; Pulver, 1970)

3.Kişi libidinal enerjisini aktaracağı nesneleri anaklitik ya da narsisistik şekilde seçer. Narsisistik nesne seçiminde kişi benliğini ya da benliğinin bir kısmını temsil eden nesneleri seçmektedir (Freud; 1914/2006).

4.Bebeğin egosu gerçeklik ilkesi doğrultusunda gelişmeye devam ettikçe, birincil narsisizmi, omnipotansı da ehilleşmeye başlamaktadır. Yitirilen narsisizm dışarıya, bir ideale aktarılarak tekrardan özdeşleşme yolu ile elde edilmeye çalışılır. Peşinde koşulan ideal, ego ideali, aslında yitirilen çocuksu narsisizmin aktarıldığı fetiş bir nesnedir (Freud, 1914/2006).

5.Büyüme ve gelişim ile birlikte, bebek nesneler ile kendisini ayrıştırmaya başlamaktadır. Böylece ortaya "ben" ve "öteki" çıkmaktadır. Bebek, haz verici olarak nesneyi, bir başka ifadeyle ötekini algılamaya başlamaktadır. Freud'un ikincil narsisizm adını verdiği bu dönemde, bebek sevgisini nesnelere aktarmaya başlamakta fakat birincil narsisistik kalıntılar varlığını devam ettirmektedir. Sağlıklı bir gelişim için birincil narsisizm (kendine yaptığı libidinal yatırım) ile ikincil narsisizm (nesneye yaptığı libidinal yatırım) dengeli olmalıdır (Freud, 1914/2006; Fenichel, 1974/1945).

6.Freud (1914/2006) narsisizmin başlangıçta şizofreni hastalarına özgü olduğunu düşünmüştür. Bu hastalar libidinal yatırımlarını nesneden çekerek kendilerine yatırmakta böylece dış dünyadan kopuk bir dünya yaratmaktadırlar (Fenichel, 1945/1974).

7.Freud, sadece psikotik durumlarda değil, psikolojik olarak sarsıcı yaşantılar sonucunda da kişinin gerileyerek narsisistik konuma gelebileceğini belirtmiştir (Freud; 1914; Fenichel, 1945/1974).

8.Freud (1917), melankolik depresyonu narsisizm kavramıyla bağlantılı olarak ele almış; kaybedilen nesneye yönelik libidinal yatırımın geri çekilmemesi sonucunda, nesne ile narsisistik özdeşim kurulması ve kayıp nesneye yönelik saldırganlık duygularının benliğe yöneltilmesi olarak açıklamıştır.

9.Freud (1914/2006) narsisistik libidoyu benlik saygısının da kaynağı olarak görmüştür.

Narsisizm kavramı üzerine bir başka görüş, otto rank tarafından bu konuda özel olarak yazılan bir makale ile ortaya konmuştur (Aktaran Pulver, 1970). Bu makalede, narsisizm hala kişinin kendi bedenine yönelik şehvet anlamında kullanılmakla birlikte, aynı zamanda kibir ve hayranlık gibi görünürde cinsel olmayan ruhsal olgularla da ilişkilendirilmektedir.

Pulver (1970) narsisizm kavramının 1911-1960 yılları arasında kullanımlarını sınıflandırdığı makalesinde, narsisizmin ilk defa bir tür cinsel sapıklık olarak

kullanıldığını, daha sonra kullanımı genişletilerek, erken bebeklik gelişim dönemi, libidinal enerjinin benliğe yatırılması, bir tür kişilerarası ilişki biçimi ve son olarak benlik saygısı anlamlarında kullanıldığını belirtmektedir

1925'te Waelder ise narsisizm kavramından çok narsisistik kişiliğin ayrıntılı özelliklerinin ne olduğunu tanımlamak üzerinde durmaktadır. Waelder narsisitik kişilerin özelliklerini, başkalarını hor gören bir üstünlük, kendilerine saygı ile ilgili yoğun kaygı, empati eksikliği ve başkalarına karşı ilgisizlik şeklinde sıralamaktadır (aktaran Akhtar ve ark., 1982).

Narsisistik kişilik bozukluğunun anlaşılmasında iki büyük kuramcı Kohut ve Kernberg'in katkıları temel olmuştur. Kendilik psikolojisinin kurucusu olarak anılan Kohut, narsisizm üzerine yaptığı çalışmalar ile psikanalizde önemli bir değişim sağlamıştır. Klasik psikanalizciler psikopatolojileri doğuştan gelen dürtü özelliklerine bağlarken Kohut (1971/2015), psikopatolojileri, özelde narsisizmi, erken empati ilişkilerindeki yetersizliğe bağlamıştır.

Kohut (1971/2015), erken dönem gelişiminde büyüklenmeci kendilik (grandiose self) ve idealize edilmiş ebeveyn imagosu (idealized parent image) olmak üzere iki narsisistik evre tanımlamaktadır. Kuramcı, her iki evreyi de çocuğun idealize ettiği ebeveyni ile özdeşim kurması için gelişimin normal ve gerekli bir süreci olarak kabul etmektedir. Normal bir gelişim sürecinde büyüklenmeci kendilik, yerinde ve zamanında gerçekçi koşullar altında anne tarafından aynalanarak (mirroring), ehlileştirilmektedir. Fakat idealize edilen ebeveyn tarafından reddedilmek, umursanmamak, patolojik narsisizmin gelişmesine neden olmaktadır. Çocuğun büyüklenmeci kendiliği, özellikle bakım veren kişi (genelde anne) tarafından empati yolu ile düzenlenmezse, büyüklenmeci kendilik tüm kişilik yapısı ile birleşmektedir. Narsisist yetişkinin ilişkileri, çocukluk dönemine has büyüklenmeci kendilik yapısı -arkaik şekilde- ile sürdürülmektedir. İdealize edilen ebeveynler ile ilgili yaşanan ağır bir hayal kırıklığı, idealize edilmiş ebeveyn imagosunun içselleştirmesini engellemektedir. Kohut'un kendilik nesneleri (self object) ismini verdiği, aynalama ve idealleştirme gereksinimlerinin yansıtıldığı veya aracılığıyla giderildiği kişiler, kendiliğin bir uzantısı işlevi görmektedir. Narsisist kişinin, gündelik hayatın yarattığı duygusal dalgalanmaları tolere etmede yaşadığı güçlük, kendilik nesneleri vasıtası ile yatıştırılmaktadır. Kendilik nesnelerinden alınan koşulsuz kabul, hayranlık, empati vakti zamanında annenin yetersiz kaldığı iç düzenlemeyi sağlayıcı işlev görmektedir (Kohut, 1971/2015).

Kohut narsisizmi sınır durumlardan ayrı olarak düşünmüş ve tedavilerini buna göre düzenlemiştir (Kohut, 1977/2013). Kernberg (1975/2012) ise narsisistik kişilik bozukluğunu, sınır kişilik örgütlenmesinin alt bir türü olarak ele almaktadır. Sınır kişilik örgütlenmesini, hem nevrozlarda görülen ego patolojilerinden hem de psikozlarda görülen ego patolojilerinden farklı olarak, sınır bir alanda kararlı, kendine özgü semptomolojisi, yapısal ve dinamik özellikleri olan patolojik bir kişilik örgütlenmesi olarak tanımlamaktadır. Bu tip kişilik örgütlenmeleri nevrotik özellikleri ya da psikoz özellikleri taşısalar da, her iki gruba da girmeyen kendine has kronik, kararlı özelliklere sahiptir (Kernberg, 1975/2012

Normal narsisizmi kendiliğe libidinal yatırım olarak tanımlayan Hartmann (1958/2004), kendilik (self) kavramını ruh içi yapıyı (intrapsişik) açıklamak için kullanmaktadır. Kernberg (1975/2012) ise, narsisistik kişilik bozukluğunu bozuk nesne ilişkilerinin yarattığı bütünleşmemiş bir kendilik yapısına bağlamıştır. Kendilik, kendilik nesneleri, kendilik nesneleri karşısında belirli duygusal eğilimlerle bu nesnelere bağlanmış kendilik temsillerinden meydana gelmektedir. Ruhsal gelişim sürecinin ilk aylarında bebek, nesne ile kurduğu ilişkileri ‘iyi’ ve ‘kötü’ nesneler ve bu nesneler karşısında ‘iyi’ ve ‘kötü’ kendilik olarak bölmektedir (Klein, 1932/2015). Bebeğin içselleştirilmiş temsiller dünyasında artık iki anne vardır. Onu seven, ihtiyaçlarını gideren, sevecen bir anne ve bu anne karşısında sevilen, değerli hisseden bir kendilik temsili bebek tarafından içselleştirilmektedir. Bunun yanında zaman zaman ona kötü bakan, ihtiyaçlarını gidermeyen ya da geciktiren, sadist saldırgan kötü bir anne, bu anne karşısında kendini çaresiz, pis, değersiz hisseden bir kendilik temsili de içselleştirilmektedir (Özakkaş, 2008). Bölme mekanizması sayesinde, bebek kötü kendilik ve nesne temsilleri ile iyi kendilik ve nesne temsillerini ayrı tutmaktadır (Klein, 1932/2015). Psikolojik olgunlaşma ile birlikte bölme kapanmakta, iyi ve kötünün bir potada eritildiği, bütünlenmiş bir kendilik ve nesne temsilleri oluşmaktadır. Bu sayede kişi, kendisini ve nesneleri gerçekçi bir şekilde değerlendirebilmektedir. Bölmenin kapandığı, bütünleşmiş bir kendilik yapısı süreklilik hissine sahiptir. Kendisini ayrı tarihsel süreçlerinde de, farklı psikososyal ilişkilerde de aynı kişi olarak hissedebilmektedir (Kernberg, 1975/2012).

Kernberg (1975/2012) saldırganlık dürtülerinin şiddetini ve bu dürtülerle baş etmek için kullanılan ilkel savunmaları kişiliğin bütünleşmesi önündeki engeller olarak görmektedir. Kuramcıya göre, narsisistler, yoğun düzeydeki saldırganlık duygularına

karşı savunma için aşağılama, büyüklenmecilik, omnipotent kontrol ve narsisistik çekilmeyi kullanmaktadırlar. Narsisistik kişilerin yaygın olarak kullandığı savunmalar şunlardır: bölme, inkar, yansıtmalı özdeşim, omnipotans, ilkel idealleştirme, değersizleştirme (Materson ve Lieberman, 2012). Narsisistik kişinin en büyük korkusu bağlanmadır. Bu tip kişiler, idealize ettiği fakat derinde haset ve düşmanlık duyduğu nesneleri ve içindeki saldırganlık duygularını yansıttığı için bir o kadar düşmanca gördüğü nesneleri değersizleştirerek, bağlanma kaygısına karşı ilkel savunmaları kullanmaktadırlar (Kernberg, 1975/2012).

Kernberg (1975/2012) narsisizmin gelişimini, doğuştan yoğun saldırganlık dürtülerinin olmasına, bu dürtülerin yoğunluğu karşısında güçsüz kalan, doğuştan gelen kaygı tahammülü eksikliğine ve yaşamın ilk yıllarında narsisizmin gelişmesinde belirleyici olan nesne ilişkilerine bağlamaktadır. Genellikle narsisist kişilerin çocukluk yılları soğuk, ilgisiz, örtük saldırganlığı olan bir anne ile geçmektedir. Daha yaşamın ilk yıllarında, soğuk, ilgisiz, empatik olmayan, saldırgan bir anne ile geçen çocukta, oral engellenmeye karşı saldırganlık ve incinmişlik hisleri gelişmektedir (Kernberg, 1975/2012). Aşırı haset ve düşmanlığa karşı savunma ihtiyacının temeli böylece atılmış olmaktadır. Bunun yanında bu tip kişilik örgütlenmesinde, şaşırtıcı bir şekilde, fiziksel çekicilik veya özel bir yetenek bu çocuklara özünde sevilmeme ve nefret nesnesi olmalarına karşı koruyucu bir görev görmektedir. Büyüklenmeci kendiliğin oluşumunda, çocuğun hayranlık uyandıran bu özelliği ile kaynaşması, çocuğun oral engellenmenin yarattığı düşmanlık ve haset duygularına karşı savunma nitelikli geliştirdiği fantezileri, sevilen anne fantezisi başat rol oynamaktadır (Akhtar ve Thamson, 1982).

2.3.3 Narsisizm Alt Türleri

Narsisizm üzerine bilgiler daha ziyade psikoanalitik literatürden gelmesine rağmen, Gabbard (1989), DSM-III-R'de kendine yer bulan narsisistik kişilik bozukluğu tanı kriterlerinin, literatürün çok az kısmını yansıttığı ve narsisistik kişilik bozukluğunun çok dar ölçütlerle tanımlandığı eleştirisini getirmektedir. DSM-III'de narsisizmin ağırlıklı olarak büyüklenmecilik özelliği ile ele alınması eleştiri konusu olmuştur (Gabbard,1989). Psikanalitik literatürde, narsisizmin "büyüklenmeci/açık/teşhirci" boyutu yanında, "kırılgan/gizli/hassas" narsisizm olmak

üzere ikinci bir boyutu olduğuna dair görüşler de bulunmaktadır (Gabbard, 1989; Masterson, 2009; Akthar ve Thamson, 1982; Wink, 1991).

Gabbard (1989) narsisistik kişilik bozukluğunun bir uçta umarsız narsisizm (oblivious narcissism), diğer uçta aşırı hassas narsisizm (hyperviligant narcisism) olmak üzere spektrumda ele alınmasını önermektedir. Gabbard'ın büyüklenmeci yerine, umarsız narsisizm kavramını tercih etmesi, bu kişilerin başkalarının üzerinde ne tür bir etki bıraktıklarına dair bir iç görülerinin olmaması nedeniyledir (Dickson, Aoran ve Pinkus, 2003). Büyüklenmeci narsisistler toplumda daha kolay fark edilmekte kendilerine hayranlık duyacak dinleyiciler aramaktadırlar. Bu haliyle büyüklenmeci narsisistler DSM-III kıstaslarını açık bir şekilde yansıtmaktadırlar. Büyüklenmeci narsisitler, benlik saygılarını düzenlemek için zayıflıklarını inkar etmek, talepleri ile ilgili haklılık, hak edilmişlik duygusu ile hareket etmek, benlik saygısını tehdit eden kişileri aşağılamak ve beklentilerine ulaşamadıklarında öfkelenmek gibi stratejiler kullanmaktadırlar (Gabbard, 1989)

Narsisizmin ikinci boyutunu ifade etmek için hasas (hypervilligant)/ gizli (closet)/ kırılgan (vulnerable) gibi farklı terimler kullanılsa da aslında aynı olgu tanımlanmaktadır. Kırılgan narsisitlerin, büyüklenmeci narsisitlerin tersine, ilgi ve dikkat odağı olmak pek tercih ettikleri bir şey değildir. Çünkü narsisizmin bu alt tipinde eleştiriye ve başkalarının tepkilerine karşı aşırı hassasiyet vardır. Aşağılanma ve reddedilme riskine karşı kendilerini geri çekerek korumaya almaktadırlar. Kırılgan narsisitler, iç dünyalarında büyüklenmeci bir yapıya sahip olup sadece bu sırlarını açığa verme karşısında yoğun bir utanç hissetmektedirler (Gabbard, 1989). Tıpkı büyüklenmeci narsisistler gibi, benlik saygılarını korumayı amaçlamaktadırlar fakat bunu yapma biçimleri farklılık göstermektedir. Büyüklenmeci narsisistler, benlik saygılarını korumak için başkalarını başarıları, zekaları, güzellikleri ile etkilemeye çalışmakta ve narsisistik incinmeden korunmak için diğerlerinin tepkilerine dikkat etmektedirler. Hassas narsisistler ise, benlik saygılarını korumak, narsisistik incinmeden korunmak için riskli ortamlardan kaçınmakta ve diğerlerinden gelecek tepkilere karşı hassasiyet göstermektedirler (Gabbard, 1989).

2.3.4. Narsisizm ve Benlik Saygısı Kavramlarının Karşılaştırılması

Narsisizm ile benlik saygısı arasındaki ilişki uzun zamandır araştırılan bir konu olmasına ragmen sonuçlar hala tartışmalıdır (DiPierro, Mattavelli, Gallucci, 2016).

Psikologlar benlik saygısının yüksek olmasının faydalarından söz ederler ve terapilerin bir amacı da benlik saygısını artırmaktır (Burger, 2006). Aynı şekilde eğitimde de benlik saygısının yüksek olmasının okul başarısını olumlu etkilediğini savunan araştırmalar vardır (Simon and Simon, 1975). Fakat yüksek benlik saygısı ve narsisizm içiçe geçmiş iki kavram gibi gözükmektedir.

Benlik saygısı heterojen bir kavramdır ve içinde istenilen özellikler gibi düşünülen fakat aslında narsisistik olan özellikler barındırabilmektedir. Benlik saygısı kişinin kendisini ne kadar değerli gördüğüdür ve benlik bilgisini içerir. Yüksek benlik saygısı benliğin bütününün olumlu değerlendirilmesi, düşük benlik saygısı ise olumsuz değerlendirilmesidir. Fakat yüksek benlik saygısına sahip kişi kendisini, başarılarını, yetkinliklerini gerçekçi, dengeli, doğru şekilde değerlendirebiliyor mu yoksa çarpık bir şekilde benliğinin değerini, kişisel özelliklerini abartıyor, şişiriyor; kibir ve hak edilmişlik duygusu ile mi hareket ediyor? sorusunun cevabı benlik saygısı ile narsisizmin sınırlarını çizmektedir (Baumeister ve ark., 2003).

Yüksek benlik saygısı ve narsisizmde kişinin kendisini olumlu değerlendirmesi söz konusudur (Brummelman ve ark., 2016). Yüksek benlik saygısına sahip kişilerin kendilerini değerlendirmesi gerçekçidir ve üstünlük gözetmemektedir. Narsisist kişiler ise kendilerini olduklarından daha çarpık değerlendimektedir. Kendilik değerlendirmeleri, üstünlük, büyüklenmecilik, hak edilmişlik duygularına dayanmaktadır. Büyüklenmeci kendiliklerini, yüksek benlik saygılarını sürdürebilmek başkalarının övgüsüne ve dikkatine ihtiyaç duymaktadırlar (Campbell ve Foster, 2007). Morf ve Rhodewalt (2001), narsisizmi nitelendiren bu özelliklerin, benlik saygısını düzenlemek için kişinin intrapsişik mekanizmalar ve kişilerarası ilişkiler yolluyla geliştirdiği çabaların bir sonucu olduğu görüşündedir. Kişi fanteziler yoluyla veya çeşitli savunmalarla kendiliğini şişirmekte ve insan ilişkilerinde büyüklenmeci kendiliğine övgü ve onay aramaktadır.

Benlik saygısı yüksek kişiler ile narsisistik kişilerin duygusal ve sosyal yaşantılarında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Narsisistikler, derin duygusal ilişkiler kurmakla ilgilenmemekte, kişileri amaçlarına ulaştıracak araçlar olarak görmektedirler. Oysa yüksek benlik saygısına sahip kişiler, diğerleri ile yakın ve derin ilişkiler kurabilmekte, kendi iyilikleri kadar başkalarının iyilikleri ile de ilgilenmektedirler. (Campell, Rudich ve Sedikides, 2002).

Narsisistlerin benlik saygısı, dışarıya bağımlıdır. Sürekli dışarıdan gelecek övgü ve hayranlığa dikkat kesilmekte, aynı oranda da eleştiriye ve olumsuz duygulara karşı tetikte bulunmaktadırlar. Benlik saygılarını zedeleyici bir durumla karşılaştıklarında, savunmaya geçmekte ve ilkel savunmalar kullanmaktadırlar. Değersizlik, utanç gibi duygularını dışsallaştırmakta, öfkeli ve saldırgan olabilmektedirler (Barry, Grafeman, Adler ve Piccard,2007). Benlik saygısı yüksek kişiler, kırılmalara karşı dayanıklıdır. Benlik saygıları daha sabittir ve içten beslenmektedir. Kendilik kavramı sürekliliği daha fazladır. Bazı araştırmalar, narsisizm ile iyi oluş hali arasında pozitif bir ilişki gösterse de, düşük depresyon düzeyi, kaygı ve yalnızlık gibi özellikler aslında yüksek benlik saygısından kaynaklanıyor gözükmektedir (Emmons, 1984; Raskin, Novacek, Hogan, 1991; P. J.Watson, Taylor, & Morris, 1987;Cambell, 2001).

Narsissizm, çocuğun yerinde ve yeterince aynalanmaması, empati yoksunu bir anne (Kohut, 2015), kendilik ve nesne parça birimlerinin bütünleştirememesi (Kernberg,2012), ebeveynin çocuğu biricik ve özel görmesi, aşırı değer vermesi (Horton, Bleau ve Drwecki 2006) gibi bozuk ebeveyn ilişkileriyle ilgili nedenlere bağlanırken, benlik saygısı, sıcak, empatik, destekleyici bir ebeveynlik ilişkisi sonucu gelişmektedir. Benlik saygısı, kişinin gerçekten sahip olduğu niteliklere dayanırken, narsisizmde kişi niteliklerini abartmakta, aşırı önem vermektedir. Bushman ve Baumeister'e göre (1998), narsisistler de benlik saygısı yüksek kişiler de kendilerini olumlu düşünmekte fakat narsisistler kendilerini başkalarından daha üstün görürken, benlik saygısı yüksek kişiler, üstünlük ideası gözetmeden kendilerini sadece değerli görmektedirler. Her ne kadar üstünlük duygusu narsisistlerin başat bir özelliği olsa da, bu, narsisitlerin kendilerinden memnun olduklarını göstermemektedir. Bilakis, narsisitler, kendilerinden derinde memnun değillerdir fakat benlik saygısı yüksek kişiler kendilerinden memnundurlar (Bushman ve Baumeister, 1998).

2.4. Kuramsal Çerçeve ile İlgili Araştırmalar

Literatürde, savunma mekanizmaları ile psikopatoloji arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Güleç (1994) savunma mekanizmaları ve psikopatolojik tanı ilişkisini incelediği araştırmada psikotik, nevrotik ve normal

deneklerin oluşturduğu üç grup arasında, savunma mekanizmaları bakımından farklılık olup olmadığını değerlendirmeye odaklanmıştır. Araştırma neticesinde psikotik grubun, ilkel savunmalarda, hem nevrotik hem de normal gruptan daha yüksek puan aldığı, yansıtma ve yer değiştirme savunma mekanizmalarını hem nevrotik hem de normal gruplardan daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Yalıtma ve yadsıma savunma mekanizmasını psikotiklerin nevrotiklerden daha fazla kullandıkları fakat psikotik ve normaller arasında bu iki savunma mekanizmasının kullanımı bakımından farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Savunma mekanizmalan cinsiyet değişkeni bakımından incelendiğinde ise kadınların, olgun savunmaları erkeklerden daha fazla kullandığı, yine kadınların, yüceltme, idealleştirme ve bedene yükleme savunmalarını erkeklerden daha fazla kullandıkları görülmüştür. Granmaye, Nezhad, Sabooni ve Mir ahmadi (2011), savunmaların ergenlerde psikopatolojiyi yordayıp yordamadığını test etmek için yaptıkları çalışmada, olgun savunmaları kullanan ergenlerin sosyal, düşünce ve dikkat alanlarının hiçbirinde herhangi bir problem yaşamazken, ilkel savunmaları kullanan ergenlerin, düşünce ve sosyal alanlarda; nevrotik savunmaları kullanan ergenlerin ise sadece sosyal alanda problem yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Finzi-Dottan ve Karu (2006), çocukluktaki duygusal istismar ile yetişkinlik psikopatolojisi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, çocukluktaki duygusal istismar ve kontrolcü ve ihmalkar ebeveyn algısının psikopatoloji üzerinde dolaylı etkisi olduğunu, ilkel savunmalar ve benlik saygısının psikopatoloji üzerinde düzenleyici rolüne bağlı olarak bu etkinin farklılaştığını bulmuşlarıdr. Araştırma sonucunda, çocuklukta duygusal istismara maruz kalan kişilerin, ilkel savunma kullanımı ve düşük benlik saygısı düzeyi, kişilikte daha fazla zarara neden olmaktadır. Işık (2016), nesne ilişkileri, savunma mekanizmaları ve kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, savunma mekanizmalarının nesne ilişkileri ve kişilik bozuklukları arasındaki aracı değişken olduğunu tespit etmiştir. Kişilik bozukluklarının semptomları nesne ilişkilerinin boyutları ile savunma mekanizmaları aracılığıyla doğrudan ya da dolaylı bir şekilde tahmin edilebilmektedir. Ek olarak çalışmada, benmerkezciliği (egocentricity) ile hem ilkel hem de olgun savunmaların kullanımı arasında pozitif ilişki bulunmaktadır. Cinsiyet değişkeni açısından kadınların nevrotik savunmaları daha çok kullandığı tespit edilmiş, ilkel ve olgun savunmalar açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Diğer yandan, savunma mekanizmalarının, bağlanma stilleri ile ilişkili olduğunu gösteren, yurt içinde yapılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Uğur (2014)

bağlanma stilleri ile nesneye yöneltme, yansıtma, ilkeleştirme, kendine yöneltme ve tersine çevirme savunma mekanizmaları arasındaki ilişki de duygu durum düzenlemesinin aracı rolünü incelediği araştırmada, ilkeleştirme, kendine yöneltme ve tersine çevirme savunmaları için bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasında bir ilişki bulunduğunu ileri sürmektedir. Bu ilişkinin, ilkeleştirme ve kendine çevirme için, duygu durum düzenlemesinin aracı etkisine bağlı olduğu saptanmıştır. Yaşar (2014), yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Düşük bağlanma kaygısına sahip bireylerin, olgun savunma mekanizmasını, yüksek bağlanma kaygısına sahip kişilerin nevrotik savunma mekanizmasını kullandıkları; düşük kaçınmacı bağlanma düzeyine sahip kişilerin ise olgun savunma mekanizmasını kullandıkları görülmüştür. Bununla birlikte, yüksek kaçınmacı bağlanma düzeyine sahip bireyler ise en çok ilkel savunma mekanizmasını kullanmaktadır. Bir başka ifadeyle olumlu benlik ve olumlu başkaları modeline sahip bireyler olgun savunma mekanizmalarını, olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modeline sahip bireyler ilkel savunma mekanizmalarını kullanmaktadır.

Benlik saygısı ve narsisizm ile psikolojik iyilik hali arasında ilişki olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Sarıkaya (2015) 14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında benlik saygısı düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılık düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeyi kız öğrencilerden daha yüksek olarak saptanmıştır. Son olarak anne babası beraber olan ergenlerin benlik saygısının, boşanmış olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Akıncı (2015) "Narsisizm türleri ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki: Duyguların ve duygu düzenleme güçlüklerinin rolü" isimli çalışmasında kırılgan narsisizmin psikopatolojik belirtiler ile pozitif, yaşam doyumu ile negatif yönde bir ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır. Büyüklenmeci narsisizmin ise yüksek yaşam doyumu ile alakalı olduğu bulunmuştur. Son olarak, utancın, öfkenin, gururun ve duygu düzenlemedeki güçlüklerin, kırılgan narsisizm ve psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı bir role sahip olduğu ileri sürülmektedir. Temel (2008) sosyal problem çözme, narsizm, benlik saygısı ve cinsiyetin, lise öğrencilerinin saldırgan davranışlarını (fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık, sözel saldırganlık) ne derecede yordadığını incelemek

amacıyla yürüttüğü araştırmada, benlik saygısı ile saldırgan davranışları yordama arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymaktadır. Benlik saygısı ile öfke arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Narsisizm ile ebeveynlik stilleri arasında ilkişkiyi inceleyen Peker (2015), ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri, narsisizm, psikolojik ve sosyal uyum isimli tez çalışmasında, ebeveyn kabul/ilgisinin grandiyöz narsisizmi anlamlı şekilde yordadığını bulmuştur. Bununla birlikte, ebeveynin sıkı denetim/kontrolü kırılgan narsisizmi pozitif yönde yordarken, baba kabul/ilgisi negatif yönde yordamıştır. Ebeveynlerini izin verici/şımartan algılayan ergenlerin hem izin verici/ ihmalkar hem de otoriter ebeveynleri olanlara kıyasla daha çok grandiyöz narsisistik özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Aynı zamanda açıklayıcı otoriter ebeveynlerin çocuklarının anneler için, hem izin verici/ ihmalkar hem de otoriter ebeveynlerin çocuklarına göre, babalar için ise yalnızca izin verici/ihmalkar tarzdakilere göre daha çok grandiyöz narsisistik özellikte oldukları saptanmıştır Bulgular annelerini otoriter algılayan ergenlerin izin verici/şımartan ve izin verici/ ihmalkar anneleri olan ergenler ile karşılaştırıldığında daha kırılgan narsisistik özellikleri olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, otoriter babaların çocuklarının izin verici/şımartan ve demokratik babaların çocuklarına göre daha kırılgan narsisistik özellikleri olduğu saptanmıştır Araştırmaya ilişkin diğer bulgular, grandiyöz narsisizmin prososyal davranışı ve olumlu akran ilişkilerini pozitif yönde anlamlı şekilde yordarken içe yönelim problemlerini negatif şekilde yordadığını göstermektedir. Aynı zamanda kırılgan narsisizmin içe yönelim sorunlarını pozitif yönde yordadığı bulunmuştur.

Benlik saygısı ile akademik başarı arasında ilişki bulunduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Bayani'nin (2013), lise öğrencilerinin akademik başarıları ile benlik saygısı düzeylerini karşılaştırdığı araştırmada, akademik başarı ile benlik saygısı arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmuştur. Ek olarak, erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çankaya (1997) tezinde, lise son sınıf öğrencilerinde sınav kaygısı, benlik saygısı ve akademik başarı ilişkisini incelemiş ve bu ilişkinin cinsiyete göre bir değişiklik gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre, düşük benlik saygısına sahip öğrencilerin, yüksek benlik saygısına sahip olan öğrencilere oranla daha yüksek sınav kaygısına sahip oldukları görülmüştür. Fakat benlik saygısı ile akademik başarı arasında anlamlı

bir ilişki bulunamamıştır. Sabırlı (2016), üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin benlik saygısı ve akademik başarıları ile ilişkisini incelediği araştırmada not ortalaması 1,00-2,49 arasında olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu görülmüştür. Üzbe (2013), başarı hedef yönelimi, benlik saygısı ve akademik başarının kendini engellemeyi yordamadaki rolünü incelemiş araştırma sonucunda, benlik saygısının, algılanan akademik başarının, ustalık ve performans-kaçınma hedef yöneliminin kendini engellemenin önemli yordayıcıları olduğu saptanmıştır. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin kendini engelleme stratejilerine daha az başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik başarı ile savunmalar arasında ilişkiyi inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Negrii (2014), savunma mekanizmaları ile akademik performans arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, ilkel savunmalardan bölme, inkar ve aşağılamanın düşük akademik performansla ilişkili olduğunu; daha olgun savunmalardan özdeşim kurma, yapma bozma ve entellektüelleştirmenin yüksek akademik başarı ile pozitif bir ilişkisi olduğunu bildirmiştir. Benlik saygı ile akademik başarı arasında pozitif yönde ilişki tespit eden araştırmalar olmasına rağmen (Bayani, 2013; Sabırlı, 2016) anlamlı ilişki tespit edemeyen araştırmalarda bulunmaktadır (Çankaya, 1997).

Narsisizm ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Tracy, Cheng, Robins ve Trzesniewski (2009) narsisizm ve benlik saygısının iki yönlü doğasını ayırt edebilmek amacı ile iki farklı kendiliği düzenleme süreci olan narsisistik kendini şişirme (narcissistic self aggrandizement) ve gerçek benlik saygısı (genunie self esteem) bağlamında karşılaştırma çalışması yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda, narsisistik benlik saygısı ile gerçek benlik saygısı ayırt edildiğinde, gerçek benlik saygısı başarılı sosyal ilişkiler ve ruh sağlığı ile pozitif yönde ilişki gösterirken, narsisitik benlik saygısının öfke ve antisosyal davranışlarla pozitif yönde bir ilişki gösterdiğini bulmuşlardır. Cambell, Rudich ve Sedikides (2002), narsisizmin ve yüksek benlik saygısının benliği olumlu değerlendirme ile ilgili olduğu fakat benliğin farklı yönlerini yansıttıkları hipoteziyle yola çıktıkları araştırma sonucunda narsisistik kişilerin kendilerini daha çok başarı, hedef odaklı (zeka, beceri, rekabet gibi) özellikleri ile daha olumlu değerlendirirken, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin kendilerini hem başarı, hedef odaklı özellikleri hem de ilişki, sosyallik içeren özellikleri (ahlak, empati, uyum gibi) ile daha olumlu değerlendirme eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Narsisistik kişiler, yüksek oranda kendilerini dışa

dönük ve deneyime açık olarak değerlendirirken; duygusal olarak kararlılık, uysallık ve uyumluluk açılarından kendilerine düşük puan vermişlerdir. Narsisist kişiler yüksek benlik saygısına sahip kişilerin aksine, romantik ilişkilerinde kendilerini eşlerinden daha iyi görme eğilimindedirler. Narsisistik kişiler, kendilerini genele göre daha zeki değerlendirirken, ahlaki olarak aynı değerlendirmeyi yapmamışlar, yüksek benlik saygısına sahip kişiler ise hem ahlaki hem de zeka olarak kendilerini genele göre daha olumlu değerlendirme eğilimi göstermişlerdir. Rosenthal ve Holey (2010), narsisizm ve psikolojik sağlık arasında olumlu bir ilişki bulan araştırmaları eleştirmiş ve bu sonuçların benlik saygısı kavramı ile narsisizm kavramının karıştırılması ile ilgili olabileceğini öne sürmüşlerdir. Yazarlar, Narsisitik Kişilik Envanterinin, narsisistik özelliklerden çok benlik saygısını ölçüyor olabileceğini belirtmişlerdir.

Benlik saygısını çeşitli boyutları ile ele alan bazı araştırmalarda, açık ve örtük benlik saygısı, narsisizm ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Jordan, Spencer, Zanna, Hoshino-Browne ve Correll (2003), yaptıkları araştırmada, yüksek açık benlik saygısına sahip olmasına rağmen, düşük örtük benlik saygısına sahip kişilerin narsisistik kişilik envanteri puan ortalamalarının açık ve örtük benlik saygısının diğer olası kombinasyonlarının hepsinden daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Zeigler-Hill (2006), ise açık ve örtük benlik saygılarının her ikisinden de yüksek puan alan kişilerin narsisistik puanları ile açık benlik saygısı düşük olan kişilerin narsisistik puanları arasında farklılaşma görülmemiştir. Jordan (2003), doktora tezinde, açık benlik saygısı (explicit self esteem) ile örtük benlik saygısı (implicit self esteem) arasındaki mesafenin savunmacılığı yordadığı hipotezini öne sürmüştür. Araştırma sonucunda, büyük oranda açık yüksek benlik saygısına sahip olmasına rağmen düşük oranda örtük yüksek benlik saygısı bildiren kişilerin, büyük oranda hem açık hem de örtük yüksek benlik saygısına sahip kişilere göre daha savunmacı olduğu görülmüştür. Yüksek açık benlik saygısına sahip olmasına rağmen düşük örtük benlik saygısına sahip bireylerin, toplamda en yüksek seviyede narsisistik özellik gösterdikleri bulunmuştur. Sonuç olarak, açık ve örtük benlik saygısı arasındaki mesafe narsisizm seviyesini öngörmektedir. İkinci olarak, yüksek açık benlik saygısına sahip olmasına rağmen düşük örtük benlik sahibi olan katılımcılar grup arkadaşları tarafından, yüksek açık ve örtük benlik saygısına olan katılımcılara göre daha az beğenilmektedir. Zeigler-Hill, Chadha ve Osterman (2007), yaptıkları çalışmada, savunma mekanizmaları ile benlik saygısı kararsızlığı (self esteem instability) arasında ilişki olup olmadığını

araştırmışlardır. 123 katılımcıdan, 14 gün boyunca, benlik saygılarını takip etmek için günlük tutmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda, ilkel savunma kullanımı ile benlik saygısı kararsızlığı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Nevrotik ve olgun savunma mekanizmaları kullanımı ile benlik saygısı kararsızlığı arasındaki ilişki, benlik saygısı düzeyi tarafından düzenlenmektedir. Düşük benlik saygısına sahip katılımcıların, daha fazla nevrotik ve olgun savunma kullanımları, benlik saygısı kararsızlığındaki azalma ile ilişkili bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, lise öğrencilerinin kullandıkları psikolojik savunmalar açısından narsisizm ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama modellerinden karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelidir.

Araştırmada benlik saygısı puanları ve narsisizm puanları üç ana savunma grubuna ayrılan olgun, nevrotik ve ilkel savunma düzenekleri açısından karşılaştırıldığından, araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. İlişkisel tarama modelinde amaç iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasındaki ilişkileri, birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemektir (Karasar, 2012).

3.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2016–2017 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Kartal İlçesi'nde bulunan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. 20/10/2016 tarihi itibariyle Kartal İlçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarında eğitim gören yaklaşık 25.000 öğrenci olduğu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın örneklemi, İstanbul Kartal ilçesinde 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerden tabakalama yöntemi ile belirlenen dört farklı lise türünden rastgele seçilen 425 öğrenciden oluşmaktadır.

Dört farklı lise türünden gönüllülük esası gözetilerek, 445 öğrenci seçilmiştir. Uygulanan ölçeklerde istenilen ve araştırmanın bulgularını etkileyen bilgileri doldurmayan öğrenciler değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınamayan öğrenci sayısı 25 olup geriye kalan 425 öğrencinin bilgileri değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	**N**	**(Yüzdelik)**
Kız	230	54.1
Erkek	195	45.9
Toplam	425	100

Tablo 1'den görüldüğü üzere, araştırmanın örneklemini 230 kız öğrenci, 195 erkek öğrenci olmak üzere toplam 425 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Okul Türleri

Okul Türü	**N**	**(Yüzdelik)**
Anadolu Lisesi	168	39.5
Mesleki Teknik Lise	128	30.1
Sağlık Meslek Lisesi	58	13.6
İmam Hatip Lisesi	71	16.7
Toplam	425	100

Tablo 2 'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan bireylerin 168 'i anadolu lisesi, 128'i mesleki ve teknik lise, 58'i sağlık meslek lisesi, 71'i ise imam hatip lisesi öğrencisidir. Öğrenciler 9., 10., 11. ve 12.sınıflardan seçilmiştir.

3.3.Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın verilerini toplamak için, çalışmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerinin sorulduğu Bireysel Bilgi Formu, kullanılan savunma düzeneklerini

belirlemek için Savunma Biçimleri Testi (SBT-40), benlik saygısı düzeyini belirlemek için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve narsisizm puanlarını belirlemek için Narsisistik Kişilik Ölçeği (NKE) kullanılmıştır.

3.3.1.Bireysel Bilgi Formu

Araştırmaya katılanların demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan Bireysel Bilgi Formunda cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne baba birliktelik durumu, anne ve babanın eğitim durumu, gelir düzeyi, akademik ortalama, akademik olarak başarısız dersin bulunup bulunmadığı ve okul türünü yanıtlamaya yönelik sorular bulunmaktadır (Ek-1).

3.3.2.Savunma Biçimleri Testi (SBT-40)

Bilinçli farkındalık dışında çalışan savunma mekanizmalarının, bilinç ve davranış düzeyindeki görünümlerini ölçen, kendini değerlendirmeye dayalı bir kâğıt kalem testidir. 40 madde ve 20 savunmadan oluşan testte her bir madde 1 (bana hiç uygun değil) ile 9 (bana çok uygun) arasında değerlendirilmektedir. SBT-40 savunmaları olgun, nevrotik ve ilkel savunmalar olmak üzere 3 boyutta değerlendirmektedir. Olgun savunmalar; yüceltme, mizah, beklenti ve baskılamadır. Nevrotik savunmalar; yapma-bozma, yapay özgecilik, idealleştirme, karşıt tepki geliştirmedir. İlkel savunmalar ise; yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi, inkar, yer değiştirme, disosiyasyon, bölünme, mantıksallaştırma, bedenselleştirmedir. Her bir savunma için alınabilecek en yüksek puan 18'dir. Puan artıkça savunmanın kullanımını artmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı olgun savunmalar için n.80, nevrotik savunmalar için .58, ilkel savunmalar için .68 bulunmuştur.

SBT-40, Andrews, Singh ve Bond (1983) tarafından ilk olarak 26 savunmayı ölçen 88 maddelik bir ölçek olarak geliştirilmiştir. DSM-III-R'de (APA, 1987) savunma mekanizmalarının tanımlanmasından sonra, tekrar revize edilip 20 savunmayı ölçen 72 maddelik SBT-72 formu hazırlanmıştır (Andrews ve ark., 1989). SBT-40 ise, 72 maddelik formun çok uzun olması nedeni ile, revize edilmesiyle oluşturulan bir testir (Andrews ve ark., 1993).

SBT-88 Bodur (1999) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bodur'un dil eşdeğerliliği çalışması temel alan Yılmaz, Gençöz ve Ak (2007) SBT-40'ın Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını yapmışlardır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı olgun

savunma biçimi, nevrotik savunma biçimi ve ilkel savunma biçimi için sırasıyla .70, .61 ve .83'tür. Ayrıca, her üç savunma biçimi için iki-yarım-test güvenirliği incelenmiş, güvenirlik katsayıları olgun savunmalar için .72, nevrotik savunmalar için .60, ilkel savunmalar için .82 bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirliliği katsayıları ise olgun savunmalar için.75, nevrotik savunmalar için .88 ve ilkel savunmalar için. 86 olarak belirlenmiştir (Yılmaz, Gençöz, Öz, 2007). SBT-40'ın Türkiye'de yürütülen çalışmalarda kullanılabilir psikometrik özelliklere sahip olduğu görülmüştür (Ek-2). SBT-40'ın kullanım izni Gençöz'den alınmıştır (Ek-3).

3.3.3.Narsisistik Kişilik Ölçeği (NKE)

Raskin ve Hall (1979) tarafından klinik belirti göstermeyen popülasyondan elde edilen veriler ile narsisistik özellikleri ölçmek için geliştirilmiş bir testtir. Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE) 34 maddeden oluşmakta ve her bir madde 2 ifade içermektedir. Maddeler 1'er puan alacak şekilde puanlanmaktadır. Puanın artması, narsisistik kişilik özelliklerinin arttığını göstermektedir (Kızıltan, 2000).

Raskin ve Hall (1979), DSM-III'deki narsisizm kıstaslarını temel alarak narsisistik özellikleri yansıttığını düşündükleri 220 madde çifti belirlemişlerdir. İçsel tutarlılık analizleri sonucu bu ifadeleri 54 madde çiftine indirmişlerdir. Testin yapısal geçerliliğini kanıtlayan pek çok çalışma yapılmıştır (aktaran Kızıltan, 2000). Bu çalışmalardan biri Emmons'un (aktaran Atay, 2009) faktör analizleridir. Raskin ve Terry (aktaran Atay, 2009) Emmons'un analizlerini tekrar ele alarak, madde analizi ve faktör analizi ile 40 itemlik Narsisistik Kişilik Envanteri-40'ı (NKE-40) oluşturmuşlardır. Ölçek; üstünlük, sömürücülük, otorite, kendine yeterlilik, kendini beğenme, hak iddia etme ve teşhircilik olmak üzere yedi boyuta ait ifadeleri içermektedir. Ölçek 2006 yılında Ammes ve arkadaşları (aktaran, Atay, 2009) tarafından 16 madde çifti olarak yeniden düzenlenmiştir.

NKE-40'ın Türkçe standartizasyonu ilk defa Kızıltan (2000) tarafından yapılmıştır. Kızıltan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında NKI-40 formunu kullanırken, 5 madde ölçeğin faktöriyel kümelenmesine uymadığı için elenmiş, soru sayısı 34'e düşürülmüştür. Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen pilot uygulama sonucunda, NKE'ın Türkçe formunun dil eşdeğerliliğine sahip, güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu görülmüştür (Geçerlilik katsayısı .54, güvenirlik katsayısı .84) NKE'ye Ek-4'de yer verilmiştir.Testin kullanımı için Kızıltan'dan izin alınmıştır. (Ek-5)

3.3.4.Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Roosenberg (1965) tarafından ergenlere yönelik geliştirilen Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, toplamda 63 maddelik, 12 alt testten oluşmaktadır. Rosenberg ergen örneklem üzerinde yaptığı çalışmada benlik saygısını çeşitli başka özelliklerle birlikte değerlendirmek amacıyla bu alt ölçeklerden de faydalanmıştır. Bu araştırmada sadece 10 maddelik benlik saygısı alt testi kullanılmıştır. Roosenberg testin güvenirlik geçerlilik çalışmalarını kolej öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde yapmıştır. İki haftalık test- tekrar test korelasyon çalışmaları sonucunda güvenirlik korelasyon katsayısını r=.85 ve .88 olarak bulmuştur

Teste olumlu 'Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim' ve olumsuz 'Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim' gibi ifadeler ardışık olarak sıralanmıştır. Katılımcıların maddelere çok doğru ile çok yanlış arasında dağılan cevaplar verdiği 4'lü likert şeklinde hazırlanmış bir testir. Sorular Guttman değerlendirme yöntemiyle puanlanmaktadırlar. Değerlendirme 0-6 puan arasında yapılır. Sonuçların yorumlanmasında, puanların düşük olması, benlik saygısının yüksek olduğunu; puanların yüksek olması ise benlik saygısının düşük olduğunu gösterir. 0-1 puan "yüksek"; 2-4 puan "orta", 5-6 puan ise "düşük" benlik saygısı olarak kabul edilir (Çuhadaroğlu, 1986).

Benlik saygısı envanterinin Türkçe geçerlilik ve güvenirlilik çalışmalarını Çuhadaroğlu (1986) yapmıştır. Çuhadaroğlu (1986) psikiyatrik görüşme puanları ile Rosenberg Benlik Saygısı envanteri arasındaki korelasyonun r=.71. Test-tekrar test güvenirliğini ise r= .75 olarak bildirmiştir.

"Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'ne Ek-6'de yer verilmiştir. Kullanım hakkı Prof. Dr. Füsun Çuhadaroğlu tarafından Türk Psikiyatri Derneği'ne devredilmiştir. Dernekten kullanım hakkı için izin alınmıştır (Ek-7)

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanması için İstanbul Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Geliştirme Müdürlüğü'nden izin alınmıştır (Ek-8 ve Ek 9). Anketler öğrenci sayısı kadar çoğaltılmıştır. Kartal bölgesinde 6 farklı liseye gidilmiş, random (rastgele) yöntemiyle seçilen öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak gönüllülük esasına göre katılımları sağlanmıştır.

445 öğrenciye ölçekler uygulanmıştır. Uygulanan ölçeklerde istenilen ve araştırmanın bulgularını etkileyen bilgileri doldurmayan öğrenciler değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınamayan öğrenci sayısı 25 olup geriye kalan 425 öğrencinin bilgileri değerlendirmeye alınmıştır.

Ölçekler araştırmacı gözetiminde uygulanmış, anlaşılmayan yerler hakkında öğrencilere gerekli bilgiler verilmiştir. Öğrencilere bir zaman sınırlaması getirilmemekle birlikte, cevaplama işlemi ortalama 40 dakika sürmüştür.

Araştırmanın verileri 2016 yılı Ekim- Kasım-Aralık ayları süresince toplanmıştır. Toplanılan veriler bilgisayarda SSPS programında analiz edilmeye elverişli olacak şekilde puanlanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan öğrencilerden Bireysel Bilgi Formu, SBT-40, NKE ve Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri ile elde edilen verilerin tümü 'SSPS 15.0 for Windows' paket programına sayısal ifadeler olarak girilmiş ve bu program ile analiz edilmiştir.

Tüm istatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi.05 olarak kabul edilmiştir. Anlamlılık değeri, .05'ten küçük ($p<.05$) bulunduğunda bağımsız değişkenlerin grupları arasındaki farklılıklar 'anlamlı' olarak kabul edilmiştir ve sonuçlar buna göre değerlendirilmiştir.

İki değişken arasındaki ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için; parametrik dağılımlar için iki örneklem ilişkisiz t testi, parametrik olmayan dağılımlar için Mann Whitney U testi Kullanılmıştır. İkiden fazla bağımsız değişkenler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için; parametrik olan dağılımlar için tek yönlü varyans analizi, parametrik olmayan dağılımlar için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Savunma biçimleri alt boyutları, narsisizm ve benlik saygısı arasında korelasyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, kullanılan savunmalar açısından benlik saygısı ile narsisizmin karşılaştırılması amacı ile veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde yapılan analiz sonuçları ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. İlk olarak araştırmanın örneklemini oluşturan 425 öğrencinin demografik özelliklerine ilişkin verilerin (yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba birliktelik, anne eğitim, baba eğitim, akademik ortalama, okul türü) frekans ve yüzde dağılımları sırasıyla verilmiştir. İkinci kısımda, araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine bağlı olarak savunma düzenekleri, narsisizm ve benlik saygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Son kısımda ise, katılımcıların kullandıkları savunmalara göre narsisizm ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Tablo 3. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları (N=381)

Değişken	Grup	f	%
Yaş	15	132	31.1
	16	127	29.9
	17	122	28.7

	18	44	10.4
Cinsiyet	Kız	230	54.1
	Erkek	195	45.9
Kardeş Sayısı	Yok	32	7.5
	1	182	42.8
	2-3	160	37.6
	4 ve üstü	51	12.0
(Anna-Baba) Birliktelik	Evet	383	90.1
	Hayır	42	9.9
Anne Eğitim	İlk-Ortaokul	250	58.8
	Lise	95	22.4
	Üniversite	77	18.1
Baba Eğitim	İlk-Ortaokul	184	43.3
	Lise	133	31.3
	Üniversite	101	23.8
Zayıf ders	Yok	259	61.5
	1-2	108	25.4
	3 ve üstü	54	12.8

	Anadolu	168	39.5
Okul Türü	Mesleki ve teknik	128	30.1
	Sağlık meslek	58	13.6
	İmam hatip	71	16.7

Katılımcıların demografik bilgilerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi şöyledir;

a-) Örneklem grubunun yaşları 15 ile 18 arasında değişmekte olup, %31.1'i 15 yaşında, %29.9'u 16 yaşında, yine %28.7'i 17 yaşında ve % 10.4'ü ise 18 yaşındadır. Grubun yaş ortalaması 16.18 ve standart sapması .990 olarak bulunmuştur.

b-) Katılımcıların %54.1'i kadın, %45.9'u ise erkektir.

c-) Katılımcıların %7.5'inin kardeşi yoktur. %42.8'i 1, %37.6'sı 2-3, %12 si ise 4 ve üstü sayıda kardeşe sahiptir.

ç-) Katılımcıların %90.1'inin anne babası birlikte; %9.9'unun anne babası ayrıdır.

d-) Katılımcıların annelerinin mezuniyet durumu; %58.8'i ilkokul-ortaokul, %22.4 lise, % 18,1 üniversitedir.

e-) Katılımcıların babalarının mezuniyet durumu; %43.3'ü ilkokul-ortaokul, %31.3'ü lise, % 23.8'i üniversitedir.

f-) Katılımcıların %60.9'unun hiç zayıfı yoktur, %25.4'ünün 1-2 zayıfı , %12.1'inin 3 ve üstü zayıfı vardır.

g-) Katılımcıların bir sene önceki ağırlıklı not ortalamalarının ortalaması 75.10, standart sapması ise 12.929'dur.

Tablo 4. Öğrencilerin Savunma Biçimleri Testi Alt Boyutlarından, Narsisitik Kişilik Envanteri ve Benlik Saygısı Envanterinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

ÖLÇEKLER	ORTALAMA	STANDART SAPMA	MİNİMUM	MAKSİMUM
Olgun Savunmalar	10.98	2.43	2	17.25
Nevrotik Savunmalar	10.06	2.55	3.25	17.75
İlkel Savunmalar	9.04	2.22	3.58	15.17
Benlik Saygısı	1.24	1.06	00	6
Narsisizm	14.55	6.08	2	33

Araştırmaya katılanlar SBT'yi cevaplarken her bir madde 1 (Bana hiç uygun değil) ile 9 (Bana çok uygun) arasındaki bir puanı seçmektedir. 40 maddeden oluşan envanter ile 20 savunma ölçülmektedir. Savunmalar olgun, nevrotik ve ilkel savunmalar olarak gruplandırılmıştır. Olgun savunmaların ortalaması ($\bar{X}$=10.98), nevrotik ve ilkel savunmaların ortalamalarından daha yüksektir. Nevrotik savunmaların ortalaması ise, ilkel savunmaların ortalamasından daha yüksektir (sırasıyla $\bar{X}$=10.06, $\bar{X}$=9.04). Her üç savunma grubunun standart sapmalarına bakıldığında; olgun (2.43), nevrotik (2.55), ilkel (2.22) birbirine yakın değerler olduğu görülmektedir. Savunma gruplarından alınabilecek en yüksek puan 18' dir. İlkel savunmalar alt boyutunda en yüksek alınan puan 15.17'dir ve bu puan olgun (17.25) ve nevrotik savunmalardan (17.75) alınan en yüksek puanlara oranla daha düşüktür.

Benlik saygısı ölçeği, 0-6 arasında puanlanmaktadır. Sonuçların yorumlanmasında, puanların düşük olması, benlik saygısının yüksek olduğunu; puanların yüksek olması ise benlik saygısının düşük olduğunu göstermektedir. Benlik saygısı ortalama puanı ($\bar{X}$=1.24)'tür. Benlik saygısı en yüksek puanı (6) ve en düşük puanı (0) , ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlardır. Standart sapması ise 1.06' dır.

Narsisistik Kişilik Envanterinin ortalama puanı ($\bar{X}$=14.55) dir. Ölçekten alınan en düşük puan 2, en yüksek puan ise 33'dür. Standart sapması 6.08'dir.

Tablo 5. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarını Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t-testi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm S$	sd	t	p
Olgun Savunmalar	Kız	230	11.34±2.31	423	3.37	.001*
	Erkek	195	10.55±.2.49			
Nevrotik Savunmalar	Kız	230	10.26 ±2.57	423	1.81	.07
	Erkek	195	9.81 ±2.52			
İlkel Savunmalar	Kız	230	9.16 ±2.12	423	1.22	.223
	Erkek	195	8.89 ±2.34			

** Fark p<0,01 düzeyinde anlamlıdır*

Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin SBT-40'ın olgun savunma, nevrotik savunma ve ilkel savunma alt boyutlarından aldıkları ortalama puanların arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı, normallik varsayımı da gerçekleştiğinden bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve sonuçları Tablo-5'de özetlenmiştir. Bu değerlendirmeye göre;

Araştırmaya katılan öğrencilerin, ilkel ve nevrotik savunma puanlarının cinsiyetlerine bağlı olarak farklılaşmadığı (p>.05) fakat olgun savunma puanlarının cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür [t(423)=3.37, p<.01]. Öğrencilerin ortalama puanlarına bakıldığında; kız öğrencilerin olgun savunma ortalama puanlarının ($\bar{X}$ =11.34) erkek öğrencilerin ortalama puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}$=10.55).

Tablo 6. Öğrencilerin Savunma Biçimleri Alt Testleri Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t-Testi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm S$	sd	t	p
Yüceltme	Kız	230	10.28±3.90	423	2.14	.033**
	Erkek	195	9.44±4.18			
Mizah	Kız	230	12.47±4.22	423	5.81	.000*
	Erkek	195	10.04±4.34			
Beklenti	Kız	230	13.23±3.58	423	3.22	.001*
	Erkek	195	12.07±3.80			
Baskılama	Kız	230	9.40±3.79	423	-3.52	.000*
	Erkek	195	10.69±3.67			
Yapma-Bozma	Kız	230	9.37±4.35	423	-1.06	.292
	Erkek	195	9.80±4.09			
Psödo Alturizm	Kız	230	12.72±3.80	423	3.49	.001*
	Erkek	195	11.42±3.83			
İdealleştirme	Kız	230	10.35± 4.17	423	1.75	.081
	Erkek	195	9.61±4.56			
Karşıt Tepki	Kız	230	8.64±3.88	423	0.52	.604
	Erkek	195	8.4 ±3.93			
Yansıtma	Kız	230	8.67±4.04	423	-0.93	.351
	Erkek	195	9.03±3.99			
Pasif Saldırganlık	Kız	230	9.07± .71	423	0.71	.480
	Erkek	195	8.79±4.44			
Dışa Vurma	Kız	230	9.63 ±4.23	423	-1.48	.140
	Erkek	195	10.24±4.17		-1.48	
Yalıtma	Kız	230	10.16±4.85	423	1.09	.277
	Erkek	195	9.66 ±4.59			
Değersizleştirme	Kız	230	8.26±3.59	423	0.92	.359
	Erkek	195	7.94±3.52			
Otistik Fantezi	Kız	230	8.87±3.63	423	1.29	.196
	Erkek	195	8.39±3.90			
İnkar	Kız	230	7.73±3.73	423	-3.98	.000*

	Erkek	195	9.16±3.63			
Yer Değiştirme	Kız	230	10.20±4.40	423	4.97	.000*
	Erkek	195	8.12±4.21			
Disosiyasyon	Kız	230	7.30±4.17	423	-3.54	.000*
	Erkek	195	8.73 ±4.08			
Bölünme	Kız	230	11.31±4.04	423	4.23	.000*
	Erkek	195	9.59±4,31			
Rasyonalizasyon	Kız	230	8.77±3.24	423	1.40	.161
	Erkek	195	8.28±3.98			
Bedenselleştirme	Kız	230	9.99±4.09	423	2.78	.007*
	Erkek	195	8.86 ±4.48			

** Fark p<0,01 düzeyinde anlamlıdır*

***Fark p<0,05 düzeyinde anlamlıdır*

Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin SBT-40'ın alt ölçeklerinden aldıkları ortalama puanların arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve sonuçları Tablo-6'da özetlenmiştir. Bu değerlendirmeye göre;

Araştırmaya katılan öğrencilerin, olgun savunma düzeneklerinden yüceltme, mizah, beklenti ve baskılama ortalama puanlarının cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür [sırasıyla t(423)= 2.14, p<.05] , [t(423)= 5.80, p<.01] , [t(423)= 3.21, p<.01] ve [t(423)= -3.52, p<.01]. Kız öğrencilerin yüceltme, mizah ve beklenti savunma düzeneklerinin ortalama puanları (sırasıyla $\bar{x}$ =10.28; $\bar{x}$ =12.47 ve $\bar{x}$ =13.23) erkek öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksektir (sırasıyla $\bar{x}$ =9.44; $\bar{x}$ =10.04, ve $\bar{x}$ =12.07). Erkek öğrencilerin baskılama ortalama puanları ($\bar{x}$ =10,69) kız öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksektir ($\bar{x}$ =9.40).

Nevrotik savunmalardan psodö alturizm savunmasının cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür [t(423)= 3.48, p<.01] ve p<.01]. Kız öğrencilerin psödo alturizm savunma düzeneği ortalama puanları $\bar{x}$ =12.72, erkek öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{x}$ =11.42)daha yüksektir.

İlkel savunmalardan inkar, yer değiştirme, disosiyasyon, bölünme ve bedenselleştirme savunmalarının cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür sırasıyla [t(423)=-3.97, p<.01] ; [t(423)=4.96, p<.01] ; [t(423)=-3.54,

p<.01] ; [t(423)=4.23, p<.01] ve [t(423)=2.71, p<.01]. Kız öğrencilerin yer değiştirme, bölünme, bedenselleştirme ortalama puanları (sırasıyla $\bar{x}$ =10.20; $\bar{x}$ =11.31; $\bar{x}$ =9.99) erkek öğrencilerin ortalama puanlarından (sırasıyla $\bar{x}$ =8.12; $\bar{x}$ =9.59; $\bar{x}$ =8.86) daha yüksektir. İnkar ve disosiyasyon savunmalarında ise erkek öğrenilerin ortalama puanlarının (sırasıyla $\bar{x}$ =9.16; $\bar{x}$ =8.73), kız öğrencilerin ortalama puanlarından (sırasıyla $\bar{x}$=7.73; $\bar{x}$=7.30) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortal.	f	P
Olgun	Yok	32	11.50±2.83	Gruplararası	9.64	3	3.21	.543	.653
	1	182	10.97±2.26	Gruplariçi	2494.1	421	5.92		
	2-3	160	10.90±2.40	Toplam	2503.8	424			
	4 ve üstü	51	10.91±2.83						
Nevrotik	Yok	32	10.25±2.92	Gruplararası	20.24	3	6.75	1.03	.379
	1	182	10.03±2.53	Gruplariçi	2756.6	421	6.54		
	2-3	160	9.88±2.48	Toplam	2776.9	424			
	4 ve üstü	51	10.58±2.63						
İlkel	Yok	32	8.96±2.64	Gruplararası	16.05	3	5.35	1.07	.358
	1	182	8.83±2.15	Gruplariçi	2090.4	421	4.96		
	2-3	160	9.21±2.27	Toplam	2106.4	424			
	4 ve üstü	51	9.28±2.05						

Araştırmaya katılan öğrencilerin, kardeş sayısına göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanların farklılaşıp farklılaşmadıklarına dair ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 7 ‘den görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin, kardeş sayısına göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Tablo 8. Öğrencilerin Savunma Biçimleri Alt Testleri Ortalama Puanlarının Anne-Baba Birlikteliğine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t-testi

Değişken	Birliktelik	N	$\bar{X} \pm S$	Sd	t	p
Olgun Savunmalar	Evet	383	11.06±2,38	423	2.00	.046*
	Hayır	42	10.27±.2,70			
Nevrotik Savunmalar	Evet	383	10.10 ±2,50	423	1.01	.315
	Hayır	42	9.68 ±2,98			
İlkel Savunmalar	Evet	383	9.02 ±2,19	423	-.45	.654
	Hayır	42	9.18 ±2,55			

**Fark p<0,05 düzeyinde anlamlıdır*

Araştırmaya katılan öğrencilerin, anne-baba birlikteliğine göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanların farklılaşıp farklılaşmadıklarına dair t testi yapılmıştır.

Tablo 8.'den görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin, anne-baba birlikteliğine göre savunma biçimleri testinin nevrotik savunmalar ve ilkel savunmalar alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05). Bununla birlikte olgun savunmalar alt boyutunun ortalama puanlarının anne-baba birlikteliğine göre farklılaştığı görülmektedir [t(423)= 2.14, p<.05].

Anne-babası birlikte olan öğrencilerin olgun savunma ortalama puanlarının ($\bar{x}$=11.06), anne babası ayrı olan öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{x}$=10.27) yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Anne Eğitim	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortal.	f	P

Olgun	İlk-orta	250	10.86±2.57	Gruplararası	15.72	2	7.88	1.35	.260
	Lise	95	11.00±2.28	Gruplariçi	2446.5	419	5.83		
	Üniver.	77	11.38±2.00	Toplam	2462.3	421			
Nevrotik	İlk-orta	250	10.21±2.56	Gruplararası	19.29	2	9.65	1.48	.228
	Lise	95	9.68±2.47	Gruplariçi	2728.8	419	6.51		
	Üniver.	77	10.00±2.55	Toplam	2748.1	421			
İlkel	İlk-orta	250	8.94±2.28	Gruplararası	6.66	2	3.33	0.69	.513
	Lise	95	9.07±2.23	Gruplariçi	2088.7	419	4.98		
	Üniver.	77	9.27±2.05	Toplam	2095.4	421			

Araştırmaya katılan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanların farklılaşıp farklılaşmadıklarına dair ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 9‘dan görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Tablo 10. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	**Baba Eğitim**	**N**	**X̄ ± S**	**Varyans Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**Sd**	**Kareler Ortal.**	**f**	**P**
Olgun	İlk-orta	184	10.87±2.55	Gruplararası	18.20	2	9.10	1.54	.216
	Lise	133	10.85±2.34	Gruplariçi	2458.1	415	5.92		
	Üniver.	101	11.35±2.30	Toplam	2476.3	417			
Nevrotik	İlk-orta	184	10.22±2.63	Gruplararası	11.20	2	5.60	.85	.430
	Lise	133	10.00±2.62	Gruplariçi	2752.4	415	6.63		
	Üniver.	101	9.81±2.39	Toplam	2763.6	417			
İlkel	İlk-orta	184	9.13±2.26	Gruplararası	19.73	2	9.87	1.98	.137
	Lise	133	8.75±2.17	Gruplariçi	2050.8	415	4.94		
	Üniver.	101	9.31±2.20	Toplam	2070.5	417			

Araştırmaya katılan öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanların farklılaşıp farklılaşmadıklarına dair ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 10‘dan görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Tablo 11. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Zayıf Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Zayıf Sayısı	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortal.	f	P
Olgun	Yok	259	11.20±2.38	Gruplararası	83.04	2	41.52	7.20	.001*
	1-2	108	10.99±2.27	Gruplariçi	2411.0	418	5.76		
	3 ve üstü	54	9.84±2.71	Toplam	2494.0	420			
Nevrotik	Yok	32	10,19±2.48	Gruplararası	28.17	2	14.08	2.15	.118
	1-2	182	9,63±2.59	Gruplariçi	2739.2	418	6.55		
	3 ve üstü	160	10,34±2.84	Toplam	2767.4	420			
İlkel	Yok	32	8,84±2.01	Gruplararası	39.22	2	19.61	4.00	.019**
	1-2	182	9,20±2.45	Gruplariçi	2049.3	418	4.90		
	3 ve üstü	160	9,73±2.59	Toplam	2088.5	420			

*Fark p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

**Fark p<0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, savunma biçimlerine ilişkin ortalama puanlarının zayıf sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ANOVA testi ile incelenmiş, zayıf sayısına göre nevrotik savunmalarda herhangi farklılaşma görülmezken, olgun ve ilkel savunmaların ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir (sırasıyla F=7.20 ve p<.01; F=4.00 ve p<.05).

ANOVA testi sonrası hangi grupların arasında savunma ortalamalarında farklılık olduğunu tespit etmek için homojenlik varsayımı sağlandığından post-hoc LSD testi yapılmıştır. Testin sonucuna göre, olgun savunmaların kullanımı açısından hiç zayıfı olmayan öğrencilerin ortalama punlarının ($\bar{x}$=11.20), 3 ve üstü zayıfı olan öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{x}$=9.84) yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür (p<.01).

Olgun savunmaların kullanımı açısından 1-2 zayıfı olan öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{x}$=10.99), 3 ve üstü zayıfı olan öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{x}$=9,84) yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür (p<.01).

İlkel savunmaları kullanım açısından 3 ve üstü zayıfı olan öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{x}$=9.73), hiç zayıfı olmayan öğrencilerin ortalama punlarından ($\bar{x}$=8.84), yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür (p<.01).

Tablo 12. Öğrencilerin Olgun, Nevrotik ve İlkel Savunma Biçimi Ortalama Puanlarının Benlik Saygısı düzeyine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Benlik Saygısı	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortal.	f	P
Olgun	Yüksek	337	10.99±2.41	Gruplararası	1.33	2	41.52	.113	.893
	Orta	74	10.88±2.48	Gruplariçi	2482.6	420	5.76		
	Düşük	12	10.75±2.66	Toplam	2483.9	422			
Nevrotik	Yüksek	337	10.01±2.51	Gruplararası	29.40	2	14.08	2.261	.106
	Orta	74	10.50±2.64	Gruplariçi	2730.6	420	6.55		
	Düşük	12	8.95±2.84	Toplam	2760.0	422			
İlkel	Yüksek	337	8.79±2.19	Gruplararası	148.83	2	19.61	15.98	.000*
	Orta	74	9.77±2.05	Gruplariçi	1955.2	420	4.90		
	Düşük	12	11.75±1.61	Toplam	2104.0	422			

*Fark p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, savunma biçimlerine ilişkin ortalama puanlarının Benlik saygısı düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ANOVA testi ile incelenmiş, benlik saygısı düzeyine göre olgun ve nevrotik savunmalarda herhangi farklılaşma görülmezken (p>.05), ilkel savunmaların ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir (F=15.98 ve p<.01).

ANOVA testi sonrası hangi grupların arasında savunma ortalamalarında farklılık olduğunu tespit etmek için homojenlik varsayımı sağlandığından post-hoc LSD testi yapılmıştır. Testin sonucuna göre, ilkel savunmaların kullanımı açısından benlik saygısı düşük olan öğrencilerin ortalama punlarının ($\bar{x}$=11.75), benlik saygısı orta ($\bar{x}$=9.77) ve yüksek ($\bar{x}$=8.79) olan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür (p<.01).

İlkel savunmaların kullanımı açısından benlik saygısı orta düzeyde olan öğrencilerin ortalama puanları ($\bar{x}$=9.77), benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{x}$=8.79) yüksektir ve bu fark p<.01düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 13. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarını Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair t Testi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm S$	sd	t	P
Narsisistik Kişilik	Kız	225	13.69±6.58	414	-3.01	.037*
	Erkek	191	15.57±.5.99			

**Fark p<.05 düzeyinde anlamlıdır.*

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisistik kişilik puan ortalamalarının cinsiyete bağlı olarak istatiksel olarak anlamlı bir faklılık gösterip göstermediğini test etmek için, normallik varsayımı da sağlandığından, t testi uygulanmıştır. Narsisitik kişilik ortalama puanlarının cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür [t(414)=-3.01, p<.05].Öğrencilerin ortalama puanlarına bakıldığında; erkek öğrencilerin narsisitik kişilik ortalama puanlarının ($\bar{X}$ =15.57) kız öğrencilerin ortalama puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}$=13.69).

Tablo 14. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortal.	f	P
Narsis.	Yok	30	17.93±5.52	Gruplararası	716.02	3	238.67	6.08	.000*
	1	178	15.24±6.39	Gruplariçi	16184.8	412	39.28		
	2-3	158	13.76±6.35	Toplam	16900.8	415			
	4 ve üstü	50	12.60±5.90						

**Fark p<0,01 düzeyinde anlamlıdır.*

Araştırmaya katılan öğrencilerin, narsisistik kişiliğe ilişkin puan ortalamaları, kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Tablo 14'de görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin

narsistik kişilik puan ortalamaları kardeş sayısına bağlı olarak farklılık göstermektedir (F=6.08 ve p<.01).

Bu işlemin ardından ANOVA ile belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için homojenlik varsayımı gerçekleştiğinden LSD testi yapılmıştır. Analiz sonucunda hiç kardeşi olmayan grubun narsisizm ortalama puanlarının ($\bar{X}$ =17.93) , 1 kardeşi olan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =15.24) yüksek olduğu ve bu farkın p<.05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Hiç kardeşi olmayan grubun narsisizm ortalama puanları ($\bar{X}$ =17.93) , 2-3 kardeşi olan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =13.76) yüksektir ve bu fark p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Hiç kardeşi olmayan grubun narsisizm ortalama puanları ($\bar{X}$ =17.93) , 4 ve üzeri kardeşi olan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =12.60) yüksektir ve bu fark p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

1 kardeşi olan grubun narsisizm ortalama puanları ($\bar{X}$ =15.24) , 2-3 kardeşi olan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =13.76) yüksektir ve bu fark p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

1 kardeşi olan grubun narsisizm ortalama puanları ($\bar{X}$ =15.24) , 4 ve üzeri kardeşi olan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}$=12.60) yüksektir ve bu fark p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 15. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarını Anne Baba Birlikteliğine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine t Testi

Değişken	Birliktelik	N	$\bar{X} \pm S$	sd	t	p
Narsisizm	Evet	374	14.25±6.44	414	-2.95	.003*
	Hayır	42	17.29±.5.04			

**Fark p<.01 düzeyinde anlamlıdır.*

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisistik kişilik puan ortalamalarının anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir faklılık gösterip göstermediğini test etmek t testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, anne babası ayrı öğrenciler ile anne

babası birlikte olan öğrencilerin narsisitik kişilik puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır [t(414)= -2.95, p<.01].

Anne-babası ayrı olan öğrencilerin narsisitik kişilik ortalamaları ($\bar{X}$ =17.29), anne-babası birlikte olan öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}$ =14.25) daha yüksektir.

Tablo 16. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Anne Eğitimi Değişkenine Göre Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Anne Eğitim	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortal.	f	P
Narsis.	İlk-orta	244	13.89±6.21	Gruplararası	285.77	2		3.56	.029 *
	Lise	93	15.77±6.54	Gruplariçi	16439.7	410	142.88		
	Ünivers.	76	15.26±6.43	Toplam	16725.5	412			

*Fark p<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre savunma narsisistik kişilik testinden aldıkları ortalama puanların farklılaşıp farklılaşmadıklarına dair ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 16‘dan görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre narsisistik kişilik testinden aldıkları ortalama puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3.56 ve p<.05).

Bu işlemin ardından ANOVA ile belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için homojenlik varsayımı gerçekleştiğinden LSD testi yapılmıştır. Analiz sonucunda annesi lise mezunu olan grubun narsisizm ortalama puanlarının ($\bar{X}$ =15.77), annesi ilkokul-ortaokul mezunu olan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =13.89) yüksek olduğu ve bu farkın p<.05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 17 Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek YönlüVaryans Analizi

Değiş.	Baba Eğitim	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortal.	f	P
Narsis.	İlk-orta	182	14.66±6.07	Gruplararası	95.99	2	47.98	1.17	.312
	Lise	130	13.98±6.75	Gruplariçi	16660.4	406	41.04		
	Üniver.	97	15.29±6.53	Toplam	16756.4	408			

Araştırmaya katılan öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre narsisistik kişilik testinden aldıkları ortalama puanların farklılaşıp farklılaşmadıklarına dair ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 17‘den görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre savunma biçimleri testinden aldıkları ortalama puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Tablo 18. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Zayıf Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Zayıf Sayısı	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortal.	f	P
Narsis.	Yok	254	14.26±6,44	Gruplararası	60.53	2	30.66	.74	.480
	1-2	106	14.94±6,52	Gruplariçi	16823.1	409	41.13		
	3 ve üstü	52	15.21±6,00	Toplam	16883.7	415			

Araştırmaya katılan öğrencilerin, narsisistik kişiliğe ilişkin ortalama puanlarının zayıf sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ANOVA testi ile incelenmiş, zayıf sayısına narsisitik kişilik puan ortalamalarında herhangi farklılaşma görülmemiştir (p>.05).

Tablo 19. Öğrencilerin Narsisistik Kişilik Ortalama Puanlarının Benlik Saygısı düzeyine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

Değiş.	Benlik Saygısı	N	$\bar{X} \pm S$	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortal.	f	P
Narsis.	Yüksek	330	15.11±6,32	Gruplararası	523.09	2	261.54	6.59	.002 *
	Orta	71	12.37±5,94	Gruplariçi	16348.0	412	39.68		
	Düşük	12	12.08±7,74	Toplam	16871.0	414			

*Fark p<0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, narsisistik kişiliğe ilişkin ortalama puanlarının benlik saygısı düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ANOVA testi ile incelenmiş, ortalamalarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir (F=6.59 ve p<.01).

ANOVA testi sonrası hangi grupların arasında ortalamalarında farklılık olduğunu tespit etmek için homojenlik varsayımı sağlandığından post-hoc LSD testi yapılmıştır. Testin sonucuna göre, narsisistik kişilik açısından benlik saygısı düzeyi yüksek olan öğrencilerin ortalama punlarının ($\bar{x}$=15.11), benlik saygısı düzeyi orta ($\bar{x}$=12.37) olan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür (p<.01).

Tablo 20. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarını Cinsiyete Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Mann Whitney U Testi

Değişken	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıralar Top.	U	z	p
Benlik S.	Kız	229	229.07	52456.50	18304,5	-3.13	.002 *
	Erkek	194	191.19	37219.50			

*Fark p<0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin Roosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı normallik varsayımı gerçekleşmediği için Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve sonuçları Tablo 20'de özetlenmiştir. Bu değerlendirmeye göre;

Analiz sonucunda kız ve erkek öğrencilerin benlik saygısı puanlarında istatiktiksel açıdan p<.001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin sıra ortalamaları (229.07), erkek öğrencilerin ortalamalarından (191.19) yüksektir. Benlik saygısı testinde puan artıkça, benlik saygısı düzeyi düşmektedir bu durumda, analiz sonucu kız öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin, erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeyinden düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 21. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarını Kardeş Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi

Değiş.	Kardeş Sayısı	N	Kareler Toplamı	X2	sd	P
Benlik Saygısı	Yok	30	212.78			
	1	178	200.94			
	2-3	158	216.36	3.91	3	.271
	4 ve üstü	50	237.33			

Araştırmaya katılan öğrencilerin Roosenberg Benlik Saygısı Ölçeği sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 22. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Anne-Baba Birlikteliğine Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Mann Whitney U Testi

Değişken	Birlikte.	N	Sıra Ort.	Sıralar Top.	U	z	p
Benlik S.	Evet	382	211.50	80793.00	7640.00	-.26	.797
	Hayır	41	216.66	8883.00			

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba birlikteliğine göre Roosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı normallik varsayımı gerçekleşmediği için Mann Whitney U testi ile incelenmiş, inceleme sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 23. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi

Değiş.	Anne eğitim	N	Kareler Toplamı	X2	sd	P
Benlik Saygısı	İlk-orta	249	210.60			
	Lise	95	214.96	.31	2	.856
	Üniv.	76	204.59			

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre Roosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı normallik varsayımı gerçekleşmediği için Kruskal Wallis testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 24. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi

Değiş.	Anne eğitim	N	Kareler Toplamı	X2	sd	P
Benlik Saygısı	İlk-orta	184	210.08			
	Lise	132	209.01	.12	2	.940
	Üniv.	100	204.92			

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre Roosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı normallik varsayımı gerçekleşmediği için Kruskal Wallis testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 25. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalama Puanlarının Zayıf Sayısına Göre Anlamlı bir Farklılaşma Gösterip Göstermediğine Dair Kruskal Wallis Testi

Değiş.	Zayıf Sayısı	N	Kareler Toplamı	X2	sd	P
Benlik Saygısı	Yok	257	204.23			
	1-2	108	207.74	4.41	2	.110
	3 ve Üstü	54	241.99			

Araştırmaya katılan öğrencilerin zayıf sayısına göre Roosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı normallik varsayımı gerçekleşmediği için Kruskal Wallis testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 26. Savunma Biçimleri Testi Alt Boyutları ile Narsisizm ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler

Savunma Biçimleri	Narsisizm	Benlik Saygısı
Olgun Savunmalar	.14*	-.08
Nevrotik Savunmalar	-.07	.07
İlkel Savunmalar	.22*	.22*
Narsisizm	1	-.21*

*Fark p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Narsisizm ile savunma biçimleri, narsisizm ile benlik saygısı, benlik saygısı ile savunma biçimleri arasındaki ilişkiyi anlamak için korelasyon analizleri yapılmıştır.

Tablo 26 incelendiğinde narsisizm ile hem olgun savunmalar (r=.14) hem de ilkel savunmalar (r=.22) arasında pozitif doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre narsisizm ile ilkel savunmalar arasındaki ilişkinin, narsisizm ile olgun savunmalar arasındaki ilişkiye göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Benlik saygısı ile ilkel savunmalar arasında pozitif doğrusal bir ilişki görülmüştür (r=.22). Bu ilişkinin korelasyon katsayısı, ilkel savunmalar ile narsisizm arasındaki korelasyon katsayısına eşittir (r=.22).

Benlik saygısı ile narsisizm arasındaki ilişkiye bakıldığında ise negatif bir ilişki olduğu görülmüştür (r=-.21). Benlik saygısı puanları artıkça benlik saygısı düzeyi düşmektedir. Bu durumda narsisizm artıkça, benlik saygısı düzeyi de artmakta; narsisizm azaldıkça benlik saygısı düzeyi de azalmaktadır.

Tablo 27. Savunma Biçimleri Alt Ölçekleri ile Narsisizm ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler

Alt Ölçekler	Narsisistik Kişilik	Benlik Saygısı
Yüceltme	.10*	-.07
Mizah	.04	.05
Beklenti	.11*	-.11*
Baskılama	.07	-.12**
Yapma Bozma	-.13**	.07
Psödo Altruizm	-.09	.11*
İdealleştirme	.12*	-.09
Karşıt Tepki Geliştirme	-.11*	.08
Yansıtma	.29	.32**
Pasif Saldırganlık	.13**	.20**
Dışa Vurma	.18**	.09
Yalıtma	.06	.12**
Değersizleştirme	.12*	.10*
Otistik Fantazi	.07	.17**
İnkar	.25**	-.00
Yer Değiştirme	.05	.20**
Disosiyasyon	.36**	-.09
Bölünme	.14**	.01
Rasyonalizasyon	-.03	.20**
Bedenselleştirme	-.00	.13**

*Fark p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

**Fark p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Savunma biçimleri ile narsisizm arasındaki ilişkiler incelenmiş ve analiz sonucunda; Narsisistik kişilik ile olgun savunmalardan yüceltme (r=.10) ve beklenti (r=.11) arasında pozitif doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Narsisizm ile nevrotik savunmalardan yapma bozma (r=-.13) ve karşıt tepki geliştirme (r=.-11) arasında negatif, idealleştirme (r=.12) ile pozitif doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Son olarak narsisizm ile ilkel savunmalardan pasif saldırganlık (r=.13), dışa vurma (r=.18), değersizleştirme (r=.12), inkar (r=.25), disosiyasyon (r=.36) ve bölünme (r=.14) arasında pozitif doğrusal bir ilişki görülmüştür.

Savunma biçimleri ile benlik saygısı arasındaki ilişki analizi sonucunda; benlik saygısı ile olgun savunmalardan beklenti (r=-.11) ve baskılama (r=-.12) arasında negatif bir ilişki görülmüştür. Benlik saygısı ile nevrotik savunmalardan psödo altruizm arasında (r=.11) pozitif bir ilişki vardır. Benlik saygısı ile ilkel savunmalardan yansıtma (r=.32), pasif saldırganlık (r=.20), yalıtma (r=.12), değersizleştirme (r=.10), otistik fantazi (r=.17), yer değiştirme (r=.20), rasyonalizasyon (r=.20) ve bedenselleştirme (r=.13) arasında pozitif doğrusal bir ilişki görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen bilgileri ve araştırma sonucunda ulaşılan bulguları literatür kapsamında tartışmaya ve sonuçları değerlendirerek önerilerde bulunmaya yer verilmiştir.

Öğrencilerin demografik özelliklerinden cinsiyet değişkeninin, kullandıkları savunma biçimleri düzeyleri ve alt testlerinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin nevrotik ve ilkel savunmaların kullanımında cinsiyet değişkeninin anlamlı bir etkisi görülmemiştir fakat olgun savunma biçimi ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Kız öğrencilerin olgun savunmaları erkek öğrencilerden daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Bu bulgu, Güleç (1994)'in yaptığı araştırma sonucu ile uyuşmaktadır. Savunma mekanizmaları ile psikopatoloji tanı ilişkisini inceleyen Güleç, kadınların olgun savunmaları erkek deneklerden daha fazla kullandıklarını bulmuştur. Nevrotik ve olgun olmayan savunmaların kullanımında ise cinsiyet etkisine dair bir bulguya rastlamamıştır. Işık (2016), çalışmasında kadınların nevrotik savunmaları daha çok kullandıklarını bildirmektedir. Savunma mekanizmaları Cinsiyet değişkeni ile savunma mekanizmalarının ilişkisini inceleyen farklı araştırmalarda ise savunma mekanizmalarında olgunluk açısından herhangi bir farklılaşma bulunamamıştır (Petraglia, Thygesen, Lecours ve Drapeau, 2009; Bond, Gardner, Christian, Sigal, 1983). Cinsiyet değişkenine göre kulanılan savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyinin farklılaşması yaş grubu ile ilgili olduğu düşünülebilir. İlkel ve nevrotik savunmaların kullanımı yaş ile azalmakta, olgun savunmaların kullanımı yaş ile

artmaktadır (Feldman, Araujo ve Steiner, 1996). Dolayısıyla farklı yaş gruplarında cinsiyet ve savunmalar arasındaki ilişkiyi değerlendirmek farklı sonuclar saptanmasına yol açıyor olabilir

Cinsiyete göre savunma mekanizmalarının alt test ortalamaları arasında farklılık bulunmuştur. Kızların, olgun savunmalardan yüceltme, mizah ve beklentiyi erkeklerden daha yüksek oranda kullandıkları, erkeklerin ise olgun savunmalardan baskılamayı kızlardan daha çok kullandıkları görülmüştür. Kız öğrenciler nevrotik savunmalardan psodö alturizmi erkek öğrencilere göre daha çok kullanmaktadır. İlkel savunmaların kullanımında ise, inkar, yer değiştirme, disosiyasyon, bölme ve bedenselleştirme savunmalarının cinsiyete göre farklılaştığı görülmüştür. Kız öğrenciler, yer değiştirme, bölme ve bedenselleştirmeyi daha fazla kullanırken, erkek öğrencilerin inkar ve disosiyasyon savunmalarını daha fazla kullandıkları görülmüştür. Güleç'in araştırmasında (1994) ise kısmen benzer sonuçlara rastlanmış; kadınların yüceltme, idealleştirme ve bedenselleştirme mekanizmalarını erkeklerden daha çok kullandıkları saptanmıştır.

Cramer (1987)'in yaptığı projektif ölçümler neticesinde, kadınların inkar, özdeşim kurma gibi içsel savunmaları kullanırken erkeklerin yansıtma gibi dışsal savunmaları kullandıklarını bulmuştur. Crammer'in içsel-dışsal savunmaların kullanımı ile ilgili hipotezini destekleyen bir diğer araştırmada, Mahalik, Cournoyer, DeEranc, Cherry ve Napolitano (1998), erkeklerin yansıtmayı daha çok kullandıklarını bulmuşlardır. Bununla birlikte, Watson ve Sinha, (1998) ise, bu araştırmada çıkan sonuca uyumlu olarak, psödo alturizmin kadınlar tarafından daha çok kullanıldığını ileri sürmektedir. Aynı araştırmada, erkeklerin baskılama, yalıtma, inkar, tüm güçlülük, değersizleştirme ve bölme mekanizmalarını daha çok kullandıkları bulunmuştur.

Psödo alturizm Cramer'in kavramsallaştırmasına göre dışsal bir savunma mekanizmasıdır. Savunma Biçimleri testini hazırlayan Bond ve arkadaşları (1983), normal grup savunmaların kullanımında cinsiyete bağlı herhangi bir farklılaşmadan söz etmezken, hasta gruptaki erkeklerin, kadınlara göre ilkel savunmaları daha çok kullandıklarını bildirmiştir. Petraglia ve arkadaşları (2009), cinsiyetin, savunmaların olgunluk düzeyinde olmasa da savunma biçimini belirlemede önemli bir etken olduğunu bulmuşlardır. Erkeklerin duyguları düzenleyici savunmaları, yalıtma, aklileştirme, fantezi ve disosiyasyon daha çok tercih etmektedir. Erkekler yine

baskılama ve yüceltme mekanizmalarından kadınlara göre daha yüksek puanlar almışlardır.

Toplum ve kişinin içinde bulunduğu çevre cinsiyet farklılığına göre, bir kadının ve bir erkeğin hangi savunmaları kullanacağını ve savunmalar aracılığıyla kendisini nasıl ifade edeceğini etkilemektedir. Kadınlar benliklerini daha ziyade duygularını dışa yansıtacak savunmaları kullanarak, erkekler ise içe yansıtacak savunmalar kullanarak korumaktadır (Brody'den aktaran Mcnichols, 2013). Özellikle bizim toplumumuzda, erkeklerin duygularını, kaygılarını kontrol etmeleri teşvik edilirken, kadınlar bu konuda daha az baskıya maruz kalmaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre farklılaşan savunmalarına baktığımızda, erkek öğrencilerin, baskılama, inkar, disosiyasyon savunmalarını daha fazla kullanıyor olmaları, bu savunmaların duyguları, kaygıları daha içsel yaşantı şeklinde ifade etmeye imkan verecek savunmalar olmaları ile alakalı olduğu düşünülebilir. Nevrotik savunmalardan, psodö altruizmin kız öğrenciler tarafından daha çok kullanılıyor olması, fedakarlığın sosyal kimlik açısından kadınlardan daha çok beklenen bir değer olması ve kadınların nevrotik çatışmalarını, fedakarlık kisvesi altında topluma daha rahat sunabilmeleri ile alakalı olabilir.

Öğrencilerin demografik özelliklerinden kardeş sayısı değişkeninin kullandıkları savunma biçimleri düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya katılanların kardeş sayısına göre savunma mekanizmalarını kullanma düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya görülmemiştir. Bu bulguya göre, savunma mekanizmalarını kullanma düzeyi ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Öğrencilerin demografik özelliklerinden anne-baba birlikteliği değişkeninin kullandıkları savunma biçimleri düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olup olmadığı incelenmiştir. Anne babası birlikte olan öğrencilerin olgun savunmaları, anne babası ayrı öğrencilere göre daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Nevrotik ve ilkel savunmaların kullanımında birliktelik değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. Boşanmış ailelerin çocukları tek bir ebeveyn ile yaşarken, anne babası ile birlikte yaşayan çocuklar, sosyal ve duygusal desteğe daha kolay erişmekte, paylaşma, uzlaşma becerileri daha çok gelişmekte ve sosyal uyumları artmaktadır (Amato ve Keith'den aktaran Öngider, 2013). Cramer (2006), çocukların ayrılık kaygısı ve engellenmeye karşı korunmak için, ilkel savunmalara başvurduklarını belirtmektedir. Anne baba birlikteliği, çocuğun ayrılık kaygısı ile baş etmesini kolaylaştırıcı bir unsur olarak

düşünülebilir. Anne baba birlikteliğinin nevrotik ve ilkel savunmaların kullanımı açısından anlamlı bir farklılaşma göstermemesi, bu düzey savunmaların kullanımını artıran başka faktörlerin varlığına bağlanabilir.

Öğrencilerin demografik özelliklerinden anne ve baba eğitim seviyesi değişkeninin kullandıkları savunma biçimleri düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya katılanların anne ve baba eğitim seviyesine göre savunma mekanizmalarını kullanma düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya görülmemiştir. Bu bulguya göre, savunma mekanizmalarını kullanma düzeyi ile anne ve baba eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Öğrencilerin demografik özelliklerinden zayıf sayısı değişkeninin kullandıkları savunma biçimleri düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden hiç zayıfı olmayan öğrencilerin, 3 ve üstü zayıfı olan öğrencilere göre daha fazla olgun savunmaları kullandıkları ve 1-2 zayıfı olan öğrencilerin 3 ve üstü zayıfı olan öğrencilere göre daha fazla olgun savunma kullandıkları görülmüştür. İlkel savunmaların kullanımı açısından, 3 ve üzeri zayıfı olan öğrencilerin, hiç zayıfı olmayan öğrencilere göre daha fazla ilkel savunma kullandıkları görülmüştür. Bu sonuçlara göre akademik başarı ile savunmaların kullanımı arasında bir ilişki görülmektedir. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin olgun savunmaları daha çok kullandıkları, akademik başarısı düşük öğrencilerin ise ilkel savunmaları daha çok kullandıkları görülmektedir. Bu bulgular, savunmalar ile akademik performans arasındaki ilişkiyi inceleyen Negrii'nin (2014) bulgularıyla uyumludur. Negrii (2014) ilkel savunmalar ile düşük okul performansı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Olgun savunmaların ise yüksek akademik başarıyı öngördüğünü belirtmiştir. Cramer (1999), egonun iki önemli işlevi olan savunmalar ile zeka arasındaki ilişkiyi benlik gelişimi düzeyini tahmin etmek için incelemiş, araştırması sonucunda zeka ile savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki bulamamasına rağmen, her iki değişkenin de ego düzeyini belirlemede kullanılabileceğini bulmuştur

Akademik başarı için dürtü kontrol, bastırma, erteleyebilme, plan yapma gibi ego fonksiyonlarının yeterince iyi çalışması gerekir. Öğrencinin, haz verici eylemleri öteleyebilmesi, sınıf içinde ve sınıf dışında akademik başarı için gereken çalışmaları yapabilmesi, öğrenme ortamının getirdiği kaygı ile baş edebilmesi için egosunun yeterince güçlü olması lazımdır. Ego, dürtüyü bastırarak ve diğer savunmaları kullanarak tutar. Olgun savunmaların kullanımı olgun bir ego yapısına, ilkel

savunmaların kullanımı ise zayıf bir ego yapısına işaret eder. Bu anlamda, araştırmadan çıkan sonuç, beklentiye paralel olmuştur. Tüm bu veriler doğrultusunda sonuçlar, akademik başarının yalnızca zeka ile değil, aynı zamanda dış dünyayla ilişki kurma biçimini etkileyen savunma mekanizmalarıyla da ilişkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte sonuçlar; olgun savunmaların akademik başarıyı artırdığı ya da yüksek akademik başarının olgun savunmaların gelişimini desteklediği şeklinde iki yönlü olarak değerlendirilebilir. Akademik başarı ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin nedensellik bağlamında incelenmesi bu konuyla ilgili detaylı veriler sağlayabilir.

Öğrencilerin benlik saygısı düzeyi değişkeninin, kullandıkları savunma biçimleri düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda olgun ve nevrotik savunmaların kullanım düzeyi ile benlik saygısı düzeyi arasında bir ilişki bulunamazken, benlik saygısı düşük olan öğrencilerin ilkel savunmaları, benlik saygısı düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Benlik saygısı orta olan öğrenciler, ilkel savunmaları, benlik saygısı yüksek olan öğrencilerden daha fazla kullanmaktadır. Bu sonuçlar benlik saygısı düzeyi ile ilkel savunmaların kullanım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, benlik saygısı düştükçe, ilkel savunmaların kullanımının artığını göstermektedir. Düşük benlik saygısına sahip kişiler dışarıdan gelen olumsuz etkilere karşı daha duyarlıdır. Yüksek benlik saygısına sahip kişiler ise dış etkilere karşı daha dayanıklıdır. Bu yüzden düşük benlik saygısına sahip kişilerin, benlik saygısını tehdit eden durumlar karşısında daha savunmacı olması ve daha ilkel savunmaları kullanması olağan bir sonuç gözükmektedir.

Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin narsisistik kişilik puanlarının kız öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç literaturdeki birçok araştırma ile uyumludur (Foster, Campbell, Twenge, 2003; Bushman & Baumeister, 1999; Grijalva ve arkadaşları,2015). Narsisizmi tanımlayan kriterlerden otoriterlik, güçlü olma isteği, öfkenin fiziksel olarak ifade edilmesi gibi özellikler birçok toplumda olduğu gibi bizim toplumumuzda da erkek cinsiyet rolüne daha uygundur. Narsisizm gibi kişilik özelliklerinin cinsiyete göre neden farklılık gösterdiğine dair en güçlü yorum toplumsal rol teorisinden gelmiştir. Bu teoriye göre, kadın ve erkeğe atfedilen cinsiyet rolleri ve kişilik özellikleri biyolojik bir farklılıktan değil, toplumda kalıplaşmış bakış açılarının, yetişmekte olan kadın ve erkeğin bu rolleri benimsemesinden kaynaklanmaktadır (Grijalva ve arkadaşları, 2015).

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisistik kişilik puan ortalamalarının kardeş sayısına göre farklılaştığı görülmüştür. Hiç kardeşi olmayan kişilerin puan ortalamaları, 2-3 kardeşi olan ve 4 ve üzeri kardeşi olan kişilere göre daha yüksektir. 1 kardeşi olan kişilerin puan ortalamaları, 2-3 kardeşi ve 4 ve üzeri kardeşi olan gruba göre daha yüksektir. Tek çocuk olan kişilerin, çok kardeşe sahip kişilere göre daha narsisistik oldukları görülmektedir. Kardeş sayısının fazla olması, kardeşler arası paylaşım, fedakarlık, empati gibi deneyimleri artırır. Narsisistik özelliklerin oluşumunda ebeveynin çocuğu biricik ve özel görmesi, aşırı değer vermesinin de payı bulunmaktadır (Horton ve ark.,2006). Tek çocuğa sahip ebeveynlerin tüm ilgisinin çocuk üzerinde olması ve çocuğa aşırı değer vermeleri, çok çocuğa sahip ebeveynlerin ise ilgisinin kardeşler tarafından paylaşılması bu hipotezi destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılanların anne baba birlikteliğine göre narsisistik kişilik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Bu bulguya göre, anne babası ayrı olan öğrencilerin, narsisistik puan ortalamaları daha yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre narsisistik kişilik testinden aldıkları ortalama puanların farklılaştığı görülmüştür. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin annesi ilk-ortaokul mezunu olan öğrencilere göre narsisistik kişilik testi ortalamaları daha yüksektir. Araştırmaya katılanların baba eğitim düzeyine göre narsisistik kişilik ortalamaları arasında ise anlamlı bir farklılaşmaya görülmemiştir. Bu bulguya göre, narsisistik kişilik ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Anne eğitim düzeyi ile narsisitik puan ortalamaları arasındaki pozitif ilişki olmasına rağmen, baba eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişki bulanamaması, çocuğun kişilik gelişiminde ve eğitiminde annenin babaya göre daha aktif rolünün olması ile ilgili olabilir. Eğitimli annelerin, çocuklarından beklentilerinin daha yüksek olduğu, yüksek beklenti düzeyininde çocuğun narsisizm oranını artırdığı söylenebilir (Horton ve ark., 2006).

Araştırmaya katılan öğrencilerin zayıf sayısına göre narsisistik kişilik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmaya görülmemiştir. Bu bulguya göre, narsisistik kişilik ile zayıf sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Benzer şekilde öğrencilerin zayıf sayısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Benlik saygı ile akademik başarı arasında pozitif yönde ilişki tespit eden araştırmalar olmasına rağmen (Bayani, 2013; Sabırlı, 2016) anlamlı ilişki tespit edemeyen araştırmalarda bulunmaktadır (Çankaya, 1997).

Araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygısı düzeyine göre narsisistik kişilik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Benlik saygısı düzeyi yüksek olan öğrencilerin narsisistik kişilik puan ortalamaları, benlik saygısı düzeyi orta olan öğrencilerin ortalamalarından daha yüksektir. Narsisizm ile psikolojik sağlık arasında pozitif ilişki bulan birçok araştırma vardır (Schmitz, Kugler, Rollnik, 2003). Rosenthal ve Hooley (2010), bu araştırmaların ortak özelliklerinin ölçüm aracı olarak NKE'yı kullanmaları olduğunu bildirmişlerdir. Yazarlara göre bu problemli bir durumdur çünkü NKE'nin birçok maddesi narsisizm özelliklerinden çok benlik saygısını ölçüyor gözükmektedir. Rosenthal ve Hooley (2010), NKE'nin narsisitik özellikleri ölçmede yetersiz kaldığını ve narsisizmin psikolojik sağlıkla ilişkili çıkmasının, narsisizm kavramının büyük oranda benlik saygısı ile çakışmasının neticesi olduğunu bildirmişlerdir.

Narsisizm ile benlik saygısının sosyal görünümünü birbirinden ayırt etmek güçtür. Mesela, atılganlık, kendine güven gibi özellikler hem benlik saygısını hem de narsisizmi niteleyen özelliklerdir. Bazı klinisyenlerin, narsisizmi yüksek benlik saygısı ile tanımlamalarına rağmen, bu görüş, narsisitlerin düşük ya da kırılgan benlik saygısına sahip oldukları hipotezi ile yer değiştirmiştir (Bosson ve ark, 2008, Zeigler-Hill, 2006). Bu araştırmada çıkan sonuç, ölçüm aracı olarak kullandığımız NKE'nin klinik olarak narsisit olarak tanımlanan bir populasyon üzerinde değilde, normal bir populasyon üzerinden toplanan verilere dayanıyor olması ve envanterin narsisitik özellikler ile yüksek benlik saygısı özelliklerini ölçmede bir çakışma yaratması ile alakalı gözükmektedir.

Araştırma sonucunda kız öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin erkek öğrencilerden daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu konuda yurt içinde yapılan araştırmalar farklı sonuçlar vermektedir. Bazı araştırmalarda, benlik saygısı kadınlarda daha yüksekken (Saygılı, Kesecioğlu ve Kırıktaş, 2014; Altıok, Koruklu ve Ek, 2010), bazı araştırmalarda benlik saygısında cinsiyete bağlı bir farklılaşma görülmemiştir (Yıldız ve Çapar, 2010; Sungur ve Yüksek, 2009). Bu sonuçlar, benlik saygısı düzeyinin cinsiyet yanında farklı değişkenlerden etkilenebildiği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin kullandıkları savunma biçimleri ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma neticesinde, narsisizm ile hem olgun savunmalar hem de ilkel savunmalar arasında pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Elde edilen sonuçlara göre narsisizm ile ilkel savunmalar arasındaki ilişkinin, narsisizm ile olgun savunmalar arasındaki ilişkiye göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç yukarıda değerlendirilen NKE'nin klinik olarak narsisist olarak tanımlanan bir populasyon üzerinde değil de, normal bir populasyon üzerinden toplanan verilere dayanıyor olması ve envanterin narsisitik özellikler ile yüksek benlik saygısı özelliklerini ölçmede bir çakışma yaratması ile ilgili olabilir. Bir başka ifadeyle olgun savunmaları kullanan narsisistik kişilerin, aslında yüksek benlik saygısına sahip kişiler olması olasıdır.

Narsisistik kişilik ile olgun savunmalardan yüceltme ve beklenti arasında pozitif doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Narsisizm ile nevrotik savunmalardan yapma bozma ve karşıt tepki geliştirme arasında negatif, idealleştirme ile pozitif doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Son olarak narsisizm ile ilkel savunmalardan pasif saldırganlık, dışa vurma, değersizleştirme, inkar, disosiyasyon ve bölünme arasında pozitif doğrusal bir ilişki görülmüştür.

Öğrencilerin kullandıkları savunma biçimleri ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Benlik saygısı ile ilkel savunmalar arasında pozitif doğrusal bir ilişki görülmüştür. Bu ilişkinin korelasyon katsayısı, ilkel savunmalar ile narsisizm arasındaki korelasyon katsayısına eşittir. Benlik saygısı puanları artıkça benlik saygısı düzeyi düşmektedir. Buna göre, benlik saygısı düzeyi düştükçe, ilkel savunmaların kullanımı artmaktadır. Bu sonuç, narsisizm ile düşük benlik saygısı arasında bir ilişki olduğu varsayımını destekler niteliktedir. Narsisizm ve düşük benlik saygısı ile ilkel savunmaların kullanımı arasında bir ilişki vardır.

Savunma biçimleri alt testleri ile benlik saygısı arasındaki ilişki analizi sonucunda; benlik saygısı ile olgun savunmalardan beklenti ve baskılama arasında negatif bir ilişki görülmüştür. Benlik saygısı artıkça, beklenti ve baskılama savunmalarının kullanımı artmaktadır. Benlik saygısı ile nevrotik savunmalardan psödo altruizm arasında pozitif bir ilişki vardır. Benlik saygısı artıkça, psödo altruizm savunmasını kullanım azalmaktadır. Benlik saygısı ile ilkel savunmalardan yansıtma, pasif saldırganlık, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantazi, yer değiştirme, rasyonalizasyon ve bedenselleştirme arasında pozitif doğrusal bir ilişki görülmüştür. Benlik saygısı azaldıkça, yansıtma, pasif saldırganlık, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantazi, yer değiştirme, rasyonalizasyon ve bedenselleştirme savunmalarının kullanımı artmaktadır.

Benlik saygısı yüksek kişilerin stresli durumlarla baş etme becerileri daha gelişmiştir. Yüksek benlik saygısına sahip kişilerin, başarısızlık durumunda, geçmiş başarılarına odaklandıkları, başarısızlık durumun yarattığı olumsuz duygularla daha rahat başa çıkabildikleri görülmüştür (Brown ve Smart, 1991). Baskılama mekanizması, rahatsızlık veren duyguları erteleyebilmeyi ve daha olumlu durumları odaklanabilmeyi içermektedir. Beklenti savunması ise, olumsuz bir duruma karşı önceden tedbir alabilmeyi, hazırlık yapabilmeyi içermektedir. İnsanlar benlik kavramlarıyla tutarlı geribildirimleri kabul etmeye yatkındırlar (Stroy'dan aktaran Burger, 2006). Yüksek benlik saygısına sahip kişilerin, benliklerine yönelik tutumları olumludur. Bu duygularını pekiştirecek şekilde davranmaları, olumsuz bir sonuç ihtimaline karşı gerekli tedbirleri almaları olasıdır.

Benlik saygısı ortalama puanları ve narsisisistik kişilik ortalama puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Benlik saygısı artıkça, narsisitik kişilik puan ortalamalarıda artmaktadır. Yukarıda bahsedilen benlik saygısı düzeyi ile narsisizm ortalamaları arasında farklılaşma olduğuna dair analiz sonucunu teyit eden bir ilişki bulunmuştur.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına dönük önerilere yer verilmiştir.

Ülkemizde savunma mekanizmaları ve narsisizm üzerine yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Savunma mekanizmalarına göre narsisizm ve benlik saygısını karşılaştıran bu araştırma bu anlamda ilk olma özelliğine sahiptir. Her ne kadar yurt dışında narsisizm ve savunma mekanizmaları üzerine yapılan bir hayli çalışma varsa da, Bundan sonra araştırmacıların yapacakları savunma mekanizmaları, benlik saygısı, narsisizm ve bu kavramlar arasındaki ilşkileri inceleyen araştırmalar literatüre katkı sağlayacaktır.

Savunma Mekanizmaları baş etme stratejilerinden farklı olarak kişinin bilinçli farkındalığının dışında çalışır. Yani kişi savunmalarının farkında değildir. SBT testi bir kağıt kalem testidir ve yanıtlayan kimselerin bilinçli cevaplar verme olasılığı yüksektir. Bu yüzden SBT testinin bilinç dışı işleyen savunmaları yeterince ortaya çıkaramayacağı eleştiri konusu olmuştur (Davidson,1998). Savunmaları ölçmek için farklı araçlardan da yararlanılması bu kısıtlılığı önleyebilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda savunma

mekanizmalarını ölçen projektif testler kullanılması ve/veya savunma mekanizmalarını değerlendiren yeni ölçekler geliştirip kullanılması yararlı olabilir.

Ölçüm araçlarından NKE, birbiriyle sıklıkla karışan narsisizm ile yüksek benlik saygısı özelliklerini ayırt etmekte yetersiz kaldığı şeklinde eleştirilebilmektedir. Bununla Birlikte, NKE, narsisistik kişiliğin ölçümünde en yaygın kullanılan ölçektir. Narsisizm ile yüksek benlik saygısını ayırt edip değerlendiren, Türkçe geçerlik güvenirliği tamamlanmış bir başka ölçek bulunmamaktadır. NKE testinin bir özelliği de narsisizmin alt türlerinden büyüklenmeci narsisizmi ölçüyor olmasıdır. Çalışmanın bu bağlamda kırılgan narsisizm göz önüne alınarak genişletilmesinde fayda vardır.

KAYNAKLAR

Akhtar, S. ve Thomson, J.A.(1982). Overview: Narcissistic Personality Disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139, 12-20.

Akıncı, İ.(2015). The Relationship between the Types of Narcissism and Psychological Well-being: The Roles of Emotions and Difficulties in Emotion Regulation. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altıok, H., Ek, N., Koruklu, N. (2010) Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1). http://dergi.adu.edu.tr/egitimbilimleri/

Amerikan Psikiyatri Birliği.(1991). DSM-III-R. Ertuğrul Köroğlu (Çev.). İstanbul: Hekimler

Amerikan Psikiyatri Birliği.(2007).DSM-IV. Ertuğrul Köroğlu (Çev.). İstanbul: HYB

Amerikan Psikiyatri Birliği.(2013).DSM-V. Ertuğrul Köroğlu (Çev.). İstanbul: HYB

Andrews, G., Singh, M. ve Bond M. (1993) The Defense Style Questionnaire. *Journal of Mental Disorders*, 181, 246-256.

Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.

Barry, C. T., Grafeman, S. J., Adler, K. K. ve Pickard, J. D. (2007). The Relations among Narcissism, Self-esteem and Delinquency in a Sample of at-risk Adolescents. *Journal of Adolesence*, 30, 933-944.

Baumeister, R.F.(Ed.) (1993) Understanding the Inner Nature of Low Self-Esteem: Uncertain, Fragile, Protective, and Conflicted Self Estem: The Puzzle of Low Self-Regard. 3, 201-218, New York: Plenum

Baumeister, R.F., Smart, L., Boden, J. (1996) Relation of Threatened Egotism to Violence and Aggression: The Dark Side of High Self-esteem. *Psychological Review*, 103(1), 5-33. http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.103.1.5

Baumeister, R.F., Campell, J., Krueger, J., Vohs, K. (2003). Does High Self Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness or Healthier Lifestyles. *Psychological Science In The Public Interest*, 4(1).

Bayani, A. A. (2013). Self-esteem and Academic Achievement. International Conference on Teaching and Learning. Bangkok, Thailand. http://www.teachlearn.org/

Blackman, J.S. (2012). Zihnin Kendini Koruma Yolları, İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları

Bodur, F. (1999). Defense Style Questionnare (Savunma Biçimleri Testi) Ego Savunma Mekanizmaları Testinin Türkçe Form Dil Eşdeğerliği, Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Bond, M., Gardner, S.T., Christian, J. ve Sigal, J.J. (1983). Empirical Study of Self-Rated Defense Styles. *Archives of General Psychiatry*, 40, 333-338.

Bosson, J.K, Lakey, C.E., Campbell, W.K., Zeigler-Hill, V., Jordan C.H., Kernis, M.H. (2008) *Social and Personality Psychology Compass*, 2(3), 1415-1439

Bosson, J.K., Brown, R.P., Zeigler-Hill, V. ve Swann, WB. (2003) Self-Enhancement Tendencies Among People With High Explicit Self-Esteem: The Moderating Role of Implicit Self-Esteem. *Self and Identity*, 2, 169 -187, DOI:10.1080/15298860390208801

Branden, N. (1969) The Psychology of Self-Esteem. New York: Bantam. http://www.al-edu.com/wp-content/uploads/2014/05/Branden-The-Psychology-Of-Self-Esteem-1966-2001.pdf

Brown, J.D. Smart S.A (1991). The Self and Social Conduct: Linking Self Representations to Prosocial Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 368-375.

Brummelman, E. Thomaes, S. Sedikides, C. (2016). Separating Narcissism from Self-Esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 25(1), 8-13 Doi:10.1177/0963721415619737

Bushman, B.J. Baumeister, R.F. (1998) Threatened Egotism, Narcissism, Self-esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-Love or Self-Hate Lead to Violence? *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 219- 229, Doi: 0022-3514498

Burger, J.M.(2006). Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu (Çev.). Kaknüs: İstanbul

Campell, WK., Rudich, E.A., Sedikides, C.(2002). Narcissism, Self-Esteem, and The Positivity of Self Views: Two Portraits of Self-love. Personality and Social Psychology Bulletin, 28(3), 58-368. http://www.southampton.ac.uk/~crsi/ggCampbell Rudich Sedikides_2002 PSPB.pdf

Campbell, WK., Foster, JD. (2007).The Narcissistic Self: Background, and Extended Agency Model and Ongoing Controversies, (Ed.) Constantine Sedikides, Steven J. Spencer The Self, New York: Psy http://www.joshuadfoster.com/campbellfoster2007chap.pdf

Cast, A.D., Burke, P.J.(2002). A Theory of Self-Esteem, *Social Forces*, 80(3), 1041-1068.Doi:https://doi.org/10.1353/sof.2002.0003

Cooley, CH. (1902).The Looking Glass-Self. Human Nature and The Social Order. New York: Scribner's, 179–185. Erişim:http://facweb.northseattle.edu/ratkins/ClassMaterials/Scans Diagrams/SOC101/Soc101Activities/05C-Looking-Glass_Self.pdf

Cooper, A.M. ve Michels, R.(1988) Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (DSM-III-R). *The American Journal of Psychiatry*.145(10), 1300-1301, http://dx.doi.org/10.1176/ajp.145.10.1300

Cooper, AM., Ronningstam, E. (1992). Narcissistic Personality Disorder. Washington, DC: American Psychiatric Press.

Cramer, P. (1987). The Development of Defense Mechanisms. *Journal of Personality*. 55, 597-614.

Cramer, P.(1999). Ego Functions and Ego Development: Defense Mechanism and Intelligence as Predictors of Ego Level. *Journal of Personality*. 67(5).

Cramer, P.(2009). Seven Pillars of Defense Mechanism Theory. Annual Meeting of the Rapaport-Klein Study Group. www.psychomedia.it/rapaport-klein

Croker, J.,Wolfe, CT. (2001).Contingencies of Self-worth. *Psychological Review*, 108(3), 593-623. http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.108.3.593

Çankaya, Ö.(1997). The Relationship among Test Anxiety, Self-Esteem and Academic Achievement in Eleventh Grade Students. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çuhadaroğlu, F(1986). Adolesanlarda Benlik Saygısı. Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.

Davidson, K., MacGregor, M.W. (1998). A Critical Appraisal of Self Report Defence Mechanism Measures. *Journal of Personality*, 66(6).

Dickinson, K., Pincus A.(2003). Interpersonal Analysis of Grandiose and Vulnerable Narcissism. *Journal of Personality Disorders* Doi:10.1521/pedi.17.3.188.22146.

Dilek, H. ve Aksoy, A.B. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı ile Anne Babalarının Benlik Saygısı Arasındaki İİİşkinin İncelenmesi. *Ahi Evren Üniversitesi Kırşehir Eğtim Fakultesi Dergisi*, 14(3), 95-109.

DiPierro, R., Mattavelli, S., Gallucci, M. (2016). Narcissistic Traits and Explicit Self-Esteem: The Moderating Role of Implicit Self-View. *Front Psychology*, .7(1815). doi:10.3389/fpsyg.2016.01815

Emmons, R.(1984). Factor Analysis and Construct Validity of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment* , 48:3 http://dx.doi.org/10.1207/s15327752jpa4803_11

Emmons, R.(1987) Narcissism: Theory and Measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 11-17

Epstein, S. (1973) The Self-Concept Revisited: or A Theory of a Theory. *American Psychologist*, 28(5), 404-416. http://dx.doi.org/10.1037/h0034679

Erbil, N., Divan, N., Önder, P.(2006). Ergenlerin Benlik Saygısına Ailelerinin Tutum ve Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 8(3) Sayı:10

Feldman, S. S., Araujo, K. B., ve Steiner, H. (1996). Defense mechanisms in Adolescents as a Function of Age, Sex, and Mental Health Status. J*ournal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 35,* 1344-54.

Fenichel, O.(1974) Nevrozların Psikoanalitik Teorisi. Çev. S.Tuncer, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları (Özgün eser 1945)

Festinger, L (1954) A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations*, 7 (117). Doi:10.1177/001872675400700202 http://www2.psych.ubc.ca/~schaller/528Readings/Festinger1954.pdf

Finzi-Dottan, R. Karu, T. (2006). From Emotional Abuse in Childhood to Psychopathology in Adulthood: A Path Mediated by Immature Defense Mechanisms and Self-Esteem *The Journal of Nervous and Mental Disease*.194:8.Doi: 10.1097/01.nmd.0000230654.49933.23

Foster, J.D., Campbell, W.K.. Twenge, J.M (2003). Individual Differences in Narcissism: Inflated Self-Views across the Lifespan and around the World. *Journal of Research in Personality*, 37, 469–486. Doi:10.1016/S0092-6566(03)00026-6

Freud, S .(1894). The Neuro-Psychoses Of Defense. http://ftp.lutecium.org/.../1894_the_neuro_psyc.

Freud, S. (2006) Cinsellik Üzerine. Emre Kapkın (Çev.). İstanbul: Payel (Özgün eser 1905 tarihlidir).

Freud, S.(2006) Narsisizm üzerine ve Scherber Vakası. Mustafa Atakay. (Çev.) İstanbul: Metis. (Özgün eser 1914 tarihlidir)

Freud, S.(1998) Totem ve Tabu. Niyazi Merkes (Çev.) (Özgün eser 1913 tarihlidir). http://vivobook.com/blog/Kitab/Sigmund Freud Totem ve Tabu.pdf

Freud, S.(2017). Çocukta Fobinin Analizi: Küçük Hans Vakası. Dilman Muradoğlu (Çev.). İstanbul: Say (Özgün eser 1909 tarihlidir).

Freud S.(2014). Yas ve Melankoli. Aslı Emirsoy (Çev.) İstanbul: Telos (Özgün eser 1914.)

Freud S.(2001). Haz İlkesinin Ötesinde ve Ben ve İd Ali Babaoğlu. (Çev.) İstanbul: Metis.(Özgün eser 1923.)

Freud, S.(2000) Meta Psikoloji. Aziz Yardımlı (Çev.) İstanbul: İdea

Freud, S.(2013) Histeri Üzerine Çalışmalar. Dr.Emre Kapkın. (Çev.). İstanbul: Payel (Özgün eser 1895.)

Freud, A. (2004).Ben ve Savunma Mekanizmaları. Yeşim Erim. (Çev.) İstanbul: Metis (Özgün eser 1936 tarihlidir).

Gabbard, GO.(1989). Two Subtypes of Narcissistic Personality Disorder. *Bulletin of The Menninger Clinic*, 53, 527-532

Gecas, V.(1982).The Self Concept. *Annual Review Sociology*, 8: 1-33.

Gecas, V. ve Schwalbe M.L.(1983). Beyond the Looking-Glass Self: Social Structure and Efficacy-Based Self-Esteem. *Social Psychology Quarterly*, 46(2), 77-88 http://www.ssc.wisc.edu/~jpiliavi/965/gecasschwalbe.pdf

Gençtan, E.(2014). Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul: Metis

Granmaye pour, S., Nezhad, M A.,Sabooni, M.ve Mir ahmadi, H. (2011) Can Defense Styles Predict Psychopathology in Adolescents? *Social and Behavioral Sciences*. 30, 590-595 http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.114

Greenwald, AG., Farnham, SD.(2000). Using the Implicit Association Test to Measure Self-esteem and Self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(6),1022-1038. http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.550.47&rep=rep1&type=pdf

Grijalva, E., Newman, D., Tay, L., Donnellan, M., Harms, P., Robins, R.ve Yan, T. (2015). Gender Differences in Narcissism: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin* 141(2) 261-310. doi: 10.1037/a0038231

Güleç, N.(1994). Savunma Mekanizmaları ve Psikopatolojik Tanı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitisü.

Haan, N. (1963).Coping and Defense Mechanisms Related to Personality *Inventories.Journal of Consulting Psychology*, 29(4), 373-378. http://dx.doi.org/10.1037/h0022410

Hartman, H. (2004). Ben Psikolojisi ve Uyum Sorunu. Banu Büyükkal (Çev.). İstanbul: Metis (Özgün eser 1958 tarihlidir)

Hatipoğlu, Z. (1996). Ergenlik Çağındaki Öğrencilerin Benlik Tasarım Düzeyleri ile Algılanan Anne Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Horney, K. (2011). Nevrozlar ve İnsan Gelişmi. Emre Erbatur (Çev.). Sel: İstanbul, (Özgün eser 1950 tarihlidir).

Horton, RS., Bleau, G., Drwecki, B.(2006). Parenting Narcissus: What Are the Links Between Parenting and Narcissism? *Journal of Personality*. 74(2), 345–376 Doi:10.1111/j.1467-6494.2005.00378.x http://www.sakkyndig.com/psykologi/artvit/horton2006.pdf

Işık, I.G.(2016). Object Relations, Perceived Parental Rearing Styles, and Defense Mechanisms in Relation to Personality Traits and Symptoms of Personality Disorders. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

James, W. (1890).The Principle of Psychology. Clasics in The History of Psychology.Chapter:10 http://psychclassics.yorku.ca/James/Principles/prin10.htm.

Jordan, C.H., Spencer, S.J., Zanna, M.P., Hoshino-Browne, E.ve Correll, J.(2003) Secure and Defensive High Self Esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*. 91,16-32.

Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel

Kernberg, O. (2012) Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm.(3.Baskı), Mustafa Atakay (Çev.).İstanbul: Metis (Özgün eser 1975)

Kernis, M.H, Grannemann, BD., Barclay, LC.(1989).Stability Level Of the Self Esteem as Predictors of Anger Arousal and Hostility. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(6), 1013-1022. http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.56.6.1013

Kernis, M.H (2003). Toward a Conceptualization of Optimal Self-Esteem. *Journal Psychology Inquiry An International Journal for the Advencemet of Psychological Theory*. 14(1). http://dx.doi.org/10.1207/S15327965PLI1401_01

Kernis, M.H (2005). Measuring Self-Esteem in Context: The Importance of Stability of Self-Esteem in Psychological Functioning, *Journal of Personality*.73(6), 1569–1605 Doi:10.1111/j.1467-6494.2005.00359.x

Kızıltan, H. (2000). Narcissictic Personality Inventory Ölçeğinin Türkçe Formunun Eşdeğerliliği, Güvenirlik, Geçerlilik Çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Klein, M. (2015).Çocuk Psikanalizi. Ayşegül Demir (Çev.). İstanbul: Pinhan (Özgün eser 1932)

Kohut, H. (2013) Kendiliğin Yeniden Yapılanması. Mustafa Atakay (Çev.). İstanbul: Metis (Özgün eser 1977)

Kohut, H. (2015) Kendiliğin Çözümlenmesi. Cem Atabaşoğlu, Banu Büyükkal, Cüneyt İşcan (Çev.). İstanbul: Metis (Özgün eser 1971)

Leary, M.R., Tangney, J.P. (2012). Handbook of Self and Identity New York: The Guilford Press.

Lieberman, A.R. (2012).Terapistler için Kişilik Bozuklukları Rehberi. (İçinde) Narsisistik Kişilik Bozukluğu. Mirel Benveniste (Çev.). 110-138 İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları

Mahalik, J.R., Cournoyer, R.J., DeFranc, W., Cherry, M. ve Napolitano, J.M.(1998). Men's Gender Role Conflict and Use of Psychological Defenses. *Journal of Counseling Psychology*, 45, 247-255

Mahler M.(2005). İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu. Ali N.Babaoğlu (Çev.). İstanbul: Metis (Özgün eser, 1975)

Masterson, J.(2009).Gerçek Kendilik. Pınar Üzeltüzenci (Çev.). İstanbul: Litera

Masterson, J., Klein, R. (Edit.) (2009). Kendilik Bozukluklarının Psikoterapisi. Miral Benveniste, Pınar Özdemir (Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları

Mcnichols, A. (2013). Low Self-Esteem, Gender and Defence Mechanisms Among Depressive Disorders. Doctoral Dissertation, The Faculty of The Adler School Of Proffessional Psychology.

Miller, J. D., Campbell, W. K. (2008). Comparing Clinical and Social–Personality Conceptualizations of Narcissism. *Journal of Personality*, 76, 449–476.

Morf, C.C ve Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the Paradoxes of Narcissism: A Dynamic Self-Regulatory Processing Model. *Journal Psychology Inquiry: An International Journal for the Advencemet of Psychological Theory.* 12(4). http://dx.doi.org/10.1207/S15327965PLI1204_1

Myers, DG., Diener, E.(1995) Who is Happy? *Psychological Science*, 6(1) 10-19. http://gruberpeplab.com/3131/MyersDiener1995_Whoishappy.pdf

Negrii, V.(2014). Psychological Defense and School Students Academic Performance. *Social and Behavioral Sciences*, 146, 275-278 Doi: 10.1016/sbspro.2014.08.128

Öngider, N.(2013). Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2013; 5(2):140-161 doi:10.5455/cap.20130510

Özakkaş, T.(2008). Bütüncül Psikoterapi. İstanbul: Litera

Özdemir, B.(2014). The Relationship between Narcissism, Perceived Parental Attitudes, Romantic Relationships and Sexual Attitudes. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Öztürk, O. (1989) Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. İstanbul: Evrim

Peker, C.(2015). Ergenlerde Algılanan Ebeveynlik Stilleri, Narsisizm, Psikolojik ve Sosyal Uyum. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi.

Petraglia, J, Thygesen, KL. Lecours, S. Drapeau, M.(2009). Gender Differences in Self Reported Defense Mechanism: A Study Using the New Defense Style Questionnaire-60. *American Journal of Psychotherapy*, 63.1, 87-99.

Pincus, A. L. ve Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological Narcissism and Narcissistic Personality Disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 421-426.

Pulver, S.E. (1970). Narcissism: The Term and the Concept. *Journal of American Psychoanalytic Association*.18(2) http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/000306517001800204?journalCode=apaa

Raskin, R.N ve Hall, C.S. (1979). A Narcissistic Personality Inventory. *Psychological Reports*, 45(2), 590. http://dx.doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590

Raskin, R.N ve Terry, H. (1988) A principal Compenents Analysis of the Narsisitic Personality Inventory and Further Evidence of its Construct Validity. *Journal of Personality and Social Psychology*.54(5), 890-902. http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.501.6082&rep=rep1&type=pdf

Raskin, R., Novacek, I., ve Hogan, R. (1991). Narcissism, Self-esteem, and Defensive Self-Enhancement. *Journal of Personality*, 59,19-38

Rhodewalt, F. ve Morf, C. C. (1998). On Self-Aggrandizement and Anger: A Temporal Analysis of Narcissism and Affective Reactions to Success and Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 672–685.

Rosenberg, M. (1965). Society and the Adolescent Self-image. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., Rosenberg F. (1995). Global Self-Esteem and Specific Self-Esteem: Different Concepts, Different Outcomes. *American Sociological Review*. 60(1),141-156 http://www.jstor.org/stable/2096350

Rosenthal, S.A., Hooley J.M. (2010) Narcissism Assessment in Social-Personality Research: Does the Association between Narcissism and Psychological Health

Result from a Confound with Self-Esteem? *Journal of Research in Personality* 44, 453-465. Doi:10.1016/j.jrp.2010.05.008

Rozenblatt, S. (2002) In Defence of Self: The Relationship of Self- Esteem and Narcissim to Aggressive Behavior Long Island University, Psychology. Unpublished Doctoral Dissertation. USA.

Sabırlı, L.(2016) Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Benlik Saygısı ve Akademik Başarıları ile İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarıkaya, A.(2015) 14-18 Yaş arası Ergenlerin Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Saygılı, G., Kesecioğlu, T.İ.,Kırıktaş, H. (2014). Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Eğtim Öğretim Araştırmaları Dergisi* 4(2), 21

Schmitz,N., Kugler,J.,Rollnik, J. (2003) On the Relation between Neuroticism, Self-Esteem, and Depression:Results from the National Comorbidity Survey. *Comprehensive Psychiatry*: 44(3), 169–176 http://dx.doi.org/10.1016/S0010-440X(03)00008-7

Sedikes, C., Rudich, E.A., Gregg, A.P., Kumashiro, M. ve Rusbult, C.(2004). Are Normal Narcissists Psychologically Healthy? Self Esteem Maters. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87,400-4016. http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.915&rep=rep1&type=pdf

Simon, W.E., ve Simon, M.G. (1975). Self-esteem, Intelligence and Standardized Academic Achievement. *Psychology in the Schools*, 12, 97–100.

Sroufe, L., A. (2005). Attachment and Development: A Prospective, Longitudinal Study from Birth to Adulthood. *Attachment & Human Development*, 7(4), 349-367. doi:10.1080/14616730500365928

Sungur, P., Yüksek, S. (2009), Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlik Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik Tasarımı ve Kendini Gerçekleştirme, *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3

Temel, D. (2008). The Role Of Perceived Social Problem Solving, Narcıssım, Self-esteem and Gender in Predicting Aggresive Behaviors of High School Students. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi:Ankara

Tracy, J.L, Cheng, J.T. Robbins, R.W. Trzesniewski, K.H. (2009). Authentic and Hubristic Pride: The Affective Core of Self-Esteem and Narcissism. *Self and Identity*, 8, 196-213.Doi:10.1080/15298860802505053

Uğur, H.(2014). The Mediating Role of Affect Regulation in the Relationship between Attachment Styles and Defense Mechanisms. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi: İstanbul

Üzbe, N.(2013). Başarı Hedef Yönelimi, Benlik Saygısı ve Akademik Başarının Kendini Engellemeyi Yordamadaki Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi: Ankara

Vaillant, G.E (1977).Adaptation to Life. Boston: Little, Brown and Company

Yılmaz, N. Gençöz, T. Ak, M. (2007).Savunma Biçimleri Testi'nin Psikometrik Özellikleri: Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi* 18(3), 244-253

Watson, P. J., Taylor, D. ve Morris, R. J. (1987). Narcissism, Sex Roles, and Self-Functioning. *Sex Roles*, 16, 335-349

Watson, D.D., Sinha, B.K. (1998). Gender, Age, and Cultural Differences in the Defense Style Questionnaire-40. *Journal of Clinical Psychology*.54(1), 67-75

Wink, P.(1991). Two Faces of Narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597.

Yaşar, Ö.S.(2014). Yetişkin Yakın İlişkilerde Bağlanma Stilleri ile Kullanılan Savunma Mekanizmalarının Arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi: İstanbul

Yıldız, M.ve Çapar, B.(2010). Orta Öğretim Öğrencilerinde Benlik Saygısı ile Dindarlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*.10(3). http://dergipark.ulakbim.gov.tr/daad/article/view/5000077084/5000071122

Zeigler-Hill, V.(2006). Discrepancies Between Implicit and Explicit Self Esteem: Implications for Narcissism and Self Esteem Instability. *Journal of Personality*, 74, 119-143

Zeigler-Hill V., Chadha S., Osterman L. (2007). Psychological Defense and Self-Esteem Instability: Is defense Style Associated with Unstable Self-Esteem? *Journal of Research in Personality*, 42, 348-364. Doi: 10.1016/j.jrp.20007.06.002

Zeigler-Hill V. Myers, EM ve Clark, CB. (2010). Narcissism and Self-Esteem Reactivity: The Role of Negative Achievement Events. *Journal of Research in Personality*.44, 285-292

Zepf, S.(2011).About Rationalization and Intellectualization. *International Forum of Pschoanalysis*. 20(3).

Ek-1 Bireysel Bilgi Formu

BİREYSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans öğrencisi olan Çiğdem KARAKUŞ tarafından yüksek lisans tez çalışması kapsamında uygulanmaktadır. Çalışmanın amacı, benlik saygısı ile narsisizmin kullanılan savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılmasıdır. Çalışma, Kartal Bölgesinde bulunan çeşitli liselerdeki öğrencilerin, ekteki anket ve ölçeklerden elde edilen bulguları ışığında gerçekleşecektir.

Bu çalışmada, kimlik bilginizi girmeniz gereken bir alan bulunmamaktadır. Verecek olduğunuz tüm bilgiler tamamen gizli kalacaktır. Çalışma, gönüllülük esasına dayalıdır.
Değerli zamanınız için şimdiden teşekkür ederim.
Saygılarımla,
Çiğdem Karakuş

Katılmak İstiyorum.

İmza :

Tarih :

1.Yaşınız a. 15 b. 16 c. 17 d. 18 e. 19

2.**Cinsiyetiniz** : a. Kız b. Erkek

3.Kardeş Sayısı: a. Kardeşim yok b. 1 c. 2-3 d. 4 ve üstü

4. Anneniz sağ mı? a. Evet b. Hayır

5.Babanız sağ mı? a. Evet b. Hayır

6**.Anne babanız birlikte mi yaşıyor?** a.Evet b. Hayır

7. Annenizin eğitim durumu: a. İlkokul-Ortaokul b. Lise c. Üniversite

8.Babanızın eğitim durumu a. İlkokul-Ortaokul b. Lise c. Üniversite

9. Geçen yıl ağırlıklı ortalamanız kaçtı?

10. Geçen yıl zayıf gelen dersiniz var mıydı? a. Hayır b. 1-2 zayıf c. 3-4 zayıf d.5 ve üstü

11.Okul türünüz nedir? a.Anadolu Lisesi b. Mesleki ve Teknik c. Sağlık Meslek d.İmam Hatip Lisesi

Ek-2 Savunma Biçimleri Testi

SAVUNMA BİÇİMLERİ TESTİ (SBT)

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, bunların size uygunluğunu yan tarafında 1 den 9 a kadar derecelendirilmiş skala üzerinde seçtiğiniz dereceyi çarpı şeklinde (X) işaretlemek suretiyle gösteriniz.
Örnek:

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 X 6 7 8 9 Bana çok uygun

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzülürüm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

3. Endişemin üstesinden gelmek için yapıcı ve yaratıcı şeylerle uğraşırım(resim, el işi, ağaç oyma)
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

4. Arada bir bu gün yapmam gereken işleri yarına bırakırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

5. Kendime çok kolay gülerim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimliler.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

8. Hoş olmayan gerçekleri, hiç yokmuşlar gibi görmezlikten gelirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

9. Süpermen' mişim gibi tehlikelere aldırmam.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarını gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

13. Çok tutuk bir insanım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

14. Her zaman doğruyu söylemem
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

16. Seçimlerde bazen haklarında çok az şey bildiğim kişilere oy veririm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

17. Bir çok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

18. Hiçbir şeyden korkmam
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissederim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

23. Patronum beni kızdırırsa, ondan hıncımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

24. Her şeyi yapabilecek güçte, aynı zamanda son derece adil ve dürüst olan bir tanıdığım var.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

26. Genellikle, aslında acı verici olan bir durumun gülünç yanını görebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

30. Sınav veya iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

32. Haklarım için mücadele ettikten sonra, girişken davrandığımdan dolayı özür dilemeye eğilimliyimdir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

33. Üzüntülü veya endişeli olduğumda yemek yemek beni rahatlatır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirsem, onunla daha iyi baş edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

36. Ne kadar yakınırsam yakınayım, hiçbir zaman tatmin edici bir yanıt alamıyorum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

37. Yoğun duyguların yaşanması gereken durumlarda, genellikle hiçbir şey hissetmediğimi fark ediyorum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

38. Kendimi elimdeki işe vermek, beni üzüntülü veya endişeli olmaktan korur.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

39. Bir bunalım içinde olsaydım, aynı türden sorunu olan birini arardım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

40. Eğer saldırganca bir düşüncem olursa, bunu telafi etmek için bir şey yapma ihtiyacı duyarım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

Ek-3 Tülin Gençöz'ün İzin Yazısı

Re:

Yanıtla | Sil Gereksiz |

v: Re:

AC alparslan cigdem
20.3 (Pzt) , 18:30
Siz

Yanıtla |

len Kutusu

savunmaBicimleri.pdf
260 KB

SBT.Olcek.doc
46 KB

kin (306 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

On Mon, 2/29/16, Tulin Gencoz <tgencoz@metu.edu.tr> wrote:

From: Tulin Gencoz <tgencoz@metu.edu.tr>
Subject: Re:
To: "alparslan cigdem" <alparslancigdem@yahoo.com>
Date: Monday, February 29, 2016, 5:17 PM
Merhabalar,

Makaleyi ve olcegi ekte yolluyorum.

Iyi calismalar dileklerimle,

--
Prof. Dr. Tülin Gençöz
- Tulin Gencoz, Ph.D.
Psikoloji Bölüm Baskani
- Professor of Clinical Psychology
Orta Doğu Teknik Üniversitesi -
Chairperson
06800 Ankara
- Department of Psychology
TURKIYE
- Middle East
Technical University

- 06800 Ankara

- TURKEY
Tel. : + 90 312 210 3182
Fax : + 90 312 210 7975

Alinti alparslan cigdem <alparslancigdem@yahoo.com>

> Merhaba Tülin Hocam,
> 2000 yılı Odtü psikoloji lisan mezunu

Ek-4 Narsisistik Kişilik Envanteri

NARSİSİSTİK KİŞİLİK ENVANTERİ (NKE)

Yönerge: Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, size **en uygun** olanını seçiniz. Yanıtınızı her bir maddenin yanındaki boş bırakılmış yere, **A ya da B** yazarak işaretleyiniz. Her bir tutum çifti için yalnızca **bir yanıtı** işaretleyiniz ve lütfen hiçbir maddeyi atlamayınız.

_____ 1. A İnsanları etkileme konusunda doğal bir yeteneğe sahibim.

B İnsanları kolay etkileyemem.

_____ 2. A Alçakgönüllülük bana yakışmaz.

B Temelde alçakgönüllü bir insanım.

_____ 3. A Cesaretimi kanıtlamak uğruna hemen her şeyi yapabilirim.

B Oldukça temkinli bir insanım.

_____ 4. A İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.

B İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söylüyor.

_____ 5. A Dünyayı yönetme düşüncesi ödümü koparır.

B Ben yönetseydim dünya daha iyi bir yer olurdu.

_____ 6. A Genellikle konuşarak her beladan kurtulabilirim.

B Davranışlarımın sonuçlarını kabul etmeye çalışırım.

_____ 7. A Kalabalık içinde herhangi biri olmayı tercih ederim.

B İlgi merkezi olmayı severim.

_____ 8. A Çok başarılı olacağım.

B Başarı benim için en önde gelen şey değildir.

_____ 9. A Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.

B Özel biri olduğumu düşünüyorum.

____ 10. A İyi bir lider olabileceğimden emin değilim.

B İyi bir lider olduğumu düşünüyorum.

____ 11. A Düşünce ve isteklerimi kolaylıkla ifade edebilirim.

B Keşke düşünce ve isteklerimi daha kolay ifade edebilseydim.

____ 12. A Görünüşümle hava atmak çok hoşlandığım bir şey değildir.

B Görünüşümle hava atmaktan hoşlanırım.

____ 13. A İnsanların içini bir kitap gibi okurum.

B Bazen insanları anlamak güçtür.

____ 14. A Sıradan bir mutluluk bana yeter.

B Başkalarının gözünde önemli bir yerim olsun isterim.

____ 15. A Görünüşüm öyle ahım şahım değildir.

B Görünüşüme bakmaktan hoşlanırım.

____ 16. A Gösteriş yapmaktan kaçınırım.

B Genellikle fırsat bulduğumda gösteriş yaparım.

____ 17. A Her zaman ne yaptığımın bilincindeyimdir.

B Bazen ne yaptığımdan emin olamıyorum.

____ 18. A İşlerin yapılmasında bazen başkalarına ihtiyaç duyarım.

B İşlerin yapılmasında başkalarına nadiren ihtiyaç duyarım.

____ 19. A Bazen anlattıklarım ilgi çeker.

B Herkes benim anlattıklarımı dinlemekten hoşlanır.

____ 20. A İnsanlardan çok şey beklerim.

B Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.

____ 21. A Hak ettiğim her şeyi elde edene kadar tatmin olmam.

B Hayatın sunduğu tatminler bana yeter.

____ 22. A İltifatlar beni utandırır.

B Bana iltifat edilmesinden hoşlanırım.

____ 23. A Güç sahibi olmak benim için çok önemlidir.

B Güç sahibi olmak, kendi başına bir amaç olarak, beni o kadar çok ilgilendirmez.

____ 24. A Aynada kendimi seyretmekten hoşlanırım.

B Aynada kendimi seyretmek, özellikle ilgimi çeken bir şey değildir.

____25. A İlgi merkezi olmak çok hoşuma gider.

B İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.

____26. A Hayatımı istediğim biçimde yaşayabilirim.

B İnsanlar hayatlarını her zaman istedikleri doğrultuda yaşayamazlar.

____27. A Otorite olmak benim için pek anlam taşımaz.

B Öyle görünüyor ki insanlar her zaman benim otoritemi kabul ederler.

____28. A Lider olmayı tercih ederdim.

B Lider olup olmamak arasında benim açımdan pek bir fark yoktur.

____29. A Büyük bir insan olacağım

B Başarılı olacağımı umudediyorum.

____30. A Ben doğuştan liderim.

B Liderlik geliştirilmesi uzun zaman alan bir niteliktir.

____31. A Günün birinde birinin hayat öykümü yazmasını dilerdim.

B İnsanların hangi sebeple olursa olsun hayatıma burunlarını sokmalarından hoşlanmam.

____32. A İnsanların arasına girdiğim zaman beni fark etmediklerinde bozulurum.

B İnsanların arasına girdiğimde kalabalık içinde herhangi biri olmak beni rahatsız etmez.

____33. A Diğer insanlardan daha becerikliyim.

B Diğer insanlardan öğrenebileceğim çok şey var.

____34. A Herkes gibi biriyim.

B Olağanüstü biriyim.

Ek-5 Hakan Kızıltan'ın İzin Yazısı

22.03.2017 Fw: Yan: Narsistik Kişilik Ölçeği Kullanma İzni

Yanıtla | Sil Gereksiz |

Fw: Yan: Narsistik Kişilik Ölçeği Kullanma İzni

AC alparslan cigdem
20.3 (Pzt) , 18:33
Siz

Yanıtla |

Gelen Kutusu

NKE.doc
48 KB

TEZ.doc
328 KB

2 ekin (376 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

--- On Fri, 3/4/16, Hakan Kiziltan <hakan.kiziltan@yahoo.com> wrote:

> From: Hakan Kiziltan <hakan.kiziltan@yahoo.com>
> Subject: Yan: Narsistik Kişilik Ölçeği Kullanma İzni
> To: "alparslan cigdem" <alparslancigdem@yahoo.com>
> Date: Friday, March 4, 2016, 4:43 PM
> çiğdem hanım,
> tezim ve ölçek ekte, iyi çalışmalar, bol şanslar,
> HakanKızıltan
>
> ----------
> 03/03/16 Per tarihinde alparslan cigdem <alparslancigdem@yahoo.com>
> şöyle yazıyor:
>
> Konu: Narsistik Kişilik Ölçeği Kullanma İzni
> Kime: hakan.kiziltan@yahoo.com,
> alparslancigdem@yahoo.com
> Tarihi: 3 Mart 2016 Perşembe, 11:04
>
> Hakan Bey merhaba,
> Sabahattin Zaim Ünv. PDR'de yüksek lisans yapıyorum.
> Tezimde kullanmak üzere Narsisistik Kişilik Ölçeği
> için izninizi rica ediyorum.
> İlginiz için şimdiden teşekkür ederim.
>
> Psikolog Çiğdem KARAKUŞ

https://outlook.live.com/owa/projection.aspx 1/1

Ek-6 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

Lütfen size uygun maddeyi işaretleyiniz.

D – 1

MADDE 1

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 2

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

5. Kendimde gurur duyacak fazla birşey bulamıyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 3

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 4

7. Genel olarak kendimden memnunum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 5

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 6

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

Ek-7 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatri Derneği İzin Yazısı

Posta - alparslancigdem@hotmail.com

Outlook Posta

Posta ve Kişilerde ara

Yeni | Sil Arşivle Gereksiz | Supur Taşı Kategoriler

Klasörler

Gelen Kutusu 3

Gereksiz E-posta 7

Taslaklar 5

Gönderilmiş Öğeler

Silinmiş Öğeler 69

Archive

Re: Rosenberg Benlik Saygısı ; bağış

AC alparslan cigdem
20.3 (Pzt) 18:34
Siz

Rosenberg - aciklama.doc 24 KB | ROSENBERG.doc 28 KB | rosenberg.pdf 89 KB

3 ekin (141 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive Kişisel konumuma kaydet

--- On Mon, 4/11/16, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği <cogepder@gmail.com> wrote:

> From: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği <cogepder@gmail.com>
> Subject: Re: Rosenberg Benlik Saygısı ; bağış
> To: "alparslan cigdem" <alparslancigdem@yahoo.com>
> Date: Monday, April 11, 2016, 12:07 PM
>
>
> 11 Nisan
> 2016 12:06 tarihinde alparslan cigdem <alparslancigdem@yahoo.com>
> yazdı:
> Sitenizden online Çiğdem Karakuş
> adına bağış yapıldı. Dekont gönderemiyorum.
>
> ---
>
> On Mon, 4/11/16, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi
> Derneği <cogepder@gmail.com>
> wrote:
>
>
>
> Subject: hesap numara
>
> To: "alparslan cigdem" <alparslancigdem@yahoo.com>
>
> Date: Monday, April 11, 2016, 10:58 AM
>
>
>
>
>
>
>
> --
>
> Türkiye Çocuk ve
>
> Genç Psikiyatrisi DerneğiCinnah Caddesi
>
> 35/12 Çankaya / Ankara0 312 440 12
>
> 570 541 440 33 54
>
>
>
>
>
>
>
>
> --

file:///C:/Users/rehber/Desktop/Posta%20-%20alparslancigdem@hotmail.com-izin.html 22.03.2017

Ek-8 İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Sabahattin Zaim Üniversitesine Yazısı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.11043213 10.10.2016
Konu: Anket Araştırma İzni

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi: a) 23.06.2016 tarih ve 300 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 07.10.2016 tarih ve 10994811 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Çiğdem KARAKUŞ'un **"Lise Öğrencilerinde Psikolojik Savunmalar Açısından Narsizmin ve Benlik Saygısının Karşılaştırılması"** konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması,** katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Milli Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden e3fb-c070-31c3-956a-841c kodu ile tey

Ek-9 İstanbul Valiliğinin Olur Yazısı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.10994811
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

07/10/2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) İst. Sabahattin Zaim Üniversitesinin 23.06.2016 tarih ve 300 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Milli Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 05.10.2016 tarihli tutanağı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Çiğdem KARAKUŞ'un **"Lise Öğrencilerinde Psikolojik Savunmalar Açısından Narsizmin ve Benlik Saygısının Karşılaştırılması"** konulu tezi kapsamında, ilimiz Kartal ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilere; kişisel bilgi formu, savunma biçimleri envanteri, rosenberg benlik saygısı ölçeği ve narsisistik ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanılması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla** Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
07/10/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

lli Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
ta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52